

การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพและการเสริมแรง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

โดย
นางสาวโรชา ธรรมศิริ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพและการเสริมแรง

โดย

นางสาวโรชา ธรรมศิริ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**PRACTICING OF DAILY ACTIVITIES IN THE AUTISTIC CHILD BY USING
PICTORAL MODELS AND REINFORCEMENT**

By

Arocha Thammasiri

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Psychology and Guidance

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2008

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “ การฝึกปฏิบัติ
กิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพและการเสริมแรง ” เสนอโดย นางสาวอโรชา ธรรมศิริ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
พิเศษ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

อาจารย์ ดร.นนุช โรจนเลิศ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนวนลิขสิทธิ์
คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรรัตน์ บุรณวัฒน์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กานดา พุ่มพวง)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นนุช โรจนเลิศ)

...../...../.....

47261429 : สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ

คำสำคัญ : การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน/การใช้ภาพ/การเสริมแรง/เด็กออทิสติก

อโรชา ธรรมศิริ : การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพและการเสริมแรง. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : อ.ดร.นงนุช โรจนเลิศ. 129 หน้า.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพและการเสริมแรง เพื่อเพิ่มการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติก ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กออทิสติกระดับปฐมวัย จำนวน 1 คน ที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตในปีการศึกษา 2550 ดำเนินการทดลองโดยใช้วิธีการทดลองแบบรายกรณี (Single Subject Design) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนการทดลอง 3 ขั้นตอน ได้แก่ระยะที่ 1 ระยะเส้นฐาน (A1) 2 สัปดาห์ ระยะที่ 2 เป็นระยะระหว่างการทดลอง (B) 10 สัปดาห์ และระยะที่ 3 เป็นระยะหลังการทดลอง(A2) 2 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน และ 2) คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ผลการวิจัยพบว่าเด็กออทิสติกสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 ระยะ คือระยะก่อนทดลอง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 คะแนน ในระยะระหว่างการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.13 คะแนน ระยะหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.66 คะแนน

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ.....

47261429 : MAJOR : SPECIAL EDUCATION PSYCHOLOGY

KEY WORD : PRACTICING OF DAILY ACTIVITIES / PICTURAL MODELS /REINFORCEMENT

/AUTISTIC

AROCHA THAMMASIRI : PRACTICING OF DAILY ACTIVITIES IN THE AUTISTIC CHILD BY USING PICTURAL MODELS AND REINFORCEMENT. INDEPENDENT STUDY

ADVISOR : NONGNUCH ROTJANALERT,Ed.D.129 pp.

The purpose of this Master's report was to study the effect of practicing daily activities in the autistic child by using pictural models and reinforcement. Subject was from Early Intervention Section, Suan Dusit Rajabhant University Academic year 2007. The experiment was a single subject design which divided into 3 phases: the first phase was a two week baseline period , the second phase was a ten week experimental period, and the third phase was a two week post-experimental period. Instruments used to collect data were 1) a recording observation form of daily activities performance and 2) a handbook of daily activity pictural models. Data were analyzed for Mean.

The results found that the autistic child increased daily activities performances when compared between the baseline period (0), the experimental period (24.13), and the post-experimental period (46.66.).

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

Department of Psychology and Guidance Graduate School, Silpakorn University AcademicYear 2008

Student's signature .....

Independent Study Advisor's signature .....

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และกรรมการตรวจสอบ ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดระยะเวลาการค้นคว้าอิสระ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรรัตน์ บุรณวัฒน์ ซึ่งเป็นประธานสอบการค้นคว้าอิสระ และช่วยให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.กานดา พุ่มพุด ซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบ และให้คำแนะนำตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ลิขิต กาญจนภรณ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนวคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แนวคิด อันเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการค้นคว้าอิสระ ตลอดจนแนวคิดการทำงาน และแนวคิดในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าอันเป็นประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์อรศรี แก้วเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรรยา ชื่นเกษม ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรรวิภา หงษ์งาม อาจารย์จากโปรแกรมวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือในการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่ได้มอบทุนการศึกษาเพื่อให้ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ อาจารย์ทฤษฎี บุตรประดิษฐ์ อาจารย์ทรงศนัย โกวิทยากร อาจารย์วรรณวิมล เณรทรัพย์ อาจารย์ ฝ่ายบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการและครอบครัว ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตที่ให้คำแนะนำและให้กำลังใจทุกท่าน

ขอรำลึกถึงในพระคุณของคุณพ่อสมัย คุณแม่สมบุญ ธรรมศิริ และญาติพี่น้องทุกคน ที่เป็นแรงบันดาลใจ และเป็นกำลังใจให้สำเร็จการศึกษาในครั้งนี้ และขอขอบคุณ คุณเจริญ ยงเสมอ ที่คอยห่วงใยและเป็นกำลังใจช่วยเหลือเสมอมา

ท้ายสุด คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแก่ บิดา มารดา ครูอาจารย์ ผู้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทความรู้ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มอบสติปัญญา และสิ่งดีๆ ในชีวิตให้แก่ผู้วิจัยมาจนบัดนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	ปัญหาการวิจัย.....	5
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
	สมมุติฐานในการวิจัย.....	5
	ขอบเขตในการวิจัย.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
	ประโยชน์ที่ได้รับ.....	9
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	ความหมายของเด็กออทิสติก.....	10
	ลักษณะอาการของเด็กออทิสติก.....	11
	การช่วยเหลือเด็กออทิสติก.....	17
	การส่งเสริมทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน.....	22
	การส่งเสริมทักษะทางด้านสังคม.....	25
	แนวคิดเกี่ยวกับภาพ.....	27
	การใช้ภาพเป็นตัวแบบ.....	27
	หลักการใช้ภาพ.....	29
	คุณค่าและประโยชน์ของการใช้ภาพ.....	31
	แนวทางการสอน โดยใช้ภาพ.....	34

บทที่	หน้า
การเสริมแรง.....	36
ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมแรง.....	36
การเสริมแรงทางสังคม.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา.....	40
ตัวแปรที่ศึกษา.....	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	42
การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ.....	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	73
สรุปผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผล.....	75
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัย.....	77
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	77
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	81
ภาคผนวก ก แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน.....	82
ภาคผนวก ข คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ.....	92

ภาคผนวก	หน้า
1. กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน.....	93
2. กิจกรรมการถอดรองเท้านักเรียน.....	100
3. กิจกรรมการล้างมือ.....	106
4. กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน	112
5. กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก.....	120
ภาคผนวก ค ภาพขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันและแผ่นป้าย ทั้ง 5 กิจกรรม.....	125
ประวัติผู้วิจัย	129

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันก่อนทดลอง.....	46
2	ตารางการใช้คู่มือการฝึกการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ.....	47
3	ตารางสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันหลังการทดลอง.....	48
4	แสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่1 สวมรองเท้านักเรียน.....	51
5	แสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่2 ถอดรองเท้านักเรียน.....	54
6	แสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่3 ล้างมือ.	57
7	แสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่4 รับประทานอาหารกลางวัน.....	60
8	แสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่5 กลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก.....	63
9	แสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ก่อนทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง.....	67
10	แสดงคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน และทักษะทางสังคม ตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ	70
11	แสดงคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ.....	72

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กราฟแสดงคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันกิจกรรมที่ 1 สวมรองเท้านักเรียน.....	53
2	กราฟแสดงคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันกิจกรรมที่ 2 ถอดรองเท้านักเรียน.....	56
3	กราฟแสดงคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันกิจกรรมที่ 3 วันล้างมือ.....	59
4	กราฟแสดงคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ 4 รับประทานอาหารกลางวัน...	62
5	กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทักษะทางด้านสังคม กิจกรรม กลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก.....	65
6	กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้ง 5 กิจกรรมในแต่ละครั้ง ก่อนการทดลอง ระหว่างทดลอง และหลังการทดลอง	66
7	กราฟแสดงคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิต ประจำวันและทักษะทางสังคม.....	71
8	กราฟแสดงคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน.....	77
9	ขั้นตอนที่ 1 หยิบรองเท้าทั้งสองข้างบนชั้นวางรองเท้า.....	93
10	ขั้นตอนที่ 2 ยกรองเท้าทั้งสองข้างจากชั้นวางรองเท้า.....	94
11	ขั้นตอนที่ 3 วางรองเท้าทั้งสองข้างลงบนพื้น.....	94
12	ขั้นตอนที่ 4 นั่งลงบนพื้นชันหัวเข้าข้างขวา.....	95
13	ขั้นตอนที่ 5 แคะสายรองเท้าข้างขวาออก.....	95
14	ขั้นตอนที่ 6 หยิบรองเท้าข้างขวาสวมที่เท้าขวา.....	96
15	ขั้นตอนที่ 7 ดึงสายรองเท้าข้างขวา.....	96
16	ขั้นตอนที่ 8 ชันหัวเข้าข้างขวา.....	97
17	ขั้นตอนที่ 9 แคะสายรองเท้าข้างซ้ายออก.....	97
18	ขั้นตอนที่ 10 หยิบรองเท้าข้างซ้ายสวมที่เท้าซ้าย.....	98
19	ขั้นตอนที่ 11 ดึงสายรองเท้าข้างซ้าย.....	98
20	ขั้นตอนที่ 12 ลูกขึ้นยืน.....	99

21	ขั้นตอนที่ 1 นั่งลงบนพื้นชันหัวเข้าข้างขวา.....	100
22	ขั้นตอนที่ 2 แกะสายรองเท้าข้างขวาออก.....	101
23	ขั้นตอนที่ 3 ถอดรองเท้าข้างขวาออก.....	101
24	ขั้นตอนที่ 4 วางรองเท้าข้างขวาไว้ที่พื้น.....	102
25	ขั้นตอนที่ 5 นั่งชันเข้าข้างซ้าย.....	102
26	ขั้นตอนที่ 6 แกะสายรองเท้าข้างซ้ายออก.....	103
27	ขั้นตอนที่ 7 ถอดรองเท้าข้างซ้าย.....	103
28	ขั้นตอนที่ 8 วางรองเท้าข้างซ้ายไว้ที่พื้น.....	104
29	ขั้นตอนที่ 9 ลุกขึ้นยืน.....	104
30	ขั้นตอนที่ 10 หยิบรองเท้าทั้งสองข้างจากพื้น.....	105
31	ขั้นตอนที่ 11 วางรองเท้าทั้งสองข้างบนชั้นวางรองเท้า.....	105
32	ขั้นตอนที่ 1 เดินเข้าห้องน้ำ.....	106
33	ขั้นตอนที่ 2 หมุนไปทางขวาเปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด.....	107
34	ขั้นตอนที่ 3 เอามือทั้งสองข้างรองน้ำดูไปมา.....	107
35	ขั้นตอนที่ 4 หมุนไปทางซ้ายปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด.....	108
36	ขั้นตอนที่ 5 กดกลองสบู่ด้วยมือขวามือซ้ายรองสบู่.....	108
37	ขั้นตอนที่ 6 ถูมือที่มีสบู่ไปมาให้ทั่วทั้งฝ่ามือและหลังมือ.....	109
38	ขั้นตอนที่ 7 หมุนไปทางขวาเปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด.....	109
39	ขั้นตอนที่ 8 เอามือรองน้ำทั้งสองข้างดูไปมาล้างเอาสบู่ออก.....	110
40	ขั้นตอนที่ 9 หมุนไปทางซ้ายปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด.....	110
41	ขั้นตอนที่ 10 เช็ดมือโดยจับผ้าที่แขวนจับมือทั้งสองข้างให้แห้ง.....	111
42	ขั้นตอนที่ 1 ยืนเข้าแถวรับถาดอาหาร.....	112
43	ขั้นตอนที่ 2 ถูถาดอาหารเดินไปที่โต๊ะ.....	113
44	ขั้นตอนที่ 3 วางถาดอาหารลงบนโต๊ะ.....	113
45	ขั้นตอนที่ 4 ดึงเก้าอี้ออกโดยจับที่พนักเก้าอี้เลื่อนออกจากใต้โต๊ะ.....	114
46	ขั้นตอนที่ 5 นั่งลง.....	114
47	ขั้นตอนที่ 6 มือขวาจับช้อนมือซ้ายจับส้อม.....	115
48	ขั้นตอนที่ 7 ไขช้อนตักอาหารและส้อมช่วยตักอาหารใส่ช้อน.....	115
49	ขั้นตอนที่ 8 ยกช้อนที่ตักอาหารรับประทาน.....	116
50	ขั้นตอนที่ 9 หลังรับประทานอาหารอิ่มแล้ววางช้อนและส้อมลงในถาด.....	116

51	ขั้นตอนที่ 10 คัดน้ำ.....	117
52	ขั้นตอนที่ 11 วางแก้วน้ำบนถาดอาหาร.....	117
53	ขั้นตอนที่ 12 ลุกขึ้นยืน.....	118
54	ขั้นตอนที่ 13 เก็บเก้าอี้โดยจับที่พนักเก้าอี้เลื่อนเข้าใต้โต๊ะ.....	118
55	ขั้นตอนที่ 14 ยกถาดอาหารไปเก็บที่กะละมัง.....	119
56	ขั้นตอนที่ 1 นั่งลงในกลุ่มใกล้ๆกับครูและเพื่อนๆ.....	120
57	ขั้นตอนที่ 2 ขอไม้บล็อกจากเพื่อน.....	121
58	ขั้นตอนที่ 3 นั่งรอครูและเพื่อนๆต่อไม้บล็อกก้อนที่ 1 ตามลำดับ.....	121
59	ขั้นตอนที่ 4 ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 1 วางซ้อนขึ้นตามลำดับ.....	122
60	ขั้นตอนที่ 5 นั่งรอครูและเพื่อนๆต่อไม้บล็อกก้อนที่ 2 ตามลำดับ.....	122
61	ขั้นตอนที่ 6 ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 2 วางซ้อนขึ้นตามลำดับ.....	123
62	ขั้นตอนที่ 7 นั่งรอครูและเพื่อนๆต่อไม้บล็อกก้อนที่ 3 ตามลำดับ.....	123
63	ขั้นตอนที่ 8 ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 3 วางซ้อนขึ้นตามลำดับ.....	124
64	ขั้นตอนที่ 9 ตบมือเมื่อวางเสร็จแล้ว.....	124
65	แผ่นป้ายและภาพขั้นตอนการสวมรองเท้า 12 ขั้นตอน.....	126
66	แผ่นป้าย และภาพขั้นตอนการถอดรองเท้า 11 ขั้นตอน.....	126
67	แผ่นป้าย และภาพขั้นตอนการล้างมือ 10 ขั้นตอน.....	127
68	แผ่นป้ายและภาพขั้นตอน กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก จำนวน 9 ภาพ.....	127
69	แผ่นป้าย และภาพขั้นตอนการรับประทานอาหารกลางวัน 14 ขั้นตอน.....	128

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กเป็นอนาคตของชาติ ความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมจะไปทิศทางใดขึ้นอยู่กับเด็กในวันนี้ การพัฒนาเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย จึงเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กเป็นอนาคตที่ดีของชาติต่อไป เยาวภา เตชะคุปต์ (2542:12) กล่าวว่า เด็กในวัยเริ่มแรกของชีวิต หรือที่เรียกว่า เด็กปฐมวัย คือวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี จัดได้ว่าเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของชีวิต ทั้งนี้พัฒนาการในทุกๆ ด้านของมนุษย์ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพ โดยเฉพาะด้านสติปัญญา จะเจริญมากที่สุดในช่วงนี้ และพัฒนาการใดๆ ในวัยนี้จะเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการในช่วงอื่นๆ ของชีวิตเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2547:1) ที่กล่าวว่า เด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี เป็นระยะรากฐานของการพัฒนาและการเรียนรู้ที่จะหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม จริยธรรม ภาษา และสติปัญญา การตระหนักและให้ความสำคัญกับคุณภาพการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมศักยภาพของเด็กในช่วงนี้จึงเป็นเรื่องของผู้เกี่ยวข้องกับผู้เด็กทุกคนที่จะร่วมกันพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างเด็กซึ่งจะเติบโตใหญ่เป็นอนาคตของชาติต่อไป หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (2546:3-5) ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม และมีหลักการว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม เป็นการเตรียมความพร้อมเด็กให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า เพื่อเป็นอนาคตของชาติที่ดีต่อไป สำหรับเด็กออทิสติกมีความผิดปกติไม่เหมือนเด็กทั่วไปเด็กมีพัฒนาการไม่เหมาะสมตามวัย มีปัญหาในการรับรู้ การปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม มีปัญหาในการใช้ภาษาและการสื่อสาร ไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆหรือแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัยได้ พัฒนาการในด้านต่างๆแตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป ทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ที่จะต้องเริ่มฝึกหรือเรียนรู้ในวัยนี้ก็ต้องหยุดชะงักไป อูมาพร ตรังคสมบัติ (2545:3)กล่าวว่า โรคออทิสติก(Autistic Disorder)หรือ (Autism) เป็นความผิดปกติของสมองแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในวัยเด็ก คำว่า autism มีรากศัพท์มาจากคำว่า autos ในภาษากรีก ซึ่งแปลว่า “ตนเอง” (self) คำนี้หมายถึง การอยู่ในโลกของตนเอง หรือการหนีไปจากความเป็นจริง การเรียกชื่อโรคนี้อาา autism หรือ autistic ก็เพราะผู้ที่ป่วยไม่มีอาการสนใจผู้คนรอบตัว ราวกับมีโลกของตนเอง สมองที่ทำงานผิดปกติจะแสดงอาการออกมาใน 3 ด้านใหญ่ๆ คือ ความผิดปกติทางสังคมและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความผิดปกติทางภาษาและการสื่อสาร และความผิดปกติทางอารมณ์สังคม สอดคล้องกับสถาบันพัฒนาการเด็กราชานครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2548:7) ที่กล่าวว่า โรคออทิสซึมคือ โรคทางจิตเวชเด็กที่สามารถตรวจและวิเคราะห์ได้ว่าเด็กมีพัฒนาการล่าช้าทางด้านสังคม การสื่อความหมายและจินตนาการ แสดงให้เห็นได้โดยมีพฤติกรรมที่ผิดไปจากเด็กในวัยเดียวกัน เช่น การแยกตัวอยู่โดยลำพังของโลกส่วนตัว เสมือนกับมีกำแพงที่มองไม่เห็นกั้นตัวเด็กเหล่านี้ออกจากสังคมรอบด้าน ทำให้เด็กขาดการเรียนรู้จึ้นไม่สามารถเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเหมือนเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน ไม่สามารถสื่อความหมายกับบุคคลรอบข้าง เมื่อถึงวัยที่ควรจะพูดก็พูดไม่ได้ทั้ง ๆ ที่หูไม่หนวกแต่อาจจะพูดเลียนแบบเป็นคำๆได้โดยไม่รู้ความหมายในระยะแรก ต่อมาก็เริ่มพูดภาษาตนเองที่มนุษย์ฟังไม่เข้าใจ เด็กไม่สามารถเข้าใจคำสั่งง่ายๆ ได้ เล่นกับใครไม่เป็น เล่นของเล่นไม่เป็น เนื่องจากขาดจินตนาการและมีพฤติกรรมซ้ำๆ บางอย่าง ทั้งการกระทำและความคิด อาการดังกล่าวบางอย่างอาจจะปรากฏให้เห็นตั้งแต่นในขวบปีแรก และจะพบอาการตามข้อบ่งชี้อย่างชัดเจน เมื่อเด็กอายุ 18 เดือนขึ้นไป ถ้ามีการประเมินอย่างละเอียดเกี่ยวกับความล่าช้า และความผิดปกติของพัฒนาการด้านสังคม การสื่อความหมายและพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ก็จะสามารถวินิจฉัยว่าเป็น เด็กออทิสติก หรือโรคออทิสซึม ผดุง อารยะวิญญู และคณะ(2546:1) กล่าวว่าเด็กออทิสติก เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาประเภทหนึ่ง เด็กกลุ่มนี้ต้องการการศึกษาพิเศษ ในลักษณะที่แตกต่างไปจากการศึกษาที่ให้กับเด็กปกติ เพราะเด็กกลุ่มนี้มีความบกพร่องในพัฒนาการด้านการสื่อสารความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้สีหน้าท่าทาง หรือการใช้ภาษาด้อยค่า มีปัญหาทางพฤติกรรม มีปัญหาทางสังคม มีพฤติกรรมที่แปลกๆซ้ำๆ

ความผิดปกติเหล่านี้เป็นปัญหาอย่างยิ่งสำหรับเด็กออทิสติก ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เหมือนเด็กทั่วไปในวัยเดียวกันปิดกั้นพัฒนาการ ที่ต้องเจริญก้าวหน้าไปตามวัย ปิดกั้นการเรียนรู้ที่สำคัญในเกือบทุกๆด้าน เป็นอุปสรรคการพัฒนาตนเอง และการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัย ความผิดปกติทำให้เด็กไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

เหมือนเด็กปกติทั่วไปได้ ถ้าเด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและเหมาะสมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับตัวเองและครอบครัว ปัญหาเกี่ยวกับสังคม และขยายวงกว้างไปถึงประเทศต่อไปได้ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องต้องหาวิธีการช่วยเหลือเด็กอย่างเร่งด่วน โดยการกระตุ้นพัฒนาการอย่างองค์รวม จัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กตั้งแต่ละคน โดยเริ่มจากการพัฒนาตั้งแต่ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น และทักษะทางสังคมที่เด็กต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้

ฝ่ายบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการและครอบครัว ศูนย์การศึกษาพิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ได้จัดการศึกษาในระยะแรกเริ่มให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทุกประเภท ในระดับเตรียมความพร้อม โดยจัดกิจกรรมที่พัฒนาเด็กในทุกๆด้าน ตามหลักสูตรก่อนปฐมศึกษา พ.ศ. 2540 โดยยึดตามหลักการว่า ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการ เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข โดยจัดกิจกรรมผ่านกิจกรรมประจำวัน

สำหรับเด็กออทิสติกที่มารับบริการเมื่อปฏิบัติกิจกรรมประจำวันแล้ว ปัญหาที่พบมากที่สุดคือเด็กปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน และทักษะทางสังคมได้น้อยมาก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นทักษะที่สำคัญ ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เด็กต้องได้ฝึกได้เรียนรู้เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาไปสู่ทักษะอื่นๆที่สำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกที่ศึกษาค้นคว้าวิธีการช่วยเหลือเกี่ยวกับ การปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะทางด้านสังคม เพื่อช่วยพัฒนาเด็กให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และอยู่ในกฎกติกาของสังคมได้ เป็นการเพิ่มพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กออทิสติก

การเสนอตัวแบบเป็นเทคนิคในการเพิ่มพฤติกรรมวิธีหนึ่ง สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต(2549:254) ได้กล่าวว่า สำหรับการปรับพฤติกรรมที่สามารถใช้ได้ทั้งในการลดพฤติกรรม เพิ่มพฤติกรรม เสริมสร้างพฤติกรรมใหม่ๆ ตลอดจนปรับปรุงพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น คือการปรับพฤติกรรมโดยใช้เทคนิคการเสนอตัวแบบ ซึ่งเป็นเทคนิคที่พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีของการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของ Bandura ที่มีความเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เป็นผลมาจากการที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลที่ประกอบด้วยความคิดและความรู้สึกอีกด้วย ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 นี้(พฤติกรรม สภาพแวดล้อม ส่วนบุคคล) จะมีลักษณะของการกำหนดซึ่งกันและกันอยู่ ถ้าปัจจัยใดเปลี่ยนแปลงไป อีกสองปัจจัยที่เหลือก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งแนวทางในการเสนอตัวแบบนี้ จะพิจารณาในการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้บุคคลเกิดความคาดหวังถึงผลที่จะเกิดขึ้นบางอย่าง ซึ่งความคาดหวังถึงผลที่จะเกิดขึ้นนี้เอง จะส่งผลให้บุคคลตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น หรือไม่แสดงพฤติกรรม แบนดูรา (Bandura 1969,อ้างถึงสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2549:254) ได้กล่าวไว้ว่าตัวแบบนี้มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล 3 ด้านด้วยกันคือ

1. ช่วยให้ผู้คลเรียนรูพฤติกรรมใหม่ๆหรือทักษะใหม่ๆ ซึ่งผลจากตัวแบบในลักษณะเช่นนี้ทำให้สามารถเอาวิธีการสอนตัวแบบไปสร้างพฤติกรรมใหม่ๆ ให้กับบุคคลกระทำพฤติกรรมดังกล่าวนั้นเพื่อที่ว่าจะได้เป็นประโยชน์ต่อเขาทั้งในสภาพปัจจุบันและอนาคต

2. มีผลทำให้เกิดการระงับ (Inhibition) หรือการยุติการระงับ (Disinhibition) การแสดงพฤติกรรมของผู้ที่สังเกตตัวแบบได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับการเสริมแรงเช่นใด ถ้าตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับผลกรรมที่เป็นสิ่งที่ไม่พึงพอใจ แนวโน้มที่ผู้สังเกตตัวแบบจะไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบนั้นจะสูงมาก ก็เท่ากับว่าตัวแบบทำหน้าที่ระงับการเกิดพฤติกรรมดังกล่าว แต่ถ้าพฤติกรรมใดที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยถูกระงับมาก่อน แล้วมาเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมดังกล่าวแล้วไม่ได้รับผลกรรมอย่างผู้สังเกตคาดว่าจะได้รับ(ผลกรรมที่เป็นสิ่งที่ไม่พึงพอใจ) หรือแสดงแล้วได้รับผลกรรมทางบวก แนวโน้มที่ผู้สังเกตจะกระทำตามตัวแบบก็จะยิ่งมากขึ้น ก็เท่ากับว่าพฤติกรรมที่เคยถูกระงับนั้นได้ถูกการยุติการระงับแล้ว

3. ช่วยให้ผู้พฤติกรรมที่เรียนรู้มาแล้วได้มีโอกาสแสดงออก หรือถ้าเคยแสดงออกแล้วแต่ทว่าไม่ค่อยได้แสดงออก ให้แสดงออกเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผลของตัวแบบในลักษณะเช่นนี้ก็จะทำหน้าที่เป็นสัญญาณกระตุ้นให้ผู้คลแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา

วิธีเสนอตัวแบบมีหลายวิธี เช่น ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในรูปแบบของ फिल्म แถบภาพ แถบเสียง การ์ตูน หรือข้อเขียน การจะเสนอในรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพฤติกรรมและการนำไปใช้ งานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า การบำบัดโดยการที่ใช้ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์นั้น ใช้แล้วประสบความสำเร็จอย่างมากมาย(TheIenet1979, อ้างถึงในสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2549:257) จะเห็นได้ว่า มีการนำภาพมาเป็นตัวแบบในการเพิ่มพฤติกรรม ภาพยนตร์ พวงพกา(2542:59) กล่าวว่า รูปภาพมีประโยชน์ และคุณค่าในการเรียนการสอน คือเร้าอารมณ์หรือเปลี่ยนทัศนคติของผู้ดู เป็นจุดรวมความสนใจ ช่วยแก้ไขความเข้าใจผิด พัฒนาความรู้สึก เป็นหลักฐานในการอ้างอิงและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และ เสวก มีทอง(2535:1 อ้างถึง ดนยา อินจำปา อธิกา นารายณ์รักษ์ 2545:14)กล่าวว่า รูปภาพเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณค่ามากมายอย่างหนึ่ง มีลักษณะเป็นสากลไม่ว่าผู้เรียนจะเป็นใคร อยู่ในวัยใด ก็สามารถตีความหมายจากรูปภาพได้

การเพิ่มพฤติกรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นเพราะได้รับผลจากการกระทำ หลักของการเรียนรู้ตามแนวพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีของสกินเนอร์ (B.F.Skinner 1904-1990 ,อ้างถึงใน ลิจิต กาญจกรภรณ์ 2548:56-57) มีหลักการสำคัญคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้น เกิดเพราะการได้รับผลจากการกระทำ(consequence) อย่างทันทีทันใด ผลที่ได้รับที่นำไปสู่ความพึงพอใจจะเพิ่มพลังการตอบสนอง ในขณะที่ผลที่ได้รับที่ไม่น่าพึงพอใจจะลดพลังการตอบสนอง ผลที่ได้รับที่นำไปสู่ความพึงพอใจนี้จะส่งผลให้อินทรีย์ตอบสนองในลักษณะนั้นทั้งในด้านความถี่และคุณภาพ ในขณะที่ผลที่ไม่น่าพึงพอใจลดความถี่และคุณภาพการตอบสนองลง และ ลิจิต กาญจกรภรณ์ (2548:57) กล่าวว่า ผลที่ได้รับที่นำไปสู่ความพึงพอใจ

นักจิตวิทยาเรียกว่าตัวเสริมแรง (reinforcers) ซึ่งหมายถึงผลที่ได้รับอันจะนำไปสู่การเพิ่มพลังการตอบสนอง สุรพล พยอมแย้ม (2540:22) กล่าวว่า แรงเสริมทางสังคม (social reinforcer) เป็นปัจจัยสำคัญที่สอดคล้องกับความเป็นมนุษย์มาก แรงเสริมทางสังคมนั้น หมายถึงการจัดการให้พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกถึงการเรียนรู้ ด้วยการให้สังคมยอมรับ

จากแนวคิดและหลักการดังกล่าว เป็นแนวทางพัฒนาเด็กออทิสติก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการทดลองโดยใช้ภาพและการเสริมแรงฝึกการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในเด็กออทิสติก โดยใช้วิธีการทดลองรายกรณี ทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัย จำนวน 1 คน ในศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2550

2. ปัญหาการวิจัย

การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพและการเสริมแรงสามารถเพิ่มการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกได้หรือไม่

3. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

ศึกษาผลของการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพและการเสริมแรงเพื่อเพิ่มการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติก

4. สมมติฐานในการวิจัย

เด็กออทิสติกหลังจากได้รับการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพและการเสริมแรงสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันเพิ่มขึ้น

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ เด็กออทิสติก เพศชาย อายุ 4 ปี 5 เดือน มาเข้ารับบริการ ณ ฝ่ายบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการและครอบครัว ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในระดับเตรียมความพร้อม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 มีปัญหาคือเด็กไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันดังต่อไปนี้ ได้แก่กิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน สวมรองเท้า นักเรียน ถอดรองเท้านักเรียน ล้างมือ และรับประทานอาหารกลางวัน และกิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะทางด้านสังคมคือ การปฏิบัติตามกฎกติกาในการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้มาโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling)

5.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพและการเสริมแรง
ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กออทิสติกชื่อ ด.ช. ต้น(นามสมมุติ) อายุ 4 ปี 5 เดือน เด็กได้รับการตรวจวินิจฉัยจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข แพทย์ลงความเห็นว่าเป็นโรคออทิสติก สมควรได้รับการกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในวันอังคาร พฤหัสบดี และวันศุกร์ เวลา 08.30- 12.00 น. ในระดับเตรียมความพร้อม

2. การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน และทักษะทางด้านสังคม ดังต่อไปนี้

2.1 ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน 4 กิจกรรมได้แก่

2.1.1 สวมรองเท้านักเรียน มี 12 ขั้นตอน ดังนี้

2.1.1.1 หยิบรองเท้าทั้งสองข้างบนชั้นวางรองเท้า

2.1.1.2 ยกรองเท้าทั้งสองข้างจากชั้นวางรองเท้า

2.1.1.3 วางรองเท้าทั้งสองข้างบนพื้น

2.1.1.4 นั่งลงบนพื้นชั้นหัวเข้าข้างขวา

2.1.1.5 แคะสายรองเท้าข้างขวาออก

2.1.1.6 หยิบรองเท้าข้างขวาสวมที่เท้าขวา

2.1.1.7 ดึงสายรองเท้าข้างขวา

2.1.1.8 ชั้นหัวเข้าข้างซ้าย

2.1.1.9 แคะสายรองเท้าข้างซ้ายออก

2.1.1.10 หยิบรองเท้าข้างซ้ายสวมที่เท้าซ้าย

2.1.1.11 ดึงสายรองเท้าข้างซ้าย

2.1.1.12 ลูกขึ้นยืน

2.1.2 ถอดรองเท้านักเรียน มี 11 ขั้นตอน ดังนี้

2.1.2.1 นั่งลงบนพื้นชั้นเข้าข้างขวา

2.1.2.2 แคะสายรองเท้าข้างขวาออก

2.1.2.3 ถอดรองเท้าข้างขวาออก

2.1.2.4 วางรองเท้าข้างขวาไว้ที่พื้น

2.1.2.5 นั่งชั้นเข้าซ้าย

2.1.2.6 แคะสายรองเท้าข้างซ้ายออก

- 2.1.2.7 ถอดรองเท้าข้างซ้ายออก
- 2.1.2.8 วางรองเท้าข้างซ้ายไว้ที่พื้น
- 2.1.2.9 ลุกขึ้นยืน
- 2.1.2.10 หยิบรองเท้าทั้งสองข้างจากพื้น
- 2.1.2.11 นำรองเท้าทั้งสองข้างมาวางบน ชั้นวางรองเท้า
- 2.1.3 ล้างมือ มี 10 ขั้นตอนดังนี้
  - 2.1.3.1 เดินเข้าห้องน้ำ
  - 2.1.3.2 หมุนไปทางขวาเปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด
  - 2.1.3.3 เอามือทั้งสองข้างรองน้ำดูไปมา
  - 2.1.3.4 หมุนไปทางซ้ายปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด
  - 2.1.3.5 กดกลองสบู่ด้วยมือขวามือซ้ายรองสบู่
  - 2.1.3.6 ถูมือที่มีสบู่ไปมาให้ทั่วทั้งฝ่ามือและหลังมือ
  - 2.1.3.7 หมุนไปทางขวาเปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด
  - 2.1.3.8 เอามือรองน้ำดูสบู่ไปมาล้างเอาสบู่ออก
  - 2.1.3.9 หมุนไปทางซ้ายปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด
  - 2.1.3.10 เช็ดมือ โดยจับผ้าที่แขวน เช็ดมือทั้งสองข้างให้แห้ง
- 2.1.4 รับประทานอาหารกลางวัน มี 14 ขั้นตอน
  - 2.1.4.1 ยืนเข้าแถวรับถาดอาหาร
  - 2.1.4.2 ถูถาดอาหารเดินไปที่โต๊ะ
  - 2.1.4.3 วางถาดอาหารลงบนโต๊ะ
  - 2.1.4.4 ดึงเก้าอี้ออกโดยจับที่พนักเก้าอี้เลื่อนออกจากใต้โต๊ะ
  - 2.1.4.5 นั่งลง
  - 2.1.4.6 มือขวาจับช้อนและมือซ้ายจับส้อม
  - 2.1.4.7 ใช้ช้อนตักอาหารและส้อมช่วยตักอาหารใส่ช้อน
  - 2.1.4.8 ยกช้อนที่ตักอาหารรับประทาน
  - 2.1.4.9 หลังรับประทานอาหารอิ่มแล้ววางช้อนและส้อมลงในถาด
  - 2.1.4.10 ดื่มน้ำ
  - 2.1.4.11 วางแก้วน้ำบนถาดอาหาร
  - 2.1.4.12 ลุกขึ้นยืน
  - 2.1.4.13 เก็บเก้าอี้โดยจับพนักเก้าอี้เลื่อน เข้าใต้โต๊ะ
  - 2.1.4.14 ยกถาดอาหารไปเก็บที่กะละมัง

2.2 การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะทางด้านสังคม ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อกร เป็นกิจกรรมที่เด็กต้องปฏิบัติตามกฎกติกาในการเล่นต่อไม้บล็อกกับครูแลเพื่อนๆซึ่งมีผู้เล่นทั้งหมด 4 คน

(ผู้วิจัย 1 คน เด็กออทิสติกที่สามารถเล่นเกมต่อไม้บล็อกได้แล้ว จำนวน 2 คน และตัวอย่างในการวิจัย 1 คน) โดยต้องปฏิบัติตามกฎกติกาที่วางไว้ ขณะทำกิจกรรม 9 ขั้นตอนดังนี้

- 2.2.1 นั่งลงในกลุ่มกับครูและเพื่อนๆ
- 2.2.2 ขอไม้บล็อกจากเพื่อน
- 2.2.3 นั่งรอครูและเพื่อนๆ ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 1 ตามลำดับ
- 2.2.4 ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 1 วางซ้อนขึ้นตามลำดับ
- 2.2.5 นั่งรอ ครูและเพื่อนๆ ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 2 ตามลำดับ
- 2.2.6 ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 2 วางซ้อนขึ้นตามลำดับ
- 2.2.7 นั่งรอครูและเพื่อนๆ ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 3 ตามลำดับ
- 2.2.8 ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 3 วางซ้อนตามลำดับ
- 2.2.9 ตบมือเมื่อวางเสร็จแล้ว

3. การฝึกโดยใช้ภาพและการเสริมแรง หมายถึง การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพเป็นตัวแทนและเสริมแรง เมื่อเด็กปฏิบัติแต่ละขั้นตอนได้ถูกต้อง

4. การเสริมแรงหมายถึง การเสริมแรงทางสังคมโดยที่แต่ละที่ผู้ใหญ่ ยิ้ม พร้อมกับคำชม “เก่งมากค่ะ” เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองในแต่ละขั้นตอนได้ถูกต้อง

5. ภาพ หมายถึง ภาพวาดเด็กผู้ชายแสดงขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในแต่ละกิจกรรมวาดด้วยเส้นสีดำ ระบายด้วยสีน้ำใช้กระดาษหนา 100 ปอนด์ พื้นสีขาว ขนาด 6 x 8 นิ้ว ติดบนกระดาษฟิวเจอร์บอร์ดสีเขียว ขนาด 6.5 x 8.5 นิ้ว เคลือบด้วยสติ๊กเกอร์ใส หลังฟิวเจอร์บอร์ดติดแถบขาว ซึ่งแต่ละกิจกรรมประกอบด้วยหลายภาพ ดังต่อไปนี้

5.1 กิจกรรมทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

5.1.1 สวมรองเท้านักเรียนจำนวน	12 ภาพ
5.1.2 ถอดรองเท้านักเรียนจำนวน	11 ภาพ
5.1.3 ล้างมือจำนวน	10 ภาพ
5.1.4 รับประทานอาหารกลางวันจำนวน	14 ภาพ

5.2 กิจกรรมทักษะทางด้านสังคม

กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อกจำนวน 9 ภาพ

6. แผ่นป้าย หมายถึง แผ่นสำหรับติดภาพกิจกรรม จำนวน 5 แผ่น (1 แผ่นสำหรับ 1 กิจกรรม) ทำด้วยฟิวเจอร์บอร์ดสีเหลือง ขนาด 28 x 50 นิ้ว มีชื่อกิจกรรมติดด้านบนตรงกลาง มีแถบขาวและตัวเลขกำกับเท่ากับจำนวนภาพของ ติดขอบด้วยกระดาษกาวสีขาว ได้แผ่นป้ายมีกล่องสำหรับใส่ภาพเมื่อฝึกเสร็จแล้ว ขนาด 5x7x9 นิ้ว ด้านบนมีช่องให้ใส่ภาพ ทำด้วยฟิวเจอร์บอร์ดสีเหลือง ติดขอบด้วยกระดาษกาวสีแดงด้านหน้ากล่องติดคำว่า “เสร็จ” แผ่นป้ายติดบริเวณทำกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรม (ภาพขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันและแผ่นป้ายทั้ง 5 กิจกรรมดูที่ภาคผนวก ก)

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เด็กออทิสติกที่เข้ารับการทดลอง จะสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันเพิ่มมากขึ้น
2. ผลการทดลองจะเป็นแนวทางสำหรับการฝึกโดยใช้ภาพและการเสริมแรงเพื่อเพิ่มพฤติกรรมอื่นๆ ที่พึงประสงค์ของเด็กออทิสติกต่อไป
3. เป็นแบบอย่างเพื่อนำไปปรับใช้ กับการปรับพฤติกรรมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านอื่นๆ อีกต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมายของเด็กออทิสติก
2. ลักษณะอาการของเด็กออทิสติก
3. การช่วยเหลือเด็กออทิสติก
4. การส่งเสริมทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน
5. การส่งเสริมทักษะทางด้านสังคม
6. แนวคิดเกี่ยวกับภาพ
  - 6.1 การใช้ภาพเป็นตัวแบบ
  - 6.1 หลักการใช้ภาพ
  - 6.2 ประโยชน์ของการใช้ภาพ
  - 6.3 แนวทางการสอนโดยใช้ภาพ
7. การเสริมแรง
  - 7.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมแรง
  - 7.2 การเสริมแรงทางสังคม
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของเด็กออทิสติก

ในปี ค.ศ. 1943 ลีโอ แคนเนอร์ (Leo Kanner 1943, อ้างถึงใน เพ็ญแข ลัมศิลา 2540:1) จิตแพทย์ชาวอเมริกัน ได้รายงานถึงผู้ป่วยเด็กกลุ่มหนึ่งที่มีแบบแผนความคิดปกติทางพฤติกรรมจำเพาะ อาทิไม่สนใจผู้อื่น แยกตัว พูดเลียนเสียง พูดซ้ำ ใช้ภาษา สื่อสารที่ไม่เหมาะสมต่อต้านการเปลี่ยนแปลง จึงเรียกกลุ่มอาการที่พบนี้ว่า “ออทิสซึม” (Autism) ซึ่งเป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คือ “Auto” หมายถึงตนเอง (Self) และเรียกเด็กที่มีลักษณะดังกล่าวว่า “เด็กออทิสติก” (Autistic Children or Children With Autism) ซึ่งหมายถึง เด็กที่แยกอยู่ในโลกของตนเอง

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2543:1) ให้ความหมาย ของเด็กออทิสติกว่า เป็นเด็กที่มีความผิดปกติเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการสื่อสาร ภาษา สังคม และอารมณ์เป็นอย่างมาก จะมีพฤติกรรมแปลกๆ สื่อสารไม่เข้าใจ พูดซ้ำหรือไม่พูด พูดเลียนเสียงแบบทั้งประโยค

เช่นแม่ถามลูกว่า “หิวไหม” ก็จะพูดว่า “ลูกหิวไหม” แม่จะหิวหรือเจ็บปวด เช่นมดกัดขึ้นอยู่บนรังมดคันไฟ ก็จะไม่หนี ไม่ปีดมดออกและไม่ร้องไห้ ไม่บอกให้ใครช่วย บางคนจะร้องไห้เสียงดังอยู่นานหลายๆ ชั่วโมงโดยไม่ทราบสาเหตุ บางครั้งเมื่อถูกขัดใจหรือไม่พอใจเพียงเล็กน้อย ก็จะกรี๊ดร้องเสียงดัง อาจทุบโต๊ะหรือผนังที่อยู่ใกล้อย่างรุนแรง บางคนอาจไม่นอนติดต่อกัน 2-3 วัน โดยไม่มีอาการอ่อนเพลีย ในวัยทารก (อายุ 2-3 เดือน) จะขาดความสนใจในบุคคลอื่น แม้แต่แม่พ่อหรือคนเลี้ยงที่ใกล้ชิด ไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบใดๆทั้งสิ้นไม่ว่าแม่จะหยอกล้อ หรือเล่นด้วยเด็กจะไม่ยิ้ม ไม่ส่งเสียงอ้อแอ้เหมือนเด็กปกติ จะเฉยเมยไม่สบตา ไม่หันมาตามเสียงเรียกแต่อาจส่งเสียงอยู่คนเดียวเป็นเวลานานๆได้ ส่วนพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อจะพัฒนาเหมือนเด็กปกติ สามารถนั่ง คลาน ยืน เดินได้ตามวัย ถ้าเด็กไม่มีปัญหาเกี่ยวกับปัญญาอ่อนร่วมด้วย

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2545:3) ให้ความหมายว่า โรคออทิสติก(Autistic Disorder) หรือ(Autism) เป็นความผิดปกติของสมองแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในวัยเด็ก คำว่า autism มีรากศัพท์มาจากคำว่า autos ในภาษากรีก ซึ่งแปลว่า “ตนเอง” (self) คำนี้หมายถึง การอยู่ในโลกของตนเอง หรือการหนีไปจากความเป็นจริง การเรียกชื่อโรคนี้ว่า autism หรือ autistic ก็เพราะผู้ที่ป่วยไม่มีอาการสนใจผู้คนรอบตัว ราวกับมีโลกของตนเอง สมองที่ทำงานผิดปกติจะแสดงอาการออกมาใน 3 ด้านใหญ่ๆ คือ ความผิดปกติทางสังคม และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความผิดปกติทางภาษาและการสื่อสาร และความผิดปกติทางอารมณ์ สังคม

ผดุง อารยะวิญญูและคณะ (2546:1) ให้ความหมายของเด็กออทิสติกว่า เด็กออทิสติก เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาประเภทหนึ่ง เด็กกลุ่มนี้ต้องการการศึกษาพิเศษ ในลักษณะที่แตกต่างไปจากการศึกษาที่ให้กับเด็กปกติ เพราะเด็กกลุ่มนี้มีความบกพร่องในพัฒนาการด้านการสื่อสารความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้สีหน้าท่าทาง หรือการใช้ภาษาล้อยคำ มีปัญหาทางพฤติกรรม มีปัญหาทางสังคม มีพฤติกรรมที่แปลกๆซ้ำๆ

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เด็กออทิสติกมีความผิดปกติจากเด็กปกติทั่วไป เนื่องจากการพัฒนาทางสมองผิดปกติ ทำให้พัฒนาการทางภาษาล่าช้า มีปัญหาในการสื่อความหมาย พัฒนาด้านสังคมอารมณ์ไม่เหมาะสมตามวัย มีปัญหาทางด้านพฤติกรรม เด็กต้องได้รับการช่วยเหลือ และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละคน

2. ลักษณะอาการของเด็กออทิสติก

วินัดดา ปิยะศิลป์(2537:10) กล่าวว่า ลักษณะอาการของโรคออทิสซึมจะปรากฏให้เห็นเด่นชัดว่ามีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติทั่วไป โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านภาษา การพูด การแสดงท่าทางที่บอกถึงความหมายต่างๆ ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า Pandevelopmental disability เพราะเนื่องจากการชะงักงันของพัฒนาการด้านภาษา และสังคมที่มีอาการตั้งแต่วัยเด็กเล็ก ซึ่งส่งผลกระทบต่อขีดขวางพัฒนาการด้าน

อื่นๆ และคงสภาพผิดปกติที่ยาวนานอาจตลอดชีวิต แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเด็กเหล่านี้จะเรียนรู้ไม่ได้

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2543:5-7) กล่าวว่า ลักษณะอาการของเด็กออทิสติกมีหลากหลายและแตกต่างกัน พอสรุปได้ดังนี้

1. ความบกพร่องทางการปฏิสัมพันธ์สังคม มีความบกพร่องในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
  - 1.1 ไม่สนใจใคร เฉยเมย ไม่แสดงออกทางสีหน้าและกิริยาท่าทาง
  - 1.2 กระทบกับคนอื่นเหมือนเป็นสิ่งของ เช่น ถ้าไม่พอใจใครก็จะดึงมือเอาไปทิ้งข้างถังขยะ
  - 1.3 ไม่มีปฏิกิริยาต่อสัมพันธ์ภาพของบุคคล เวลาอุ้มโอบกอดเด็กจะไม่กอดตอบ ทำตัวแข็งแ่นไปมาไม่รู้จั๊กเอามือ โอบกอดผู้อุ้ม เพื่อป้องกันไม่ให้ตนเองพลัดตกเหมือนเด็กปกติ
  - 1.4 แสดงพฤติกรรมไม่รู้ร้อนรู้หนาว ไม่รู้จักช่วยตนเองให้พ้นอันตรายเช่น ถูกมดกัดก็ไม่ปีนคอดออกจากตัวหรือเดินหนีจากรังมด ถ้าถูกลิ้นชั๊กโตะหนีบนิ้วมือก็จะไม่ดึงนิ้วหรือลิ้นชั๊กออก อาจยื่นร้องซี้ๆ หรือบางคนก็เฉยเมยจนกว่าจะมีคนไปช่วย
  - 1.5 ไม่สามารถลอกเลียนแบบการกระทำของผู้อื่นได้ เช่น การโบกมือบ้ายบาย เด็กปกติจะทำตามได้ เด็กออทิสติกอาจโบกมือโดยหันฝ่ามือเข้าหาหน้าตนเอง หรือการส่งจูบ เด็กออทิสติกจะเอาหลังมือแตะปาก
  - 1.6 เล่นกับใครไม่เป็น เช่น การโยน การรับลูกบอล การเตะลูกบอล เด็กออทิสติกอาจวิ่งไปแย่งลูกบอลมากอดไว้คนเดียว ไม่โยนหรือเตะต่อให้ผู้อื่น
  - 1.7 ไม่สนใจจะมีเพื่อน ไม่สามารถจะผูกมิตรกับใครได้ ไม่สนใจ ที่จะนิปฏิบัติสัมพันธ์ด้านสังคมกับผู้อื่น มักอยู่ในโลกของตนเอง เช่น ถ้าเอาเด็กออทิสติกมา 5-6 คน แล้วให้โยนลูกบอลเป็นวงกลมต่อกันไป ถ้าผู้ฝึกหรือผู้ดูแล ไม่ดูแลอย่างต่อเนื่องภายใน 1 นาที เด็กออทิสติกจะแยกไปอยู่มุมของตนเอง และทำพฤติกรรมที่ตนเองชอบ เช่น สบัดมือไปมา มองดูใบไม้ที่แกว่ง มองพัดลมหมุน เดินเขย่งขา โดยไม่สนใจใครเลย

2. ความบกพร่องทางการสื่อสาร

- 2.1 ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมสื่อความหมายได้เลย ไม่มีการส่งเสียงไม่แสดงออกทางสีหน้า ไม่แสดงอาการ โกรธ ดีใจ เสียใจ หัวเราะ
- 2.2 ความผิดปกติในการพูด บางคนพูดดังมากทั้งๆที่ตรวจหูแล้วปกติ บางคนพูดเสียงเบามาก บางคนพูดเสียงสูง เสียงต่ำ บางคนก็พูดเหมือนเสียงดนตรี บางคนก็พูดเสียงระดับเดียว
- 2.3 ความผิดปกติในรูปแบบและเนื้อหาของ การพูด ชอบพูดซ้ำซาก วนไปวนมาอยู่กับเรื่องที่ตนเองสนใจ พูดซ้ำตามที่ได้ยินการโฆษณาจากโทรทัศน์ พูดตามที่ได้ยิน เช่น ถ้าถามว่า “ หนูจะไปไหน? ” ก็จะตอบว่า “ หนูจะไปไหน? เด็กออทิสติกหลายคนพูดได้ แต่ไม่เข้าใจความหมาย พูดเหมือนนกแก้ว นกขุนทอง พูดเพื่อเจ้อเรื่อยเปื่อย

2.4 ไม่สามารถสนทนากับใครได้นาน มักจะพูดแต่เรื่องที่ตนเองสนใจเท่านั้น โดยไม่สนใจว่าใครจะพูดเรื่องอะไร เช่น ถ้าไปอ่านเรื่องไดโนเสาร์ หรือนิทานไม่ว่าใครจะคุยเรื่องอะไร ก็จะพูดแต่เรื่องไดโนเสาร์ หรือนิทานตามที่ตนเองสนใจเท่านั้น

2.5 เด็กออทิสติกจะขาดจินตนาการ และไม่สามารถเล่นสมมติได้ เช่น การเล่นรถไฟ (เด็กเดินเกาะแถวติดต่อกัน แล้วออกเสียงแบบรถไฟ) เขาจะไม่เข้าใจและจะบอกว่า “ ไม่ใช่รถไฟ ” มีกรณีตัวอย่างง่ายๆ โดยการให้เด็กนับนิ้วมือ เมื่อตัวเลขเพิ่มมากขึ้นนิ้วไม่พอให้นับ เช่น 7 บวก 5 จะได้เท่าไร เด็กออทิสติกจะตอบว่า “ นิ้วไม่พอให้นับครับ ” ครูบอกว่า “ ให้เอา 7 ไว้ในใจแล้วนับต่ออีก 5 ” เด็กก็จะตอบอีกว่า “ เอาไว้ไม่ได้ครับ ” ครูจึงนึกได้ว่าเด็กออทิสติกจะเอาไว้ในใจไม่ได้ จึงบอกใหม่ว่า “ ให้เอาใส่ไว้ในกระเป๋าเสื้อ ” เขาหยุดไปสักนิด ก็ตอบขึ้นมาว่า “ ใส่กระเป๋าเสื้อไม่ได้ครับ ” ครูถามว่า “ ทำไมถึงใส่ไม่ได้ ” เขาตอบทันทีว่า “ ในกระเป๋าเสื้อมีผ้าเช็ดหน้าอยู่แล้วครับ ” จะเห็นได้ว่าเด็กออทิสติกไม่สามารถจินตนาการได้ ไม่สามารถเล่นบทบาทสมมติได้และพูดผิดไม่เป็น

3. มีการกระทำและความสนใจซ้ำซากอย่างชัดเจน

3.1 มีการเคลื่อนไหวร่างกายซ้ำๆ เช่น สบดมือ เกาะมือ เขย่งเท้า คลานไปตามพื้น กระโดดขึ้นลงซ้ำๆ ถือกของเล็กๆ ไว้ในมือ เช่น เศษกระดาษ ถ้ามีใครแอบเอาไปทิ้ง จะตามหาทั้งวันจนพบถ้าไม่พบจะกรี๊ดร้องไม่ยอมหยุด

3.2 คิดหมกมุ่น หรือสนใจเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งของ เช่น ชอบถือรถยนต์คันเล็กๆ จะเอามือหมุนล้อใดล้อหนึ่งเล่นเท่านั้น บางคนเล่นเฉพาะเปิดปิดประตู จะเล่นเฉพาะบางส่วน ซึ่งต่างจากเด็กปกติ บางคนชอบเอามือลูบราวบันได ก็จะเดินขึ้นเดินลงลูบราวบันได อยู่ได้นานๆ ซ้ำๆ เป็นชั่วโมง

3.3 ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัว หรือเรื่องกิจวัตรประจำวัน เช่น ถ้าไปโรงเรียนต้องเข้าห้องเรียนทางประตูขวา ก็จะต้องเดินไปเข้าประตูขวาทุกวันเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ถ้ามีแจกันอยู่บนโต๊ะครูด้านซ้าย จะเปลี่ยนไปอยู่ตำแหน่งอื่นไม่ได้เขาจะต้องเอามาไว้ที่เดิม ตำแหน่งของเครื่องใช้ทุกอย่างต้องไว้ที่เดิม การรับประทานอาหารก็ต้องแบบเดิม บางคนอาจรับประทานอาหารกับไข่เขียวทั้งปีไม่ยอมเปลี่ยนไม่รับประทานอาหารอย่างอื่น

3.4 มีความสนใจขอบเขตที่จำกัด และหมกมุ่นสนใจแต่สิ่งเล็กๆน้อยๆ เช่น สนใจใบพัดลมที่หมุนโดยไม่สนใจส่วนประกอบอื่นๆของพัดลม ถ้าวาดรูปคนก็จะไม่สนใจจะวาดรายละเอียดส่วนอื่นๆของร่างกาย อาจเน้นเฉพาะสร้อยคอ หรือลวดลายของเสื้อผ้า โดยไม่สนใจจะวาดใบหน้า แขน ขา

อาการต่างๆดังกล่าวข้างต้น อาจพบในช่วง 2 ปี ครึ่ง ถึง 3 ปี พ่อแม่ผู้ใกล้ชิดและกุมารแพทย์ จะสังเกตเห็นความผิดปกติของเด็กได้ตั้งแต่วัยทารก บางรายอาจพบได้ตั้งแต่อายุ 4 เดือน และจะต้องกระตุ้นพัฒนาการทันทีที่พบ เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาได้เร็วยิ่งขึ้น จนเกือบเท่าเด็กปกติ เด็กออทิสติกที่ได้รับการพัฒนาช้าจะพัฒนาได้ยากและพัฒนาได้น้อย

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2545:3-6) กล่าวว่าความผิดปกติทางด้านต่างๆของเด็กออทิสติก จะแสดงอาการได้หลายแบบดังมีดังนี้

1. ความผิดปกติทางสังคมและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

เด็กออทิสติกจะมีพัฒนาการทางสังคมที่บกพร่องค่อนข้างมาก โดยจะแสดงอาการได้หลายแบบ ดังนี้

1.1 ไม่มีการตอบสนองทางสังคมหรือไม่ค่อยมีปฏิริยาต่อผู้คน เหมือนเด็กปกติ

1.2 เรียกชื่อแล้วไม่ตอบสนอง ไม่หันตามเสียงเรียก

1.3 ไม่ค่อยสบตาหลีกเลี่ยงไม่ยอมมองตา บางรายมองทางหางตา หรือเอามือปิดตาไม่ยอมมองคน

1.4 ไม่มีความสนใจร่วมกับผู้อื่น (ไม่มี shared attention) เช่น จะไม่เข้าไปร่วมดูสิ่งสนุกๆกับพี่น้องหรือชี้ชวนให้พ่อแม่ดูสิ่งที่ตนสนใจ

1.5 ไม่สามารถแบ่งปันทางอารมณ์กับผู้อื่น ก็คือ ไม่เล่าความรู้สึกนึกคิดให้ผู้อื่นรับรู้ หรือไม่ขอความช่วยเหลือทางอารมณ์จากผู้อื่น เช่นไม่เข้าหาผู้ใหญ่เวลาร้องไห้ แต่จะยืนร้องอยู่คนเดียว

1.6 ไม่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

1.7 หางเห็นไม่เข้ามาคลุกคลีกับพ่อแม่ ในตอนเล็กๆจะมีลักษณะไม่เข้าหาพ่อแม่ ไม่ยอมให้อุ้ม ไม่เข้ามาคลอเคลียแสดงความรัก

1.8 ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับเด็กอื่น มักจะไม่มีเพื่อน

1.9 ชอบอยู่คนเดียว ไม่ยอมเล่นกับเพื่อน

1.10 สนใจสิ่งของมากกว่าคน หากเด็กออทิสติกอยู่ในห้องที่มีคนนั่งอยู่ด้วย จะไม่สนใจคนไม่ทักทายไม่เข้าไปหา แต่จะนั่งเล่นอยู่ตามลำพังราวกับไม่มีคนอยู่ในห้อง หากสนใจคนก็ไม่ได้สนใจจริงๆ แต่สนใจสิ่งของที่อยู่บนคนนั้นมากกว่า เช่น แว่นตา ลวดดัดฟัน เด็กมักทักทายผู้คนแบบแปลกๆ เช่น เข้ามาดมกลิ่น มาดึงแว่นตา จ้องที่ฟัน เอามือมาแตะตัว บางรายเป็นแบบไม่กลัวใคร เข้ามาหาคนแปลกหน้าเหมือนคนคุ้นเคยหรือชอบให้ทุกคนอุ้ม

2. ความผิดปกติทางภาษาและการสื่อสาร เด็กออทิสติกร้อยละ 80 จะมีปัญหาทางภาษาและการสื่อสารอย่างรุนแรง ดังนี้

2.1 พูดช้าหรือพูดไม่ได้เลย (ในที่นี้หมายถึงพูดภาษาปกติ)

2.2 ไม่สามารถเริ่มต้นบทสนทนากับผู้อื่นได้

2.3 ไม่สามารถตอบบทสนทนากับผู้อื่น เช่นพูดกัน ไปคนละเรื่อง

2.4 เงียบ ไม่พูดกับใคร

2.5 มีคำศัพท์เฉพาะตัวหรือมีภาษาแปลกๆที่เป็นภาษาเฉพาะของเด็กเอง และผู้อื่นฟังไม่เข้าใจ

- 2.6 พูดคำซ้ำๆ ซากๆ เช่น อาจพูดคำโฆษณาในโทรทัศน์ซ้ำๆ
- 2.7 สื่อสารโดยใช้ท่าทางไม่เป็น
- 2.8 เมื่อต้องการอะไรจะขอหรือชี้ไม่เป็น แต่จะใช้วิธีดึงมือคนไปที่สิ่งนั้น
- 2.9 มักพูดเสียงเรียบเฉย ไม่มีระดับเสียงสูงๆต่ำๆ แบบคนทั่วไป
- 2.10 พูดซ้ำประโยคหรือข้อความที่ผู้อื่นพูดด้วย
- 2.11 ใช้ภาษาในรูปแบบแปลกๆ เช่น ใช้คำโดยที่ไม่ได้มีความหมายเหมือนคนทั่วไปใช้กัน มีการสลับตำแหน่งของคำต่างๆ หรือมีโครงสร้างประโยคที่ผิด เช่น แทนที่จะพูดว่า “หมากัดนุ้ย” กลับพูดว่า “นุ้ยกัดหมา” เป็นต้น

2.12 เด็กบางคนมีพัฒนาการทางภาษาดีตามสมควร แต่ก็ไม่เข้าใจความหมายที่ลึกซึ้งหรือความหมายเชิงนามธรรม เช่น ไม่เข้าใจคำอุปมาอุปมัยหรือคำพูดล้อเล่นของเพื่อน และใช้ภาษาไม่ถูกต้องตามกาลเทศะเหมือนเด็กปกติ

3. ความผิดปกติทางอารมณ์และพฤติกรรม

- 3.1 มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่น้อยเกินไป เช่น เฉยเมย สีหน้าเรียบเฉยเวลาพูดคุย
- 3.2 บางครั้งมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรงเกินไป เช่น เวลาโกรธหรือไม่พอใจก็จะร้องกรี๊ดเป็นเวลานาน หรือร้องอย่างโหยหวนผิดธรรมดา
- 3.3 ชอบทำอะไรซ้ำๆ เช่น โยกตัว โบกมือไปมา ชอบดูโฆษณาทางโทรทัศน์หรือดูการ์ตูนซ้ำๆ
- 3.4 มีการเคลื่อนไหวผิดปกติ เช่น หมุนตัว เดินเขย่ง วิ่งไปมาอย่างไร้จุดหมายแต่บางรายอาจชอบนั่งเฉยๆ
- 3.5 มีพฤติกรรมชอบทำร้ายตนเอง เช่น โขกหัวหรือกัดแขนตนเอง
- 3.6 มีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างไม่แน่นอน เช่น เด็กบางคนอาจดูคล้ายคนหูหนวกเพราะไม่ตอบสนองต่อเสียงเรียก ไม่หันมาเมื่อพ่อแม่เรียก แต่พอเอาถุงนมมาให้เขาเบาๆข้างหลัง เด็กจะหันมาทันที
- 3.7 ประสาทสัมผัสมีความไวมากเกินไป (hypersensitive) เช่น ไวต่อเสียง ทนเสียงปกติธรรมดา เช่น เสียงสุนัขเห่าหรือเสียงคนปิดประตูไม่ได้ จะร้องไห้มากหรืออาละวาดเมื่อได้ยินเสียงดังกล่าว บางคนไวต่อการเคลื่อนไหวหรือสัมผัสจับต้อง จะตกใจง่ายต่อสิ่งเร้าบางอย่าง และร้องกรี๊ดหรือโวยวายเกินเหตุ
- 3.8 บางกรณีประสาทสัมผัสกลับมีความไวน้อยเกินไป (hypersensitive) เช่น ไม่รู้สึกเจ็บปวดแม้เจ็บหรือมีบาดแผลก็ไม่ร้องไห้ ไม่รู้สึกหนาว รู้สึกร้อน ไม่รับรู้การสัมผัสของผู้อื่น
- 3.9 เห็นห่างจากผู้อื่น ชอบแยกตัวอยู่คนเดียว ชอบเล่นคนเดียว
- 3.10 กลัวของบางอย่างโดยไม่มีสาเหตุ เช่น กลัวตุ๊กตา
- 3.11 ปรับตัวได้ยาก ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะในกิจวัตรประจำวัน เช่น มักทำกิจวัตร

ลำดับเดิม แต่งตัวตามลำดับขั้นเดิม เดินตามเส้นทางเดิมหรือทำตามตารางเดิมทุกวัน ถ้ามีการเปลี่ยนแปลง
ในขั้นตอนที่เคยทำ เด็กจะหงุดหงิดอาละวาด

3.12 ชนมาก อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น

3.13 มีความผิดปกติในการเล่น กล่าวคือ

3.13.1 ไม่มีจินตนาการ จะเล่นสมมุติหรือเลียนแบบไม่เป็น เช่น เล่นขายของไม่เป็น
สมมุติตุ๊กตาเป็นพ่อ แม่ ลูกไม่เป็น

3.13.2 เล่นของเล่นไม่เป็น เช่น เมื่อเล่นรถก็เพียงหมุนล้อ ไปมาหรือเอามาดม หรืออาจ
ถือของเล่นไว้ในมือเฉย ๆ

3.13.3 ชอบเล่นของซ้ำซากอย่างไม่มีจุดหมาย เช่น ปิดเปิดสวิตซ์ไฟซ้ำ ๆ ปิดเปิดประตู่
ซ้ำ ๆ

3.13.4 ชอบของที่หมุนไปมา เช่น ชอบมองดูพัดลมหมุน

3.13.5 ชอบเอาของเล่นหรือมาดูใกล้ตา

3.13.6 เล่นเกมที่มีลักษณะโต้ตอบกันไม่เป็น เช่น เล่นจ๊ะเอ๋ไม่เป็น

3.13.7 เล่นร่วมกับเด็กอื่นไม่เป็น ไม่เข้าใจวิธีการเล่นที่เป็นกติกาหรือกฎเกณฑ์

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2548:8-12) กล่าวถึง
พฤติกรรมเด็กออทิสติกที่แสดงออก เพื่อประกอบการวินิจฉัยด้านการแสดงออกทางสังคม และ
ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การสื่อความหมาย และการจินตนาการดังนี้

1. การแสดงออกทางสังคม และความสัมพันธ์กับบุคคล มีพฤติกรรมให้เห็นได้ 3 แบบดังนี้

1.1 แยกตัว โดดเดี่ยวเหมือนมีกำแพงที่มองไม่เห็นกั้นไว้

1.2 สมยอมจนเหมือนตุ๊กตาที่มีชีวิตแต่ไม่มีจิตใจ นั่งเฉย เคลื่อนไหวร่างกายน้อย เหมอลอยไม่
สนใจใคร

1.3 มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไปมากเกินไป โดยแสดงให้เห็นพฤติกรรมที่ผิดปกติ เช่น การ
ทักทายบุคคล โดยการไปดมเสื้อผ้า ดมกระเป๋า ดึงเนคไท ลูบผม แสดงความสนใจในตัวคนมากกว่า
ตัวบุคคล

2. การสื่อความหมาย เด็กออทิสติกไม่สามารถสื่อความหมายด้วยท่าทาง และไม่สามารถเข้าใจ
ท่าทางสีหน้าของผู้อื่นได้เหมือนเด็กหูหนวก เด็กจะพูดไม่ได้ อาจจะเคยพูดได้เป็นคำๆ บ้างแต่ก็หายไป
เนื่องจากเด็กพูดเลียนแบบโดยไม่เข้าใจความของคำ เมื่อเด็กโตขึ้นถึงวัยที่ควรจะพูดได้ ได้แต่ส่งเสียงไม่
เป็นภาษา

3. การจินตนาการ เด็กออทิสติก ไม่สามารถสมมุติในการเล่นเหมือนเด็กปกติในวัยเดียวกัน
จึงเล่นของเล่นไม่เป็น แม้แต่การเล่นไถรถ เด็กก็จะทำได้เพียงถือรถไว้ในมือ

สรุปได้ว่าเด็กออทิสติกมีลักษณะอาการ คือ ไม่ค่อยสบตา เรียกไม่ค่อยหัน ชอบเล่นคนเดียว ไม่สนใจที่จะเรียนรู้สิ่งแวดลอมทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต อยู่ในโลกลงตัว ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน เล่นของเล่นไม่เป็น หรือเล่นของเล่นเฉพาะอย่างเดียวกับตนเองชอบ แสดงพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ ใช้ภาษาสื่อสารกับผู้อื่นไม่ได้ สำหรับลักษณะอาการของตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ไม่เล่นกับเพื่อน ชอบเล่นคนเดียว สนใจมองแต่สิ่งที่ตนเองชอบ เวลาทำกิจกรรมกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาที่วางไว้ พุดยังไม่ได้ สนใจฟังเมื่อผู้อื่นพุดด้วยเฉพาะเรื่องที่ตนเองชอบ หันม้ายิ้มและสบตาเมื่อรู้ว่าถูกชม

3. การช่วยเหลือเด็กออทิสติก

การช่วยเหลือเด็กออทิสติกสามารถช่วยเหลือได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความบกพร่อง แลความสามารถของเด็กออทิสติกแต่ละคน ผู้ให้การช่วยเหลือจึงต้องศึกษาวิธีการอย่างละเอียด เพื่อหาวิธีที่เหมาะสมกับเด็ก จะได้พัฒนาเด็กได้เต็มศักยภาพ

ศุภรัตน์ เอกอัศวิน (2539, อ้างถึงใน วงเดือน เดชะรินทร์ 2546: 12-13) กล่าวว่า การช่วยเหลือเด็กออทิสติกทำได้หลายวิธี ตั้งแต่การการค้นพบเด็กออทิสติกตั้งแต่เริ่มเป็น โดยการสังเกตพฤติกรรมเด็ก การปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม การเสริมทักษะใหม่ๆ การฝึกพุดการศึกษาความถนัดพิเศษของเด็กและการช่วยเหลือครอบครัวในการปรับตัว และวิธีดูแลจัดการเด็กออทิสติก การช่วยเหลือกระทำได้ดังนี้

1. การปรับพฤติกรรม การปรับพฤติกรรมสามารถทำได้ตั้งแต่การศึกษารวมชาติของเด็กและปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสิ่งที่ค้นพบในเด็กอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
2. การเสริมสร้างทักษะใหม่ๆ สามารถทำได้โดยการให้รางวัลทันทีที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสม
3. การศึกษาความถนัดพิเศษของเด็ก ต้องใช้การสังเกตจากครูและผู้ปกครองด้วยกัน แต่ผู้ศึกษาคิดว่าการช่วยเหลือที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุดนั้น ควรจะใช้วิธีการช่วยเหลือครอบครัวในการปรับตัว ซึ่งเราจำเป็นต้องทราบและเข้าใจถึงปฏิกิริยาทางจิตใจของผู้ปกครอง ต่อพฤติกรรมเด็กออทิสติก เพราะปฏิกิริยาทางจิตใจของผู้ปกครอง มีผลกระทบต่อดูแลเด็ก ส่วนวิธีการดูแลจัดการเด็กที่ได้ผลดีในระยะยาว ได้แก่การจัดการศึกษาให้แก่เด็ก โดยเน้นหลักสูตรการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก โดยเน้นหลักสูตรการเตรียมความพร้อมให้เด็กสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ ด้วยความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ผู้รักษา เพื่อรับรู้ถึงจุดเด่นจุดด้อยและความสนใจของเด็ก โดยรูปแบบการสอนจะมีลักษณะการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมเพื่อมุ่งให้เด็ก สามารถฝึกทักษะที่ได้จากชั้นเรียน ไปใช้ในชีวิตจริงนอกห้องเรียนการศึกษานั้น ควรเริ่มตั้งแต่อายุ 3-4 ปี โดยให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเด็กปกติ

ศรีเรือน แก้วกังวาน (อ้างถึงใน วงเดือน เดชะรินทร์ 2546:13) ได้กล่าวว่าการจัดการช่วยเหลือระยะแรกสำหรับเด็กออทิสติกระดับ โรงเรียนหรือศูนย์เตรียมความพร้อมนั้น สามารถนำรูปแบบแผนการช่วยเหลือรายบุคคลที่มีเป้าหมายเชิงวิชาการและไม่ใช้วิชาการ ทั้งนี้ตามวัย ความสามารถ ความรุนแรงของ

อาการ รวมทั้งลักษณะพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล หลักการช่วยเหลือมีจุดประสงค์ที่สำคัญ 7 ประการ ดังนี้

1. การกระตุ้นเด็กออทิสติกอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาที่หยุดยั้งได้พัฒนาเป็นไปปกติตามวัย ซึ่งพ่อแม่จะต้องมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และเข้ารับการฝึกอบรมจากแพทย์พยาบาลในการปฏิบัติต่อเด็กอย่างต่อเนื่อง พ่อแม่เด็กจะได้รับการช่วยเหลือ เพื่อช่วยบรรเทาความเครียดและความวิตกกังวลและยอมรับความผิดปกติของเด็กด้วย

2. การลดพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กออทิสติกโดยใช้พฤติกรรมบำบัด และกิจกรรมอื่นๆ

ทดแทน

3. การกระตุ้นทางสังคมโดยกระตุ้นให้เด็กออทิสติกได้เข้ากลุ่มในวัยเดียวกัน เพื่อพัฒนาทางด้านสังคมและอารมณ์

4. การกระตุ้นด้านการพูด โดยการฝึกให้เด็กพูดและสามารถสื่อความหมายทางภาษา พูดได้ตอบ และปฏิบัติตามคำสั่งได้

5. ในกรณีที่เด็กออทิสติกที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และพฤติกรรม จนพยาบาลไม่สามารถฝึกหรือให้กระทำกิจกรรมต่างๆ ได้ แพทย์จะเป็นผู้ให้ยาด้วยความระมัดระวัง

6. พัฒนาสมรรถภาพเด็กออทิสติก โดยการใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมเข้าจังหวะ ละครบำบัด ดนตรี และการออกกำลังกาย

7. ในเด็กออทิสติกที่มีพฤติกรรมต่างๆ ดีขึ้นแล้ว และมีอายุในวัยเรียน ควรจัดให้เรียนอยู่ในห้องเรียนการศึกษาพิเศษของโรงพยาบาลก่อน ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมเบื้องต้นให้เด็ก เมื่อเด็กมีความพร้อมมากขึ้น จึงส่งเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนต่างๆ

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2545:101-106) กล่าวว่าหลักสำคัญที่จะทำให้การกระตุ้นพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกได้ดีขึ้น ดังนี้

1. เข้าใจโลกของเด็ก การจะสอนเด็กให้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และพัฒนาไปอย่างเหมาะสมนั้น เราจะต้องเข้าใจโลกของเด็ก ความรู้สึกนึกคิดและมุมมองของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กที่เป็นออทิสติก เพราะเด็กมีการรับรู้ การมองโลกและการเข้าใจใน โลกแตกต่างไปจากเรา เมื่อเราเข้าใจเด็ก เราจะสามารถถ่ายทอดความรู้สึกเชิงบวกให้กับเด็กได้ และจะสามารถหาวิธีช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. เริ่มต้นโดยการทำให้เด็กกล้าเข้าหาคุณ การฝึกควรเริ่มต้นด้วยการจูงใจ ให้เด็กอยากเข้าหาคุณ ด้วยการทำให้เด็กรู้สึกสนุก ผ่อนคลาย มีความสุข รู้สึกว่าคุณไม่น่ากลัว เมื่อเด็กรู้สึกปลอดภัย เด็กก็อยากเข้าหาคุณ อยากสื่อสารกับคุณ อยากสัมผัสกับโลกภายนอกและเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

3. สร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ แรงจูงใจใฝ่รู้เป็นสิ่งที่ผลักดันเด็กให้ก้าวไปข้างหน้าไม่ว่าเด็กคนนั้นจะปกติหรือพิเศษก็ตาม การสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้ทำได้โดยพยายามทำบทเรียนให้เป็นสิ่งที่หน้า

ต้นตื้น และช่วยให้เด็กรู้ว่าเขามีความสามารถพอ เชื่อมั่นในตนเองว่าเขา “ทำได้” รวมทั้งช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จตามสมควร

4. กระตุ้นพัฒนาการอย่างองค์รวม เด็กควรได้รับการกระตุ้นพัฒนาการในทุกด้าน ไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น การกระตุ้นพัฒนาการเพียงด้านเดียวจะทำให้การพัฒนาเติบโตเป็นไปอย่างไม่สมดุล

5. ฝึกตามพัฒนาการ กิจกรรมที่สอนเด็กจะต้องเหมาะกับพัฒนาการของเด็กด้วย อย่าฝึกเร็วเกินไป เพราะเด็กจะทำไม่ได้ เช่น ในเด็กอายุ 2 ปี หากสอนเรื่องสี เด็กก็จะทำไม่ได้เพราะแม้แต่ในเด็กปกติกว่าจะเรียนรู้เรื่องสีได้ก็เมื่ออายุ 3-4 ปีไปแล้ว หรืออายุ 4 ปี จะสอนให้เขียนสวยๆ คงไม่ได้ เพราะกล้ามเนื้อมือยังไม่พัฒนาเพียงพอ คำว่าฝึกตามพัฒนาการ ยังหมายความว่าต้องตั้งเป้าให้เด็กทำได้ใกล้เคียงกับเด็กอื่นๆ ในวัยเดียวกันด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติด้วย โดยการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับอายุ ไม่ใช่ต่ำกว่าอายุเพราะคิดว่าเด็กมีความบกพร่องอาจทำไม่ได้

6. จัดโปรแกรมที่เหมาะสมกับเด็ก การฝึกพัฒนาการและทักษะต่างๆต้องจัดให้เหมาะสมสำหรับเด็กเป็นคนๆไปเพราะเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีความถนัด จุดแข็ง จุดอ่อน และความเร็วในการเรียนรู้ต่างกัน

7. เพิ่มความสามารถของเด็ก อาจเพิ่มความสามารถของเด็กได้ คือ

7.1 เพิ่มทักษะของเด็ก โดยเฉพาะด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์

7.2 ลดความบกพร่องของเด็กหากความบกพร่องนั้นเป็นอุปสรรค ทำให้เด็กไม่สามารถ

พัฒนาทักษะใหม่ๆได้ วิธีลดความบกพร่องทำได้โดยการปรับสภาพแวดล้อม เพื่อไม่ให้ความบกพร่องนั้นมีผลกระทบต่อการเรียนรู้มากเกินไป เช่น หากเด็กอยู่ไม่นิ่ง ไม่มีสมาธิ ก็ต้องจัดให้เรียนในที่สงบเงียบ มิฉะนั้นอาการสมาธิบกพร่องที่มีอยู่แล้วจะเป็นปัญหามากขึ้นจนอาจเรียนไม่ได้

8. จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่ทำให้เด็กออกทิสติกเรียนรู้ได้ดีคือสภาพแวดล้อมที่มีระเบียบ มีความแน่นอน คาดเดาได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

9. จัดสิ่งเร้าที่พอเหมาะ เด็กควรมีห้องเรียนที่สงบ เพื่อช่วยให้มีสมาธิจดจ่อได้ง่ายขึ้น ความสงบไม่มีสิ่งเร้ามากเกินไปจะทำให้เด็กผ่อนคลายและความตึงเครียดลดลง สิ่งเร้าที่มากเกินไปจะทำให้เด็กวอกแวกและการเรียนรู้จะลดลง

10. สร้างระเบียบในการฝึก เด็กหลายคนมีปัญหาทางด้าน Organization คือจัดระเบียบไม่ได้ การสร้างระเบียบในการฝึกจะทำให้เด็กจัดระบบตนเองได้ง่ายขึ้น รู้ว่าต้องทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร

11. สอนในสิ่งที่เด็กสนใจ การสอนโดยใช้สิ่งที่เด็กสนใจหรือทำได้ดี จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

12. เน้นจุดแข็งของเด็ก อย่ามุ่งแต่การแก้ปัญหา หรือแก้ไขข้อบกพร่องของเด็กจนลืมพัฒนาความสามารถที่เด็กมี หรือใช้ความสามารถนั้นให้เป็นประโยชน์

13. ฝึกอย่างมีแผน ควรมีแผนว่าจะฝึกพฤติกรรมอะไรบ้าง พฤติกรรมใดที่ทำได้ง่ายและควรฝึกก่อน พฤติกรรมใดที่สลับซับซ้อนและควรฝึกทีหลัง ก็ควรวางแผนให้ชัดว่าจะใช้วิธีการฝึกอย่างไร มีขั้นตอนอย่างไร ใช้เวลานานเท่าใด และจะประเมินผลการฝึกอย่างไร มีอะไรที่ต้องแก้ไขเพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้เร็วกว่าเดิม

14. ตั้งเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม

15. ฝึกทักษะพื้นฐานก่อน

16. ฝึกจากง่ายไปหายาก การสอนต้องทำจากง่ายไปหายาก เช่นการฝึกตามคำสั่งจะต้องเริ่มจากคำสั่งง่ายๆ เพียงขั้นตอนเดียว เช่น “หยิบตุ๊กตาจากพื้น” แล้วจึงไปสู่คำสั่งที่มีสองขั้นตอน เช่น “หยิบตุ๊กตาจากพื้นแล้วเอาไปวางบนโต๊ะ”

17. ฝึกซ้ำๆ เด็กปกติเมื่อฝึกครั้งเดียวก็อาจจะจำได้ เข้าใจได้และทำได้ แต่เด็กออทิสติกไม่ใช่ เช่นนั้น การฝึกสิ่งใหม่สำหรับเด็กออทิสติกจะต้องเป็นการฝึกบ่อยๆ ซ้ำๆ ให้เด็กได้มีเวลาคุ้นเคยและรู้สึกปลอดภัยต่อสิ่งใหม่ที่ต้องเรียนรู้ การให้เด็กทำซ้ำๆ แม้จะทำไม่ได้ก็ตาม จะเป็นการเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ การฝึกซ้ำๆ ยังหมายความว่าต้องฝึกให้บ่อยและในเวลาที่เหมาะสม

18. เรียนรู้จากของจริง พยายามสอนโดยใช้ภาพหรือวัตถุจริง เพราะจะทำให้เด็กเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น เช่นหากสอนการบวกเลขก็ควรเอาผลส้มมาสอนให้เห็นจริงบนโต๊ะ

19. เรียนรู้จากการเลียนแบบ การสอนจะง่ายขึ้นหากให้เด็กเลียนแบบอย่างที่ถูกต้อง โดยอาจมีเด็กปกติ เช่นพี่หรือน้องช่วยทำให้อ่าน เช่น หากจะสอนเด็กให้ตอบคำถาม อาจพูดกับพี่ของเด็กว่า “หนูกินอะไร” เมื่อพี่ตอบว่า “กินข้าว” เด็กจะได้ดูตัวอย่างจากพี่ และตอบคำถามได้ในที่สุด

20. เรียนรู้จากภาพเด็กออทิสติกจะเรียนรู้จากการเห็นง่ายกว่าการได้ยิน ที่เรียกว่า Visual learning ทั้งนี้เพราะหูของเด็กแยกแยะเสียงได้ยาก แต่การมองหรือใช้สายตาจะง่ายกว่า ความจริงที่ว่าเด็กเรียนรู้ทางสายตาได้ดีนั้นเป็นสิ่งที่คุณต้องตระหนักแล้วนำมาประยุกต์ในการสอนลูก รวมทั้งในการช่วยเด็กในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่เลิกไปจนโต

ผดุง อารยะวิญญู และคณะ(2546:29-90) กล่าวถึงวิธีการสอน หรือวิธีการช่วยเหลือเด็กออทิสติกที่สำคัญ 10 วิธี ดังนี้

1. ทิช(TEACCH) TEACCH ย่อมาจาก Treatment and Education of Autistic and Related Communication Handicapped Children เป็นแนวการสอนเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องประเภทอื่น โดยเน้นการจัดสภาวะแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็กและการสอนอย่างเป็นขั้นตอนง่ายๆ เพื่อสื่อสารกับเด็กโดยการจัดโครงสร้างใหม่ กำหนดตารางเวลา และการจัดหมวดหมู่ เป็นการสอนรายบุคคลให้สอดคล้องกับปัญญาและความต้องการของเด็ก

2. เพ็คส์ (PECS) PECS ย่อมาจาก Picture Exchange Communication System เป็นการสอนการ

สื่อสารกับเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพ ในการสื่อสารจะเริ่มจากการแลกเปลี่ยนภาพระหว่างคู่สนทนา 2 คน โดยไม่มีการพูดคุย ถัดจากนั้นครูจะเริ่มพูดคุยกับเด็กทีละน้อย ในตอนแรกเด็กอาจยังไม่ได้ตอบแต่ต่อมาเด็กจะเริ่มโต้ตอบโดยใช้ภาพ โดยใช้ภาษาท่าทางและใช้ภาษาพูดในที่สุด

3. การอ่านจิตใจ(Mind Reading) เป็นกระบวนการที่นำมาใช้ในการสอนเด็กออทิสติกให้เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น รวมไปถึงการคาดเดาว่าผู้อื่นคิดอะไรอยู่ในใจ โดยวิธีการที่เป็นขั้นตอนสอดคล้องกับพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก วิธีอ่านจิตใจ มี 3 ขั้นตอนใหญ่ๆคือ การสอนให้เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น การสอนให้เข้าใจสภาวะข้อมูล และการสอนให้รู้จักการเล่นสมมุติ

4. เรื่องเกี่ยวกับสังคม (Social Story) เรื่องเกี่ยวกับสังคมเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอนทักษะทางสังคมแก่เด็กออทิสติก และเด็กอื่นที่ขาดทักษะทางสังคม เรื่องเกี่ยวกับสังคมอาจเป็นเรื่องหรือข้อความ ที่อธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งในสังคม ซึ่งจะช่วยให้เด็กออทิสติกเข้าใจสถานการณ์นั้นๆได้ดียิ่งขึ้น เรื่องเกี่ยวกับสังคมมีจุดเน้นที่สำคัญคือ ลักษณะทางสังคมที่สำคัญ ปฏิบัติการโต้ตอบที่เราคาดเดาว่าจะเกิดขึ้นจากคนทั่วไป ปฏิบัติการโต้ตอบที่เราคาดเดาว่าจะเกิดขึ้นจากเด็กออทิสติก และเหตุผลที่เด็กแสดงปฏิบัติการโต้ตอบเช่นนั้น

5. กิจกรรมบนพื้น(Floor time) เป็นวิธีการที่ใช้ในการช่วยเหลือเด็กออทิสติก คิดค้นโดย Stanley Greenspan แพทย์แห่งศูนย์การแพทย์ มหาวิทยาลัยวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา เป็นวิธีสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก และให้เด็กสร้างความสัมพันธ์กับเราด้วยวิธีการต่างๆอาจด้วยท่าทางหรือด้วยการเปล่งเสียงหรือการพูด ทำให้เราเข้าใจว่า เด็กกำลังคิดอะไรอยู่

6. ฟาสต์ฟอร์เวิร์ด (Fast For Word) เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการฝึกทักษะการฟังให้จำแนกเสียงในภาษาได้ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานที่นำไปสู่การสื่อสาร และการเข้าใจภาษาได้

7. การวิเคราะห์พฤติกรรมประยุกต์ ใช้ภาษาอังกฤษว่า Applied Behavior Anolysis ใช้ชื่อย่อว่า ABA เป็นวิธีการปรับพฤติกรรมมาใช้ในการสอนเด็ก นำมาใช้สอนทักษะต่างๆให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก สร้างเสริมพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้น และลดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

8. การใช้ประสาทรับรู้ร่วมกัน (Sensory Intergration) หมายถึงการใช้ประสาทรับรู้หลายๆด้านร่วมกัน เพื่อให้การรับรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นั่นคือมีการใช้การรับรู้ทางการสัมผัส การเคลื่อนไหว การใช้ส่วนต่างๆของลำตัว การใช้สายตา การฟัง การลิ้มรส และการดมกลิ่น

9. กิจกรรมบำบัด (Occupational Therapy) เป็นวิธีการที่นักกิจกรรมบำบัด นำมาใช้เพื่อช่วยให้นักบุคคลดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นอิสระ โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น รวมไปถึงการเรียน การนันทนาการ และ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

สรุปแล้วการช่วยเหลือเด็กออทิสติก มีหลากหลายแนวทาง เด็กออทิสติกมีลักษณะอาการที่

แตกต่างกัน จึงต้องเลือกวิธีการช่วยเหลือหรือพัฒนาให้เหมาะสมกับแต่ละคน ซึ่งแนวทางที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับเด็กออทิสติกคือ จัดการศึกษาให้แก่เด็กโดยเน้นหลักสูตรการเตรียมความพร้อมเด็กให้สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ ฝึกทักษะพื้นฐาน ฝึกทักษะทางสังคมให้เด็กปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมได้ เสริมสร้างทักษะใหม่ๆและเสริมแรงเมื่อเด็กทำได้ การให้เรียนรู้จากภาพ การเรียนรู้จากเลียนแบบ การฝึกบ่อยๆซ้ำๆ การสอนเป็นขั้นตอน การสอนในสิ่งที่เด็กสนใจ และการใช้ประสาทรับรู้ร่วมกัน

5. การส่งเสริมทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

การจัดกิจกรรมประจำวัน เป็นการส่งเสริมและพัฒนาเด็กในทักษะต่างๆที่สำคัญ รวมทั้งส่งเสริมทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันเด็กในระดับปฐมวัยด้วย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (2546:41-42) ได้กำหนดขอบข่ายการจัดกิจกรรมประจำวันว่า การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมดังต่อไปนี้

1. การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหวและความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่น เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

2. การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3. การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ เชื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจในเลือก ได้รับการตอบสนองความตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4. การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่นการรับประทานอาหารเช้าพักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

5. การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก คั่นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทดลอง ศึกษาสถานศึกษาที่ ประกอบ อาหาร หรือจัดให้เด็ก ได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวันและในการทำ กิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

6. การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรม ทางภาษาให้มีความหลากหลายใน สภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7. การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะ และดนตรี เป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เล่น แต่งไม้ รูปทรงต่างๆ ฯลฯ

ณัฐรดา มณีรัตน์ (2550:147-151) กล่าวว่า การฝึกให้เด็กก่อนวัยเรียนปฏิบัติการกิจที่เป็นกิจวัตร ประจำวันของตนเองได้ตามวัยอันสมควรนั้น จะให้เด็กดำรงอยู่ในสังคมต่อไป กิจวัตรที่จำเป็นที่ควรฝึก ให้กับเด็ก ได้แก่

1. การรับประทานอาหาร
2. การฝึกการจับถ้ำย
3. การฝึกนิสัยรักการนอน
4. การฝึกนิสัยการอาบน้ำ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2536:1-3) ได้กล่าวว่าทักษะการช่วยเหลือตนเอง เป็นทักษะ ที่สำคัญที่สุดทักษะหนึ่งซึ่งเด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ จนสามารถปฏิบัติได้และเกิดเป็นความเคยชิน ติดตัวไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้ แม้ว่าผู้ปกครองจะลำบากและใช้เวลาอย่างมากกับเด็กในการฝึกทักษะ แต่ผลที่ได้รับ จะมีค่ามหาศาล ทั้งต่อตัวเด็ก และตัวท่านเอง เด็กจะภาคภูมิใจในตัวเอง และท่านก็จะสบายขึ้นด้วย มีเวลา เหลือมากขึ้น มีเวลาเหลือทำกิจกรรมอื่นได้อีก ทั้งยังช่วยเสริมสุขภาพจิตของครอบครัวได้ดีขึ้นด้วย ทุกคน ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยคอยให้ความช่วยเหลือแก่เด็กตลอดทั้งวัน และยังสามารถพาเด็กออกไปนอกบ้านได้ หรือรับประทานอาหารนอกบ้าน โดยเด็กสามารถใช้ช้อนกลางตักอาหารรับประทานตามที่ต้องการได้ ไม่ต้องรอคอยคนป้อน เมื่อป้อนไม่ถูกใจก็จะทำให้เกิดปัญหาหงุดหงิดทางอารมณ์ ถ้าเราทุกคนยอมเหนื่อย และช่วยกันฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง ให้แก่เด็กทุกเรื่องเท่าที่เด็กจะมีความสามารถทำได้ในขั้นต้น ในที่สุดทั้งเราและเด็กก็จะพบความสุขมากขึ้น ซึ่งการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง หมายถึง การจัด

กระบวนการเรียนรู้ในเรื่องกิจวัตรประจำวัน ให้เด็กสามารถทำได้ด้วยตนเองเต็มความสามารถที่เขา มีอยู่ หรือต้องการความช่วยเหลือน้อยที่สุด ประเภทของทักษะการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่

1. การรับประทานอาหารและดื่มน้ำ

1.1 การรับประทานอาหารด้วยช้อน

1.2 การรับประทานอาหารด้วยมือ

1.3 การดื่มน้ำจากถ้วยน้ำ

2. การแต่งตัว

2.1 การถอดเสื้อยืดทางศรีษะ

2.2 การสวมเสื้อยืดทางศรีษะ

2.3 การปลดกระดุมเสื้อ

2.4 การติดกระดุมเสื้อ

2.5 การถอดกางเกงเอวยางยืด

2.6 การสวมกางเกงเอวยางยืด

2.7 การถอดเสื้อผ่าหน้า

2.8 การสวมเสื้อผ่าหน้า

2.9 การถอดรองเท้า

2.10 การใส่รองเท้า

2.11 การถอดถุงเท้า

3. สุขอนามัย

3.1 การล้างมือ

3.2 การแปรงฟัน

3.3 การล้างหน้า

3.4 การอาบน้ำ

3.5 การล้างก้น

3.6 การหวีผม

4. การขับถ่าย

4.1 การถ่ายปัสสาวะ

4.2 การถ่ายอุจจาระ

สถาบันพัฒนาการเด็กกราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2548:22 – 23)กล่าวว่า ความพร้อมในทักษะการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นสิ่งสำคัญมากในการฝึก

เพราะทักษะการช่วยเหลือตนเอง เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กอยู่ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุขเพราะส่วนหนึ่งทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตัวเองไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น และทำให้รู้สึกไม่แตกต่างกับเพื่อนๆ ในโรงเรียนมากนัก ในการสอนทักษะนี้ควรจะสอนในเรื่องการเข้าห้องน้ำ การรับประทานอาหาร การแปรงฟัน การแต่งกาย ซึ่งวิธีการสอนควรมีการสอนแบบวิเคราะห์งาน คือ ย่อยงานออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ไม่ซับซ้อน สอนทีละขั้นจากง่ายไปหายาก ทักษะการช่วยเหลือตนเองจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่ทำให้เด็กออทิสติกหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษอื่น ๆ สามารถพัฒนาทักษะอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วยและทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2545:160-162) กล่าวว่า การฝึกเด็กออทิสติกให้ทำกิจวัตรต่างๆ ในชีวิตประจำวันซึ่งได้แก่ การช่วยเหลือตนเอง การช่วยงานบ้าน เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวมีความสลับซับซ้อน การฝึกจึงต้องทำเป็นขั้นตอน โดยแบ่งกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กทำเป็นขั้นตอนย่อยๆ ที่เด็กสามารถทำได้ง่าย และฝึกกิจกรรมดังกล่าวทีละขั้น หากต้องการให้เด็กกินข้าวเอง ก็ต้องฝึกกิจกรรมย่อยๆ ดังนี้

1. เดินไปหยิบจานกับช้อน
2. มาขอให้แม่ตักข้าว
3. ถือจานข้าวไปที่โต๊ะ
4. ตักข้าวเข้าปาก
5. เอาจานไปเก็บ

จากที่กล่าวมาข้างต้น กิจกรรมประจำวันที่ดีให้เด็กระดับปฐมวัย จะครอบคลุมไปถึงการพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก อารมณ์ จิตใจ สังคมนิสัย การคิด ทักษะทางภาษา การส่งเสริมจินตนาการ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่วนการส่งเสริมทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันโดยผ่านกิจกรรมประจำวัน เป็นเรื่องของการ ฝึกให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ฝึกการช่วยเหลือตนเองเกี่ยวกับการรับประทานอาหารและดื่มน้ำ การแต่งตัว สุขอนามัย และการจับถาด ในการเตรียมความพร้อมให้เด็กออทิสติกก็เช่นเดียวกัน เริ่มฝึกทักษะพื้นฐานชีวิตประจำวัน ฝึกการช่วยเหลือตนเอง การฝึกแต่ละกิจกรรมจะแบ่งเป็นขั้นตอนย่อยๆ เริ่มจากสิ่งง่ายๆ ไปยาก สำหรับตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่งเสริมทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน โดยการฝึกการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้แก่ การสวมรองเท้านักเรียน การถอดรองเท้านักเรียน การล้างมือ และการรับประทานอาหารกลางวัน

5. การส่งเสริมทักษะทางด้านสังคม

การส่งเสริมทักษะทางด้านสังคมตั้งแต่ในวัยเด็กโดยการปลูกฝังและวางรากฐานในสิ่งที่ดีงาม จะทำให้เด็กในวันนี้มีส่วนร่วมในสังคมทั้งปัจจุบันและในอนาคตได้อย่างมีความสุข ไม่เป็นปัญหาต่อตัวเองและ

ไม่เป็นปัญหาต่อสังคม ต้องเริ่มจากทักษะพื้นฐานทางสังคมดังต่อไปนี้

แกรนดิน (Grandin. 2001,อ้างถึงใน ปิยฉัตร ไทยสมบูรณ์ 2551:20) อธิบายว่า ทักษะพื้นฐานทางสังคมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่

1. การคอย (Waiting)
2. ผลัดกัน (Taking Turns)
3. การเปลี่ยนแปลง (Transitions)
4. เปลี่ยนหัวข้อสนทนา (Changing the Topic in Conversation)
5. การสิ้นสุด (Finishing)
6. การเริ่มต้น (Initiating)
7. ยืดหยุ่น (Being Flexible)
8. เงียบ (Being Quiet)

เวสวูด (Westwood. 1997: 77-78, อ้างถึงใน ปิยฉัตร ไทยสมบูรณ์ 2551:20) ได้แบ่งพื้นฐานทักษะทางสังคม ดังนี้

1. การสบตากับคู่สนทนาอย่างเหมาะสม
2. การรับรู้ การแสดงทางสีหน้าอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
3. การใช้ระดับเสียงในการพูด ไม่ควรดังหรือค่อยจนเกินไป
4. การรู้จักการแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น
5. การรู้จักสนทนากับผู้อื่น แสดงความรู้สึก ถาม ฟัง แสดงความสนใจ และการตอบสนองต่อคำถาม
6. การยืนในระยะเหมาะสมกับผู้สนทนา และไม่ควรสัมผัสกับคู่สนทนาแบบไม่เหมาะสม
7. การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น เล่นตามกฎกติกา แบ่งปัน ช่วยเหลือ รู้จักผลัดเปลี่ยน การประนีประนอม การแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น รู้จักขอโทษและขอบคุณ
8. การมีความตั้งใจที่จะฟัง
9. สามารถควบคุมความโกรธ ความก้าวร้าว ความขัดแย้งในใจ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
10. แต่งกายสะอาด มีสุขภาพดีอนามัย

อุมพร ตรังคสมบัติ (2545:131) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติกโดยฝึกการเล่นว่าให้เล่นกับเด็กโดยทั่วไปเด็กออทิสติกมักเล่นกับผู้ใหญ่ได้ดี เพราะผู้ใหญ่พยายามปรับตัวเข้าหาเด็กพยายามกระตุ้นให้เด็กมีการตอบสนองและยืดหยุ่นหรือยอมให้เด็ก แต่เพื่อนที่เป็นเด็กด้วยกันไม่ได้ทำเช่นนั้น ดังนั้นเมื่อเด็กออทิสติกไม่ตอบสนองต่อเพื่อนๆก็จะไม่สนใจเขา นอกจากนี้แม้เด็กออทิสติกอยากจะเล่นกับเพื่อน แต่จะเล่นไม่เป็นเพราะไม่ชอบสังคมและไม่เข้าใจกฎกติกาการเล่น ยิ่งกว่านั้นเมื่อ

เข้ามาเล่นรวมกลุ่มแล้ว เด็กก็มักจะทำในสิ่งที่เพื่อนราคาญจนเพื่อนไม่ยากเล่นด้วย เช่น ไม้รูกักแบ่งของเล่น หรือ โถมั่วเข้าไปกอดเพื่อนจนเพื่อนหกล้ม พูดยาไม่เหมาะสม ล้อเลียนเพื่อน หรือแพ้แล้วก็ไม่ยอมแพ้ เป็นต้น การเล่นกับเด็ก ๆ ด้วยกันจึงมักมีปัญหา เล่นได้ครู่เดียวก็ทะเลาะกันเสียแล้ว ดังนั้นหากจะให้ลูกเล่นกับเพื่อนได้ก็จำเป็นต้องมีผู้ใหญ่คอยกำกับดูแลอยู่ด้วย ซึ่งวิธีการฝึกมีดังนี้

1. หากเด็กหนึ่งคนมาเล่นกับลูก โดยผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่คนอื่นคอยดูแลเพื่อฝึกให้ลูกรู้จักเล่นกับเด็กคนอื่นอย่างเหมาะสม
2. ผู้ใหญ่จะต้องคอยให้คำแนะนำหรือสัญญาเตือน เพื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับการเล่นจะเป็นไปอย่างราบรื่น
3. ฝึกให้ลูกเล่นกับเพื่อนเพียงหนึ่งคนก่อน แล้วจึงค่อยเพิ่มจำนวนเพื่อนที่มาเล่นด้วยกันเป็นกลุ่มย่อย 2-3 คน หากเล่นได้ดีก็ค่อยเพิ่มจำนวนเด็กมากขึ้น
4. พยายามสอนเด็กอื่นให้รู้จักเล่นกับเด็กด้วย เช่น สอนเด็กโตให้พยายามเล่นกับเด็กเล็กที่เป็นเด็กออทิสติก วิธีนี้จะเป็นการช่วยให้เด็กออทิสติกมีพัฒนาการทางสังคมที่ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การส่งเสริมทักษะทางด้านสังคม ช่วยให้เด็กพัฒนาทางด้านอารมณ์สังคม และสติปัญญา ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตให้แก่เด็กปฐมวัย ได้เรียนรู้พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ เรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม การผลิตเปลี่ยนหรือคอยตามลำดับ การช่วยเหลือแบ่งปันกันเล่น การยอมรับ และให้เกียรติผู้อื่น การปฏิบัติตามกฎกติกา การควบคุมตนเอง สำหรับเด็กออทิสติก มีพัฒนาการล่าช้าทางด้านสังคม การส่งเสริมทักษะทางด้านสังคม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะพัฒนาและช่วยเหลือให้กับเด็กออทิสติก เพื่อให้เด็กสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ไม่เป็นภาระผู้อื่น โดยเริ่มส่งเสริมทักษะทางสังคมผ่านกิจกรรมประจำวันที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้กิจกรรมการเล่นต่อไม้บล็อกกับครูและเพื่อนๆ โดยการปฏิบัติตามกฎกติกาของการเล่น เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

6. แนวคิดเกี่ยวกับภาพ

6.1 การใช้ภาพเป็นตัวแบบ

บันดูรา (Bandura ,อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล 2548:236) กล่าวถึงการเรียนรู้จากการสังเกต หรือการเลียนแบบจากตัวแบบว่า คนเรามีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเรา อยู่เสมอ การเรียนรู้พฤติกรรมของคนเรา ส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ หรืออาจจะเป็นรูปภาพการ์ตูนหนังสือก็ได้ นอกจากนี้ คำบอกเล่าด้วยคำพูดหรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ก็เป็นตัวแบบได้ การเรียนรู้โดยการสังเกตไม่ใช่การลอกแบบจากสิ่งที่สังเกต โดยผู้เรียนไม่คิด

คุณสมบัติของผู้เรียนมีความสำคัญ เช่น ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถที่จะรับรู้สิ่งเร้า และสามารถสร้างรหัสหรือกำหนดสัญลักษณ์ของสิ่งที่สังเกต เก็บไว้ในความจำระยะยาวและสามารถเรียกใช้ในขณะที่ผู้สังเกต ต้องการแสดงพฤติกรรมเหมือน ตัวแบบ

Thelenet (Thelenet 1979,อ้างถึงใน สม โภชน์ เอี่ยมสุภานิต 2549:257)กล่าวถึงวิธีเสนอตัวแบบว่า วิธีเสนอตัวแบบมีหลายวิธี เช่น ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในรูปแบบของ फिल्म แถบ ภาพ แถบเสียง การ์ตูน หรือข้อเขียน การจะเสนอในรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพฤติกรรมและการนำไปใช้ งานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า การบำบัดโดยการที่ใช้ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์นั้น ใช้แล้วประสบความสำเร็จอย่างมากมาย

บันดูรา (Bandura 1997 ,อ้างถึงใน สม โภชน์ เอี่ยมสุภานิต 2549:254) ได้กล่าวไว้ว่าตัวแบบนั้นมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล 3 ด้านด้วยกันคือ

1. ช่วยให้ผู้บุคคลเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ หรือทักษะใหม่ๆ ซึ่งจากผลของตัวแบบในลักษณะเช่นนี้เองทำให้เราสามารถนำเอาวิธีการเสนอตัวแบบ ไปสร้างพฤติกรรมใหม่ๆ ให้กับบุคคลที่ยังไม่เคยกระทำพฤติกรรมดังกล่าวนั้น เพื่อที่ว่าจะได้เป็นประโยชน์ต่อเขาทั้งในสภาพปัจจุบัน และอนาคต

2. มีผลทำให้เกิดการระงับ (Inhibition) หรือการยุติการระงับ(Disinhibition) การแสดงพฤติกรรมของผู้คนที่สังเกตตัวแบบ ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับผลกรรมเช่นใด ถ้าตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับผลกรรมที่เป็นสิ่งที่ไม่พึงพอใจ แนวโน้มที่ผู้สังเกตตัวแบบจะไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบนั้นจะมีสูงมาก ก็เท่ากับว่าตัวแบบทำหน้าที่ระงับการเกิดพฤติกรรมดังกล่าว แต่ถ้าพฤติกรรมใดที่ผู้สังเกตตัวแบบเคยถูกระงับมาก่อน แล้วมาเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมดังกล่าว แล้วไม่ได้รับผลกรรมอย่างที่ผู้สังเกตคาดว่า จะได้รับ หรือแสดงแล้วได้รับผลกรรมทางบวก แนวโน้มที่ผู้สังเกตจะกระทำตามตัวแบบก็จะยิ่งมากขึ้น ก็เท่ากับว่าพฤติกรรมที่เคยถูกระงับนั้น ได้ถูกการยุติการระงับแล้ว

3. ช่วยให้ผู้พฤติกรรมที่เคยได้รับการเรียนรู้มาแล้ว ได้มีโอกาสแสดงออก หรือถ้าเคยแสดงออกแล้วแต่ทว่าไม่ค่อยได้แสดงออก ให้แสดงออกเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผลของตัวแบบในลักษณะเช่นนี้ก็จะทำหน้าที่เป็นสัญญาณกระตุ้นให้ผู้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา

ขั้นตอนในการพิจารณาการดำเนินการเสนอตัวแบบควรพิจารณาดังต่อไปนี้

1. กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการจะให้ตัวแบบแสดงเพื่อให้บุคคลสังเกต และลอกเลียนแบบให้ชัดเจน

2. ความชัดเจนของพฤติกรรมนั้นจะต้องหมายถึง การสังเกตเห็นได้ วัดได้ โดยที่ใช้คนตั้งแต่ 2 คน สามารถสังเกตและเห็นตรงกันว่าพฤติกรรมนั้นเกิดหรือไม่เกิด

3. จะต้องแน่ใจว่าพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงนั้น จะต้องอยู่ภายในระดับความสามารถของผู้ที่สังเกต ไม่เช่นนั้นจะก่อให้เกิดความคับข้องใจในการเรียนรู้ได้

4. จะต้องแน่ใจว่า พฤติกรรมที่จะให้บุคคลลอกเลียนแบบนั้น เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ดูง่ายถ้าเป็นพฤติกรรมที่ซับซ้อนก็อาจจะแยกออกเป็นพฤติกรรมย่อยๆ

5. จะต้องแน่ใจว่าผู้สังเกตนั้นตั้งใจสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบอย่างแท้จริง จึงอาจที่จะใช้สัญญาณที่เป็นคำพูดแก่ผู้สังเกตก่อน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ เช่น บอกว่า “แดงคุณนี่ซิ” เป็นต้น แต่การให้สัญญาณนั้นจะต้องไม่กระทำโดยพฤติกรรมที่รุนแรง เช่น กระจกตัวให้สังเกต เป็นต้น เพราะจะทำให้ผู้สังเกตลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่รุนแรงได้

6. จะต้องแน่ใจเสมอว่าพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกนั้นชัดเจนและกระทำสม่ำเสมอ

7. เมื่อผู้สังเกตตัวแบบลอกเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ถูกต้อง หรือใกล้เคียงพฤติกรรมของตัวแบบ จะต้องให้การเสริมแรงผู้ที่ลอกเลียนแบบทันที

8. การเสริมแรงที่ให้แก่ผู้ลอกเลียนแบบหรือผู้สังเกตนั้นจะต้องใช้ตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพ

9. จะต้องแน่ใจว่า ผู้ดำเนินการเสนอตัวแบบจะต้องไม่ควบคุมความสนใจของผู้สังเกตตัวแบบด้วยวิธีการที่รุนแรง เช่น ตีหรือคำ เป็นต้น

10. ควรมีการรวบรวมข้อมูลที่แสดงถึงความก้าวหน้าของผู้สังเกตด้วย เพราะจะทำให้ผู้สังเกตได้รู้ว่าตนเองก้าวหน้าจริงและเป็นตัวเสริมแรงที่ดีให้แก่ผู้สังเกตอีกด้วย

11. ในกรณีที่ผู้สังเกตไม่สามารถลอกเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้เลย อาจจะใช้การชี้แนะโดยทางร่างกายเข้าช่วยด้วยได้ เพราะจะทำให้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น

12. ในการเสนอตัวแบบนั้น เมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมเป้าหมายแล้ว ควรมีการให้การเสริมแรงต่อตัวแบบด้วย การทำเช่นนี้จะเป็นการจูงใจให้ผู้สังเกตอยากลอกเลียนแบบมากยิ่งขึ้น

13. ควรเลือกตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกต พร้อมทั้งให้มีความเด่น ตลอดจนสามารถแสดงพฤติกรรมที่จะให้ลอกเลียนแบบได้อย่างคล่องแคล่วด้วยตัวแบบหรือไม่เพราะเรามักจะพบว่ามีคนบางประเภทที่ไม่สนใจที่จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบเลย

สรุปได้ว่า การเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบนั้น การเสนอตัวแบบมีผลทำให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ ช่วยให้พฤติกรรมที่เคยได้รับการเรียนรู้มาแล้วได้มีโอกาสแสดงออกผู้เรียนจะต้องมีความสามารถที่จะรับรู้ สามารถเก็บไว้ในความจำระยะยาว และสามารถเรียกใช้ในขณะให้ผู้สังเกตต้องการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ และภาพสามารถเป็นตัวแบบได้ การเสนอตัวแบบนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงก็คือ ตัวแบบต้องสังเกตได้ วัดได้ เหมาะสมกับวัยผู้เรียน เป็นพฤติกรรมที่ดูง่าย ถ้าเป็นพฤติกรรมที่ซับซ้อนก็อาจจะแยกออกเป็นพฤติกรรมย่อยๆ และควรให้การเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพต่อผู้ลอกเลียนแบบหรือผู้สังเกต

6.2 หลักการใช้ภาพ

การนำภาพใดไปใช้เราจะต้องตระหนักไว้เสมอว่า ภาพที่จะนำมาใช้นั้นถ้าจะให้มีความหมาย และเกิดคุณค่ามากมาย จำเป็นจะต้องเลือกภาพที่ดี ซึ่ง วิททิช และ ชัลเลอร์ (Wittich and Schuller 1950 : 87 – 92, อ้างถึงใน ภาวิณี พวงผกา 2542:52) ได้กล่าวถึงลักษณะของรูปภาพที่ดีไว้ดังนี้

1. การจัดองค์ประกอบดี (good composition) ซึ่งจะเกี่ยวกับความสมดุล ตำแหน่ง ทิศทางของเส้นต่างๆ การกำหนดแสงเงา และจุดสนใจของภาพ
2. ภาพมีสีสมจริง (effective color) สีต่างๆ ในภาพจะต้องตรงกับความเป็นจริงในธรรมชาติ
3. การผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ (effective technic) ซึ่งเป็นคุณค่าทางศิลปะและการถ่ายทำ เพื่อดึงดูดความสนใจและสร้างความประทับใจ
4. ภาพที่มีความตัดกันและคมชัด (good contrast and sharpness) ภาพที่มีความตัดกันและความคมชัด จุดสนใจของภาพเด่นชัดขึ้นจากภาพหลังจะทำให้ดูน่าสนใจ และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ดาเล่ (Dale 1969 : 269 – 174, อ้างถึงใน ภาวิณี พวงผกา 2542:52) กล่าวว่ารูปที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้

1. มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
2. สามารถถ่ายทอดลักษณะให้ตรงกับความเป็นจริง
3. มีความถูกต้องในเรื่องขนาดและสัดส่วน
4. สามารถเพิ่มความสนใจในเนื้อหาบทเรียน
5. กระตุ้นให้เกิดการสร้างจินตนาการ
6. ต้องมีเทคนิคในการสร้างดี และมีคุณค่าทางด้านศิลปะ
7. เนื้อภายในภาพต้องมุ่งจุดสำคัญเพียงจุดเดียว
8. ภาพต้องมีรายละเอียดอย่างเพียงพอ

รูปภาพทุกรูปที่เราเก็บมาจากแหล่งต่างๆ มิใช่ว่าจะใช้ได้ทั้งหมด เรามักจะพบว่าบางภาพที่เก็บไว้นั้น ใช้ประโยชน์ไม่ได้หรือใช้ได้แต่ได้คี่ก็มี ดังนั้นผู้เลือกภาพไปใช้ควรจะต้องมีความเข้าใจในหลักการที่จะเลือกรูปภาพดังนี้

1. ให้มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
2. ให้สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน
3. ให้มีความถูกต้องตามความเป็นจริง
4. ภาพหนึ่งรูปควรมีเนื้อหาที่สำคัญเพียงเรื่องเดียว
5. ภาพที่มีการจัดภายในดีจะทำให้เกิดความสนใจดี
6. เด็กจะชอบภาพหลายสีที่ตามธรรมชาติมากกว่าภาพขาวดำ

7. รูปภาพควรมีความสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
8. ภาพควรมีความชัดเจน สังกัดได้ง่าย

พินิต วัฒนโธ (2536 :45-47) ได้เสนอแนวทางในการคัดเลือกรูปภาพไว้ว่าควรพิจารณาสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. คุณค่าทางการเรียนรู้ ขอให้พิจารณาว่ารูปภาพนั้น มีคุณสมบัติดีพอเหมาะสมแก่การที่จะสนองต่อความต้องการของหลักสูตร มีสิ่งที่จะเป็นพิษเป็นภัยหรือไม่ เช่น ภาพเชิญชวนเกี่ยวกับอบายมุข หรือชักจูงไปในทางชั่วช้า หรือยั่วยุอารมณ์ ถ้าเช่นนั้นทิ้งไปได้

2. ความถูกต้องตามเนื้อหาสาระขอให้พิจารณาเลือกเอา แต่รูปภาพที่ให้เรื่องราวตามความเป็นจริง ไม่บิดเบือนหรือตกแต่งให้สูญเสียความถูกต้อง เช่น ผิดขนาด ผิดรูปร่าง ผิดที่ หรือเสริมแต่งเกินกว่าเหตุ เป็นต้น

3. ความเจาะจงที่จะนำไปใช้ ขอให้พิจารณาคัดเลือกรูปภาพชนิดที่ถูกต้องกับความประสงค์จริงๆ เช่น ถ้าต้องการให้เห็นลักษณะของดอกมณฑา ก็ควรเลือกภาพถ่ายระยะประชิดของรูปดอกไม้ชนิดนี้มากกว่าจะเลือกภาพต้น หรือสวนดอกมณฑา หรือถ้าต้องการความชัดเจนของรายละเอียดของเครื่องบินคนเผา ก็ควรเลือกภาพถ่ายเส้นมากกว่าภาพถ่าย หรือถ้าต้องการให้เห็นสุนทรียภาพแห่งทุ่งนาที่รวงข้าวสุกสะพรั่ง ก็ควรเลือกสีของท้องทุ่งในลักษณะของภาพระยะไกล มากกว่าภาพรวงข้าวที่ถ่ายในระยะประชิด เป็นต้น

4. พื้นฐานทางจิตวิทยา ความรู้และภูมิหลังของผู้ดู ขอให้พิจารณาคัดเลือกรูปภาพที่ผู้ดูในวัยนั้นจะชอบและสนใจ เช่น ภาพที่เขาคุ้นเรื่องมีพื้นพอดูแล้วเข้าใจอะไร ได้เข้ากับพื้นเพทางวัฒนธรรมของเขา เป็นภาพสีมีที่น่าสนใจมากกว่าภาพขาวดำ ภาพแปลไม่ควรเกินความสามารถที่เขาจะรับรู้ได้ก็ใช้ได้เหมือนกัน แต่เวลาใช้อาจต้องการคำอธิบายด้วย

5. คุณสมบัติทางเทคนิคของรูปภาพ ควรพิจารณาคัดเลือกรูปภาพที่มีความชัดเจน ขนาดใหญ่ย่อมดีกว่าขนาดเล็ก ภาพสีควรมีความถูกต้องและเหมาะสม

6. การส่งเสริมความเข้าใจภาพอย่างถูกต้อง ขอให้พิจารณาคัดเลือกรูปภาพที่มีสิ่งช่วยให้เข้าใจขนาดของสิ่งของที่มองเห็นในภาพได้อย่างถูกต้อง เช่น ภาพระยะประชิดของดอกไม้ เนื้อก่อนเห็นเล็กๆ อาจทำให้ดูแล้วรู้สึกที่ใหญ่เพราะเต็มแผ่นหรือเต็มกรอบ ไม่มีสิ่งที่ผู้ดูรู้ขนาดแล้วมาเทียบมิติก็เช่นเดียวกัน ควรดูว่าภาพนั้นมีเงา มีเหลี่ยม หรือมีอะไรทำนองนั้นที่จะทำให้เห็นว่าอะไรที่ยื่นออกมา อะไรที่ลึกเข้าไป เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักในการใช้ภาพ ควรเลือกภาพที่มีประโยชน์และคุณค่ามีองค์ประกอบที่ดี ถ่ายถอดลักษณะตรงกับความเป็นจริง มุ่งจุดสำคัญเพียงจุดเดียว มีรายละเอียดเพียงพอสีและภาพสมจริง มีความชัดเจนสังกัดง่าย ภาพควรมีขนาดใหญ่กว่าขนาดเล็ก เหมาะสมกับจุดประสงค์ของ

การเรียนการสอน และวัยของผู้เรียน สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน และคัดเลือกภาพที่ผู้ช่วยนั้นชอบ

6.3 คุณค่าและประโยชน์ของภาพ

เรिंगลักซ์ มหาวินิจฉัยมนตรี (2517: 8,อ้างถึงใน จันทรพีญ สุภาพล 2535) กล่าวว่าภาพเป็นวัสดุที่หาได้ง่าย ราคาไม่แพง วิธีใช้ก็ง่ายใครๆสามารถใช้ได้ ภาพยังเป็นวัสดุพื้นฐานที่มีอิสระในตัวของมันเอง สามารถใช้ได้โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยสิ่งอื่นช่วย ใช้ได้ทุกสภาพทุกพื้นที่และทุกเวลา ภาพนับว่าเป็นส่วนประกอบพื้นฐานส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีทางการศึกษา จากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าการเตรียมและการใช้ภาพซึ่งเป็นทัศนวัสดุโดยสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา ช่วยให้เด็กประสบผลดีในการเรียน ถึงแม้ว่าภาพจะให้ประสบการณ์ได้น้อยกว่าสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือของจริงแต่ก็มีข้อดีที่สามารถนำผู้ดูเข้ามาใกล้ชิดความจริงช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นนามธรรมให้แก่ผู้เรียนโดยตรงซึ่งนับว่ามีอัตราในการรับรู้มากที่สุด

ภาพเปรียบเสมือนภาษาสากล ที่ช่วยในการสื่อความหมายทำให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เกิดความสนุกสนานเร้าใจ นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดความคิดและความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความเห็นเรื่องคุณค่าและประโยชน์ของภาพไว้มากมาย ดังนี้

1. รูปภาพจำลองเอาความเป็นจริงมาให้เราศึกษารายละเอียดได้ และจะใช้เวลาในการศึกษานานเท่าใดก็ได้
2. รูปภาพอาจได้รับการดัดแปลงบางอย่าง เพื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ของการเรียน เช่น ถ้าต้องการให้เห็นส่วนประกอบภายในของเครื่องจักร ก็ต้องใช้รูปภาพของเครื่องจักรกลนั้น แต่ในลักษณะที่ผ่านให้เห็นส่วนประกอบข้างในด้วย หรือหากต้องการแสดงขั้นตอนผิวหน้าก็ไม่อาจใช้ของจริงได้ แต่รูปภาพสามารถช่วยได้
3. รูปภาพนำเอาสิ่งที่ผู้เรียนไม่เคยพบหรืออยู่ห่างไกล เกี่ยวกับดินแดนของประชากร จักรวาล และสิ่งต่างๆ เข้ามาสู่ห้องเรียนได้ เช่น การเรียนเกี่ยวกับภูมิศาสตร์หรือประวัติศาสตร์
4. รูปภาพช่วยให้เข้าใจในสิ่งที่อ่านสมบูรณ์ขึ้น เช่น เมื่ออ่านเรื่องอิเหนาและกล่าวถึงการแต่งกายของตัวพระและตัวนาง ซึ่งเป็นลักษณะการแต่งกายแบบตัวละคร ดังนั้นภาพการแต่งกายของตัวละครพระและนาง พร้อมทั้งอธิบายซ้บออกแต่ละแห่ง จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น
5. รูปภาพเป็นแหล่งสำหรับค้นคว้าหาความรู้เช่น ภาพเกี่ยวกับการแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของคนในสมัยโบราณหรือของภาคต่างๆ ในปัจจุบัน
6. รูปภาพช่วยในการทำรายงาน เมื่อเราศึกษาค้นคว้าแล้วหากต้องมีรูปภาพประกอบรายงานนั้นจะมีคุณค่ามากขึ้นเมื่อมีรูปภาพประกอบด้วย

7. รูปภาพช่วยเป็นจุดรวมความสนใจของผู้เรียน คือ เมื่อใช้ภาพประกอบการสอนแล้วจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนการสอน มีความเข้าใจในบทเรียน และนักเรียนทุกคนเข้าใจตรงกัน

8. เพื่อแก้ไขรอยประทับใจที่ผิดมาแต่ดั้งเดิมให้ถูกต้อง เช่น เมื่อพูดถึงสิงโตทะเลนักเรียนมักคิดว่าเหมือนสิงโตที่เป็นสัตว์เลี้ยง ถ้าได้เห็นภาพสิงโตทะเล หรือภาพเปรียบเทียบกันระหว่างสิงโตและสิงโตทะเลก็จะทำให้แก้ความเข้าใจผิดได้

9. รูปภาพช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และส่งเสริมการอภิปรายร่วมกันในการดูรูปภาพ ผู้เรียนอาจเห็นรายละเอียดเหมือนกันหรือต่างกัน แล้วนำสิ่งที่เห็นมาถกเถียงกัน

10. รูปภาพช่วยในการสรุปบทเรียนหรือหน่วยการเรียนรู้ เช่น เมื่อเรียนจบแล้วต้องการจะสรุปเรื่องราวที่ใช้รูปภาพซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนั้นมาแสดง

11. รูปภาพสามารถเร้าอารมณ์หรือเปลี่ยนทัศนคติของผู้เรียนได้ เช่น ภาพไฟไหม้บ้านเรือนผู้คนจนข้าวของหนีกันอลหม่าน หรือภาพผู้คนที่ได้รับผลจากภัยพิบัติของสงคราม

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาอีกหลายท่าน ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์ของภาพไว้แตกต่างกันไป ดังนี้

วิททิช และ ซัลเลอร์ (French 1952 : 5 – 7 ;William 1968 : 5 – 7 ,อ้างถึงใน ภาวิณี พวงผกา 2542:57) กล่าวถึงคุณค่าของภาพต่อการเรียนการสอนไว้ว่า

1. ช่วยให้ผู้เรียนระลึกถึงประสบการณ์ต่างๆ เพื่อนำมาสัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับโดยให้นักเรียนดูจากภาพแสดงความคิดเห็นอิสระ

2. ช่วยแก้ความเข้าใจผิด เนื่องจากนักเรียนยังมีประสบการณ์ที่จำกัดการตีความจากคำพูด หรือคำอธิบายจากครูเพียงอย่างเดียวอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้

3. ช่วยแปลความหมายของคำที่เป็นตัวอักษร

4. แสดงหรือสาธิตให้เป็นขบวนการ หรือวิธีการได้ เช่น แสดงเป็นไดอะแกรมให้เห็นการเจริญเติบโตของไก่ ตั้งแต่เป็นตัวอ่อนอยู่ในไข่จนกระทั่งออกมาเป็นตัวตามลำดับ

5. ช่วยตัดสินใจภาพอาจทำให้เกิดการคล้อยตามหรือขัดแย้งได้ มีส่วนช่วยในการตัดสินใจให้เห็นด้วยหรือปฏิเสธ

6. ช่วยเตรียมประสบการณ์ให้นักเรียน เช่น การนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ครูอาจนำภาพเกี่ยวกับสถานที่ๆ จะไปมาแนะนำให้นักเรียนรู้จักก่อน เพื่อเตรียมให้นักเรียนรู้จักสังเกตสิ่งที่สำคัญที่ควรรู้

7. จูงใจการเรียนการสอนโดยนำมาเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนอยากที่จะแสดงความคิดเห็น หรือสนใจเรื่องราวที่เรียนมากขึ้น

8. พัฒนาความรู้สึก เห็นคุณค่าของภาพที่วาด หรือถ่ายโดยศิลปินจะทำให้ผู้ดูสามารถเข้าใจอารมณ์หรือสื่อความหมายของสิ่งนั้นๆ

9. ช่วยตั้งปัญหาหรือคำถามโดยใช้ภาพเป็นสิ่งที่ให้เด็กหาคำตอบจากภาพนั้น
10. ใช้เป็นสิ่งอ้างอิงได้ เพราะภาพเป็นเครื่องบันทึกเหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด
11. ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยอาจให้นักเรียนช่วยกันจัดป้ายนิเทศ แสดงเรื่องราวอย่างใดอย่างหนึ่งหรือส่งเสริมให้มีการอภิปราย รูปจะช่วยให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

12. รูปภาพสามารถเปลี่ยนทัศนคติ หรือเรื่ออารมณ์ของผู้เรียนได้ ทำให้เกิดความคิด

13. รูปภาพช่วยให้การสรุปทเรียน ทำให้ผู้เรียนจำหัวข้อต่างๆ ได้ดี

สปอลดิง (Spaulding. n.d. , อ้างถึงใน เรืองลักษณ์ มหาวิจิฉัยมนตรี 2517 : 23) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยใช้ภาพประกอบแล้วสรุปผลและเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. รูปภาพนั้นเป็นเครื่องมือที่ใช้ดึงความสนใจอย่างได้ผล
2. รูปภาพช่วยให้ผู้อ่านตีความหมายและจดจำเนื้อหาได้ดี
3. ผู้อ่านจะตีความหมายของภาพตามประสบการณ์เดิมของเขา

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า คุณค่าและประโยชน์ของรูปภาพ ก็คือเป็นวัสดุที่หาง่ายราคาไม่แพง วิธีใช้ก็ง่าย ใครก็สามารถใช้ได้ สามารถใช้ได้ทุกที่และทุกเวลา ช่วยให้เด็กประสบผลดีในการเรียน เพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นนามธรรมให้กับผู้เรียนซึ่งเด็กสามารถรับรู้ได้ดีมาก ผู้เรียนได้เห็นภาพใกล้เคียงกับความเป็นจริง นอกจากนี้ภาพยังเป็นสื่อสากลที่ช่วยในการสื่อความหมายทำให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เกิดความสนุกสนานเร้าใจ จูงใจในการเรียนการ เป็นจุดสนใจของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เกิดความคิดและความเข้าใจอย่างรวดเร็วและชัดเจน ภาพสามารถจำลองความเป็นจริงมาให้ได้ศึกษา สามารถนึกถึงประสบการณ์เดิมแล้วมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ได้

6.4 แนวทางการสอนโดยใช้ภาพ

เรืองลักษณ์ มหาวิจิฉัยมนตรี (2517 :44 ,อ้างถึงใน จันทรเพ็ญ สุภาพล 2535:45-46) ได้กล่าวว่า การเลือกรูปภาพในการสอนจะต้องเลือกให้ตรงกับวัตถุประสงค์การสอนให้ตรงกับเนื้อหาที่สอนเพื่อจะให้ภาพนั้นมีคุณค่าและสนองตอบวัตถุประสงค์ของการสอน ในการใช้รูปภาพจะพบว่าสามารถใช้ได้ในทุกช่วงเวลาระหว่างทำการสอน เช่น ขึ้นนำเข้าสู่บทเรียน ขึ้นสอน ขึ้นสรุป และขึ้นประเมินผล ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเรื่องของเวลาด้วยเพื่อจะให้การเรียนรู้ของนักเรียนพัฒนาขึ้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2519:11- 13,อ้างถึงใน จันทรเพ็ญ สุภาพล 2535:46) ได้เสนอแนะว่าเมื่อเลือกรูปภาพที่เหมาะสมได้ควรคำนึงถึงหลักการใช้ภาพในด้านการเรียนการสอน โดยยึดหลักดังต่อไปนี้

1. เตรียมตัวนักเรียนโดยกระตุ้นให้เด็กพร้อมที่จะเรียน
2. ใช้รูปภาพครั้งละน้อย ๆ ภาพ จะได้ผลดีกว่าการใช้รูปภาพครั้งละมาก ๆ
3. ใช้รูปภาพให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ต้องการเรียนการสอน
4. ใช้รูปภาพพร้อมกับการอธิบายประกอบเพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น
5. ใช้รูปภาพร่วมกับอุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างอื่น เช่น บัตรคำ เป็นต้น
6. เลือกวิธีนำภาพออกแสดงให้เหมาะกับบทเรียน
7. ใช้รูปภาพเมื่อเห็นว่าจะใช้ได้ผลดีกว่าอุปกรณ์อื่นๆ

วิททิช และชัลเลอร์ (Wittich and Schuller 1957 : 97) ได้มีความเห็นสอดคล้องในหลักการใช้ภาพประกอบการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ใช้รูปภาพที่สนองต่อความต้องการของนักเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมเลือกภาพที่เขาต้องการและยอมรับฟังข้อเสนอแนะบ้าง
2. อย่าใช้รูปภาพครั้งละมาก ๆ เพราะจะทำให้เด็กเกิดความสับสนและการใช้ภาพนั้นจะไม่มีคุณค่าเท่าที่ควร

3. ควรใช้รูปภาพเพื่อลดคำพูดของครู ทั้งนี้ภาพนั้นจะต้องแสดงความหมายหรือสิ่งที่ต้องการได้อย่างชัดเจนกว่าการอธิบายด้วยคำพูด
บราวน์ (Brown 1969: 198-199,อ้างถึงใน จันทรเพ็ญ สุภาพผล 2535:46) กล่าวว่า ภาพที่สามารถนำมาใช้ประกอบการสอนนั้นอาจเป็นภาพวาด(Drawing) ภาพเขียน(Painting) หรือภาพถ่าย (Photograph) จากของจริงก็ได้ นอกจากนี้ ภาพวาดและภาพเขียนนั้น เด็กดูแล้วเข้าใจง่ายกว่าภาพถ่ายจากของจริง

สมพร หวานเสร็จ (2551:3-20) ได้กล่าวถึงแนวทางการสอนโดยใช้ภาพ โดยการเรียนรู้ผ่านการมองดังนี้ ในเด็กออทิสติก บุคคลออทิสติก แอสเพอร์เกอร์ซินโดรม และเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าว่ามีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายแตกต่างกันเช่นเดียวกับคนทั่วไป บุคคลทั้งสามกลุ่ม มีวิธีการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสิ่งแวดล้อม และสร้างองค์ความรู้แก่ตนเอง โดยการเรียนรู้ผ่านการมอง (Learning Through Seeing) มากกว่าวิธีอื่นๆ มีงานวิจัยหลายเรื่องยืนยันได้ว่า ถ้าได้รับโอกาสในการเรียนรู้ผ่านการมอง บุคคลทั้งสามกลุ่มจะแสดงศักยภาพต่างๆดังนี้

1. สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว
2. พฤติกรรมก้าวร้าวหรือพฤติกรรมทำร้ายตนเองลดลง
3. ความรู้สึกผิดหวังและความวิตกกังวลลดลง
4. เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่บ้านและที่โรงเรียน
5. สามารถทำกิจกรรมได้ด้วยตนเองไม่เป็นภาระกับบุคคลอื่นในการกระตุ้นเตือน
6. สามารถทำงานจนสำเร็จได้ด้วยตนเอง

การนำสื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมองมาใช้เพื่อช่วยให้บุคคลออทิสติก และนักเรียนกลุ่ม แอสเพอร์เกอร์ซินโดรมประสบความสำเร็จในการเรียนและชุมชน มีความเชื่อว่า รูปภาพสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมอง คือ สิ่งที่ช่วยให้นักเรียนออทิสติกถ่ายโยงความรู้ในห้องเรียน ไปสู่สถานที่และ สถานการณ์อื่นๆ สามารถดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนการทำงาน ทำตามกฎระเบียบ และทำกิจวัตร ประจำวันให้สำเร็จได้ โดยพยายามคิดว่าในหนึ่งวันบุคคลออทิสติกต้องมีรูปภาพสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมองอะไรบ้าง ทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน รวมทั้งวันหยุดหรือวันปิดเทอม การบันทึกข้อมูลกิจวัตร ประจำวันที่ละเอียด เป็นประโยชน์อย่างมากในการจัดหาสื่อรูปภาพ มาสนับสนุนการเรียนรู้จากการมอง ของบุคคลออทิสติก เริ่มจากกิจกรรมที่อยู่ในชีวิตประจำวันของบุคคลออทิสติกตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน สื่อรูปภาพสนับสนุนกิจกรรมการมองเหล่านี้ ทำให้นักเรียนออทิสติกดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระไม่เป็น ภาระแก่คนอื่น ๆ

สรุปได้ว่าแนวการสอนโดยใช้ภาพต้องตรงกับวัตถุประสงค์ที่สอน ใช้ภาพทีละน้อยๆ เตรียม ผู้เรียนให้พร้อม ภาพที่ใช้ประกอบการสอนควรเป็นภาพวาดหรือภาพเขียน เพราะภาพวาดและภาพเขียน นั้น เด็กดูแล้วเข้าใจง่ายกว่าภาพถ่ายจากของจริง เด็กออทิสติกสามารถเรียนรู้ผ่านการมองได้ดี ควรใช้ภาพ เพื่อให้เด็กได้สังเกตรูปภาพและเกิดการเรียนรู้จากภาพ จะช่วยให้เด็กออทิสติกถ่ายโยงความรู้ในห้องเรียน ไปสู่สถานที่และสถานการณ์อื่นๆ สามารถดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนการทำงาน ทำตามกฎระเบียบ และทำ กิจวัตรประจำวันให้สำเร็จได้ ผู้วิจัยจึงใช้ภาพให้นักเรียนออทิสติกได้สังเกตและเลียนแบบในการปฏิบัติ กิจกรรมประจำวัน

7. การเสริมแรง

7.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมแรง

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ ฮัลล์ (Clark L.Hull ,อ้างถึงใน มาลินี จุฑะภพ 2537:84) นักจิตวิทยาชาว อเมริกัน เป็นผู้ตั้งทฤษฎีนี้ มีหลักการว่า การเรียนรู้เกิดจากการเสริมแรง “การเสริมแรงเป็นการให้รางวัล เพื่อก่อให้เกิดการลดแรงขับหรือลดความต้องการลง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น”

ลิชิต กาญจนารักษ์ (2548:56-57) กล่าวว่า จากผลงานการทดลองของสกินเนอร์ที่ทดลองกับหนู และนกพิราบ ทำให้หลักการเรียนรู้ของพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ ที่นำมาใช้กับพฤติกรรมของมนุษย์ และ นำไปสู่การวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่วางเงื่อนไขให้ปฏิบัติมากมาย โดยที่หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้ก็คือว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้น เกิดเพราะการได้รับผลจากการกระทำ(consequence) อย่าง ทันทีทันใด ผลที่ได้รับที่นำไปสู่ความพึงพอใจจะเพิ่มพลังการตอบสนอง ในขณะที่ผลที่ได้รับที่ไม่น่าพึง พพอใจจะลดพลังการตอบสนอง ผลที่ได้รับที่นำไปสู่ความพึงพอใจนี้ จะส่งผลให้อินทรีย์ตอบสนองใน ลักษณะนั้นทั้งในด้านความถี่และคุณภาพ ในขณะที่ผลที่ไม่น่าพึงพอใจลดความถี่และคุณภาพการ

ตอบสนองลง ดังนั้นถ้านักเรียนอ่านหนังสือแล้วมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน เขาก็จะอ่านบ่อยขึ้นอ่านได้เป็นระยะเวลาานาน ตรงกันข้าม ถ้าพบว่าหนังสือเล่มนั้นไม่สนุก น่าเบื่อ เขาก็ไม่ตั้งใจอ่านและเลิกอ่านในที่สุด

อาภา จันทรสกุล และ อัญชัน เกียรติบุตร(2536:87) กล่าวถึง เทคนิคที่ใช้ในการเพิ่มพฤติกรรม ว่า การเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในชั้นเรียนนั้นสามารถทำได้ด้วยการเสริมแรง ไม่ว่าจะเป็นการเสริมแรงทางบวก หรือ การเสริมแรงทางลบก็ตาม และการเสริมแรงทางบวก(positive reinforcement) เป็นวิธีการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมที่ต้องการ โดยการให้การเสริมแรงทางบวกทันที หลังจากทีนักเรียนแสดงพฤติกรรมนั้นแล้ว แรงแเสริมบวกที่ครูให้กับนักเรียนอาจจะเป็น ขนม อาหารอื่นๆ เครื่องใช้ต่างๆ แรงแเสริมทางสังคม กิจกรรมต่างๆ ทีนักเรียนชอบกระทำ(กฎของ Premack) หรือเบี้ยเศรษฐกิจ(token economy)

สรุปได้ว่า การเสริมแรง เป็นเทคนิคที่ใช้ในการเพิ่มพฤติกรรม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยเพิ่มพลังการตอบสนอง และช่วยให้พฤติกรรมเกิดขึ้นและคงอยู่ การเสริมแรงทางบวกเป็นวิธีการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมที่ต้องการหลังจากทีนักเรียนแสดงพฤติกรรมนั้นแล้ว เป็นการเสริมแรง สิ่งทีพึงพอใจให้กับอินทรีย์ แรงแเสริมทางบวกเช่น ขนม อาหาร แรงแเสริมทางสังคม กิจกรรม หรือเบี้ยเศรษฐกิจ เป็นต้น

7.2 การเสริมแรงทางสังคม (Social Reinforcers)

สุรพล พยอมแย้ม (2540:22) กล่าวว่า แรงแเสริมทางสังคม (social reinforcer) เป็นปัจจัยสำคัญที่สอดคล้องกับความเป็นมนุษย์มาก แรงแเสริมทางสังคมนั้น หมายถึงการจัดการให้พฤติกรรมทีผู้เรียนแสดงออกถึงการเรียนรู้ ด้วยการให้สังคมยอมรับ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต(2549:195) กล่าวว่า ตัวเสริมแรงทางสังคม ได้แก่ การยิ้ม การชมเชย การยอมรับ การกอดหรือการมองตา เป็นต้น แรงแเสริมทางสังคมถือได้ว่าเป็นตัวเสริมแรงทีต้องวางเงื่อนไข ซึ่งจำเป็นทีจะต้องใช้คู่กับตัวเสริมแรงอื่นๆ และเมื่อแรงแเสริมทางสังคมนี้นี้มีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงแล้วจะเป็นตัวเสริมแรงทีมีประสิทธิภาพในการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมทีเปลี่ยนแปลงไปแล้วอีกด้วย ตัวเสริมแรงทางสังคมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

7.1 แรงแเสริมทางสังคมทีแสดงออกโดยใช้คำพูด เช่น คำชม คำยกย่อง เป็นต้น

7.2 แรงแเสริมทางสังคมทีแสดงออกโดยใช้ท่าทาง เช่น การแตะตัว การกอด การมองตา การพยักหน้าแสดงการยอมรับ เป็นต้น

อาภา จันทรสกุล และ อัญชัน เกียรติบุตร (2536:89-90) กล่าวว่า แรงแเสริมทางสังคม(social reinforcer)เป็นแรงแเสริมทีมีอิทธิพลมาก และสะดวกแก่การใช้ แรงแเสริมชนิดนี้นับเป็นแรงแเสริมทีเกิดจากการเรียนรู้หรือการวางเงื่อนไข แรงแเสริมทางสังคมนี้นี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆคือ แรงแเสริมทีเป็นภาษาท่าทางและแรงแเสริมทีเป็นวาจา โดยทั่วยุครูจะใช้ไปพร้อมๆกัน เช่นแตะไหล่ของนักเรียน ยิ้มพร้อม

กับคำชม “หนูทำงานได้ถูกต้องและสะอาดเรียบร้อยดีมาก”

กล่าวได้ว่าการเสริมแรงทางด้านสังคม เป็นการจัดการให้พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกถึงการเรียนรู้ ด้วยการให้สังคมยอมรับ เป็นแรงเสริมที่มีอิทธิพลมาก สามารถใช้ได้สะดวก ตัวเสริมแรงทางสังคม สามารถใช้ได้ทั้งทางทาง และคำพูด ส่วนมากจะใช้ควบคู่กันไป ผู้วิจัย ใช้การเสริมแรงด้วยการ แตะที่ไหล่ เด็ก ยิ้ม พร้อมกับคำชม “เก่งมากค่ะ” เมื่อตัวอย่างในการวิจัยสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันแต่ละ ขั้นตอนได้ถูกต้อง

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิปเปิล (Whipple 1953 : 262 - 269 ,อ้างถึงใน จันทรเพ็ญ สุภาพผล 2535: 42-47) ได้ศึกษา และสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจภาพของเด็กไว้ดังนี้

1. ภาพที่แสดงการเคลื่อนไหวได้รับความสนใจสูง
2. ภาพที่ได้รับความสนใจล้วนเป็นภาพที่ไม่ละเอียดซับซ้อน มีจุดสนใจ
3. ภาพสีได้รับความสนใจมากกว่าภาพขาว ดำ
4. ภาพขนาดใหญ่ได้รับความสนใจมากกว่าภาพขนาดเล็ก
5. หนังสือที่มีภาพประกอบมาก ได้รับความสนใจมากกว่าหนังสือที่มีภาพประกอบน้อย
6. ภาพที่มีเนื้อหาดตรงกับหัวเรื่อง ได้รับความสนใจมากกว่าภาพที่มีเนื้อหาไม่ตรงกับหัวเรื่อง
7. ภาพที่แสดงการผจญภัย น่าตื่นเต้น ได้รับความสนใจสูง

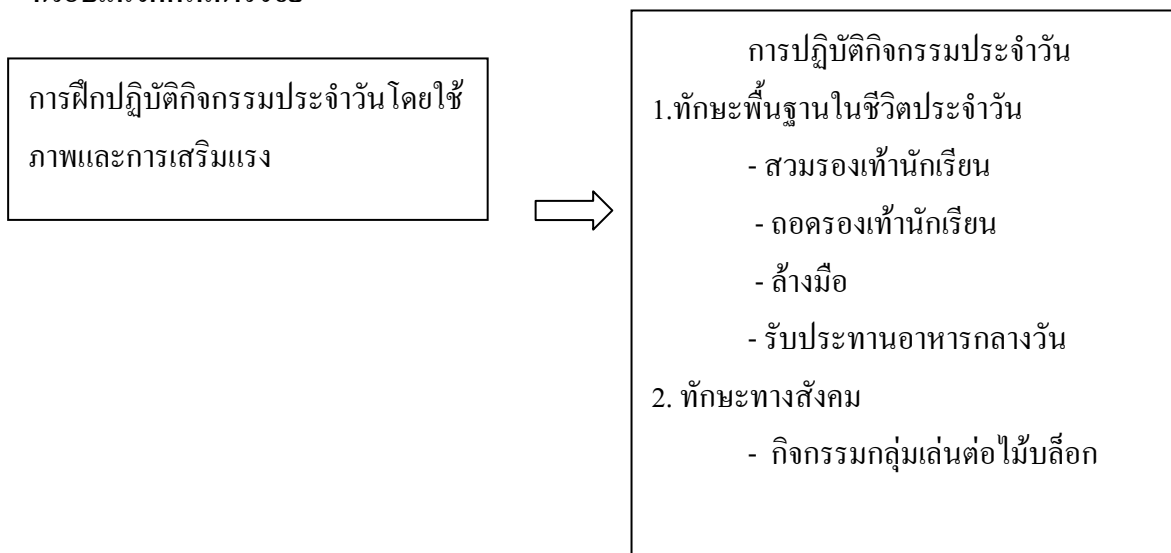
คนยา อินจำปา และ อธิกา นารายณ์รักษ์ (2545) ได้ศึกษาการใช้เพื่อการพัฒนาการสื่อสารของเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายและมีปัญหาทางการสื่อสาร ที่มารับบริการจากฝ่ายบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการและครอบครัว โปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต สัปดาห์ละ 3 วัน จำนวน 2 คน คือ เด็กหญิง ก และ เด็กชาย ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ รูปภาพ และสัญลักษณ์ในการสื่อสารการทำกิจกรรมจำนวน 24 ภาพ โดยเจาะจงความหมายของแต่ละภาพและตารางบันทึกผล การสื่อสาร โดยการใช้รูปภาพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายและมีปัญหาทางการสื่อสาร ผลการวิจัยปรากฏว่า หลังจากการทดลองใช้รูปภาพและสัญลักษณ์ในการสื่อสารการทำกิจกรรมจำนวน 24 ภาพแล้ว เด็กหญิง ก และเด็กชาย ข ที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายและมีปัญหาทางการสื่อสาร สามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องเมื่อครูถามและเมื่อต้องการสื่อสารกับครู

รดาธร นิลละอ(2550) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมโดยการชี้แนะด้วยภาพเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของเด็กสมาธิสั้น การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรม โดยการชี้แนะด้วยภาพเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของเด็กสมาธิสั้น ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ เด็กสมาธิสั้นที่มีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ อำเภอสามพราณจังหวัดนครปฐม จำนวน 1 คน ผลการวิจัยพบว่าผลของการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมโดยการใช้การชี้แนะด้วยภาพ สามารถลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของเด็กสมาธิสั้นได้

สุขุมาลัย คำหวัน (2543) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคตัวแบบและการเสริมแรงทางสังคมต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าว ได้ตั้งสมมติฐานว่า นักเรียนที่ได้รับการเสนอตัวแบบและการเสริมแรงทางสังคมจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 4 คนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น กระบวนการทดลอง แบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สอนและควบคุมขั้นปกติ ยังไม่เสนอตัวแบบและให้การเสริมแรงทางสังคมกับพฤติกรรมที่เหมาะสม ระยะที่ 2 ผู้วิจัยใช้เงื่อนไขการเสนอตัวแบบและการเสริมแรงทางสังคมกับพฤติกรรมที่เหมาะสม และให้การเพิกเฉยกับพฤติกรรมก้าวร้าว ระยะที่ 3 ผู้วิจัยสอนและควบคุมขั้นปกติ เช่นเดียวกับระยะที่ 1 ไม่เสนอตัวแบบและให้การเสริมแรงทางสังคมกับพฤติกรรมที่เหมาะสม ระยะที่ 4 ผู้วิจัยกลับมาใช้เงื่อนไขการเสนอตัวแบบและการเสริมแรงทางสังคมอีกครั้ง เช่นเดียวกับระยะที่ 2 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าสนับสนุนสมมติฐานของการวิจัยที่ว่านักเรียนที่ได้รับการเสนอตัวแบบและเสริมแรงทางสังคมกับพฤติกรรมที่เหมาะสมจะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น และเมื่อได้รับการเพิกเฉยต่อพฤติกรรมก้าวร้าว จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพและการเสริมแรงในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองซึ่งผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา
2. ตัวแปรที่ศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้คือ เด็กออทิสติก เพศชาย อายุ 4 ปี 5 เดือน เด็กได้รับการตรวจวินิจฉัยจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข แพทย์ลงความเห็นว่า เป็นโรคออทิสติก สมควรได้รับการกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในวันอังคาร พุธ ศุกร์ และวันศุกร์ เวลา 08.30- 12.00 น. ในระดับเตรียมความพร้อม ความสามารถของเด็กในปัจจุบัน จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้ปกครองสรุปได้ดังนี้

1. ทักษะทางด้านกล้ามเนื้อเล็ก สามารถใช้มือข้างที่ถนัด จับสิ่งของขนาดใหญ่ที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง $\frac{1}{2}$ นิ้ว ยาว 12 เซนติเมตร ระบายสีภาพได้ ร้อยลูกปัดขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง $\frac{1}{2}$ นิ้ว ได้เกิน 10 ลูก หยิบเมล็ดถั่วแดงใส่ในขวดพลาสติกได้
2. ทักษะทางด้านกล้ามเนื้อใหญ่ ใช้มือทั้งสองพุ่มลูกบอลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5 นิ้ว ไปข้างหน้าได้เกิน 2 เมตร สามารถปีนเครื่องเล่นในสนามสูงเกิน 1 เมตรได้ กระโดดพร้อมกันสองเท้าได้สูงเกิน 2 เซนติเมตร เดินและวิ่งได้อย่างคล่องแคล่วเหมาะสมตามวัย
3. ทักษะทางด้านสังคม เด็กแยกตัว เล่นคนเดียว ไม่นั่งใกล้หรือเล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกัน แต่ถ้าเวลาผู้ใหญ่เล่นด้วยจะยอมเล่นด้วย เมื่อสนใจหรือชอบสิ่งใดก็จะอยู่กับสิ่งนั้นได้นาน เช่นชอบเอาไม้บล็อกมาเรียงต่อกันเป็นแถว และชอบเอาหนังสือนิทานมาเปิดดูภาพ เรียกไม่

คอยหัน ขอบให้ผู้ใหญ่กอดหรือให้จับตัว เล่นกับเด็กในวัยเดียวกันไม่เป็น ขอเล่นหรือขอของเล่นจากเพื่อนไม่เป็น รอคอยไม่ได้

4. ทักษะทางด้านภาษา ด้านการพูด พูดยังไม่ได้ บอกความต้องการของตนเองโดยการจับมือผู้ใหญ่ให้ทำสิ่งนั้นให้ เมื่อครูให้ทำกิจกรรมเมื่อไม่ยอมทำจะสื่อสารด้วยสายตาและสีหน้า ทำทางว่าไม่ยอมทำและจะพยายามลุกออกจากที่นั่ง หรือเบี่ยงเบนหันไปหยิบของเล่นใกล้ๆ ขึ้นมาดู ด้านการฟังไม่สนใจฟังไม่สนใจเวลาคุยด้วย ขาดความสนใจร่วมกับคนอื่น สามารถปฏิบัติตามคำสั่งเมื่อครูให้ทำกิจกรรมได้บ้างเล็กน้อยเช่น “นั่งลง” เด็กจะนั่งลง

5. ทักษะทางด้านความช่วยเหลือตนเอง สามารถใส่รองเท้าแบบสวมได้ สามารถดื่มน้ำจากแก้วได้ และสามารถเก็บของใช้ส่วนตัวของตัวเองได้

6. ความสามารถทางวิชาการ สามารถแยกของเล่นที่มีสีต่างๆมากกว่า 2 สีออกเป็นกลุ่มตามสีได้ สนใจฟังนิทานได้นานเกิน 3 นาที จับคู่ภาพที่เหมือนกันได้จากตัวเลือก 2 ตัวเลือก

ปัญหาที่ พบคือ เด็กไม่สามารถปฏิบัติ กิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันได้แก่ สวมรองเท้านักเรียน ถอดรองเท้านักเรียน ล้างมือ และรับประทานอาหารกลางวัน และกิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะทางสังคมคือ การปฏิบัติตามกฎกติกาขณะทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับครูและเพื่อนๆ

การเลือกตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองแบบตัวอย่างเดียว(Single Subject Design) ทำการศึกษากับเด็กออทิสติกโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งมีการเลือกดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ของเด็กออทิสติกที่ปฏิบัติกิจกรรมประจำวันจำนวน 8 คน ที่มาเข้ารับบริการ ณ ฝ่ายบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการและครอบครัว ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ขณะให้ปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ตั้งแต่เวลา 08.30-12.00น. ในวันอังคาร วันพฤหัสบดี และวันศุกร์

2. ผู้วิจัยเลือกเด็ก ออทิสติก 1 คนเป็นเด็กชาย อายุ 4 ปี 5 เดือน ซึ่งไม่ปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

3. ปัญหาของเด็กคือ ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันดังต่อไปนี้ได้

3.1 กิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะพื้นฐานในชีวิตได้แก่ สวมรองเท้านักเรียน ถอดรองเท้านักเรียน ล้างมือ และรับประทานอาหารกลางวัน

3.2 กิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะทางสังคม ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎกติกาขณะทำกิจกรรมกลุ่ม

4. ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองของเด็กในการทำวิจัยในครั้งนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพและการเสริมแรง

ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
2. คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ

การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

1. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

การพัฒนาแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

- 1.1 แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน เป็นแบบสุ่มเวลา มีทั้งหมด 5 กิจกรรม

ประกอบด้วย

- 1.1.1 สวมรองเท้านักเรียน
- 1.1.2 ถอดรองเท้านักเรียน
- 1.1.3 ล้างมือ
- 1.1.4 รับประทานอาหารกลางวัน
- 1.1.5 กิจกรรมกลุ่ม เล่นต่อไม้บล็อก

1.2 นำแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทั้ง 5 กิจกรรมมาใช้สังเกต โดย ผู้วิจัย ได้ให้คำจำกัดความของการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันแก่ผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นครูการศึกษาพิเศษที่เป็นผู้ช่วยในการฝึกเด็ก โดยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเด็กออกที่สติ๊กเกอร์ที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้มากที่สุดประจำวันอายุใกล้เคียงกับตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

1.3 นำผลการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน มาหาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต Interobserver Reliability (IOR) โดยการสังเกตจำนวน 4 ครั้ง ซึ่งจะมีค่าร้อยละ 80 ขึ้นไปจึงจะถือว่าข้อมูลเชื่อถือได้ (สม โภชน์ เอี่ยมสุภานิต 2546 : 76-77) โดยคำนวณจากสูตร

$$\text{IOR} = \frac{A \times 100}{A+D}$$

A คือ ค่าที่เห็นตรงกันระหว่างผู้สังเกต 2 คน

D คือ ค่าที่เห็นไม่ตรงกันระหว่างผู้สังเกต 2 คน

(ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก ก)

1.4 ลักษณะของแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ประกอบด้วย

1.4.1 คำชี้แจงการบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

ทำเครื่องหมาย ลงในช่องขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

เครื่องหมาย + = แสดงพฤติกรรมให้ 1 คะแนน

เครื่องหมาย - = ไม่แสดงพฤติกรรมให้ 0 คะแนน

1.4.2 การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันประกอบด้วย

1.4.2.1 กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน 12 ขั้นตอน

1.4.2.2 กิจกรรมถอดรองเท้า นักเรียน 11 ขั้นตอน

1.4.2.3 กิจกรรมล้างมือ 10 ขั้นตอน

1.4.2.4 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน 14 ขั้นตอน

1.4.2.5 กิจกรรมกลุ่ม เล่นต่อไม้บล็อก 9 ขั้นตอน

(แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน รายละเอียดดังภาคผนวก ก)

2. คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพ

2.1 ขั้นตอนการสร้างและการพัฒนา

2.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก ความหมายของเด็กออทิสติก ลักษณะอาการ การช่วยเหลือเด็กออทิสติก การส่งเสริมทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน และการส่งเสริมทักษะทางสังคม

2.1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ สื่อการสอน และนวัตกรรมที่สนับสนุน และเหมาะสมที่จะฝึกเด็กออทิสติก

2.1.3 ศึกษาสื่อที่เป็นภาพที่เหมาะสมต่อการฝึกเด็กออทิสติก วาดภาพขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม โดยแบ่งกิจกรรมต่างๆเป็นขั้นตอนที่เหมาะสมกับเด็กในแต่ละกิจกรรม

2.1.4 จัดทำคู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพและการเสริมแรง

2.2 ขั้นตอนการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพจำนวน 5 กิจกรรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

2.2.1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรศรี แก้วเจริญ

2.2.1.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรรยา ชื่นเกษม

2.2.1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรรวิภา หงษ์งาม

2.3 หาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้สูตรของ Rowinnelli and Hombelton (Rowinnelli and Hombelton.1977 ,อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธุ์ 2547:177)ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.4 ปรับปรุงคู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ และได้ค่า IOC เท่ากับ 0.82

2.5 นำคู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพไปทดลองใช้กับเด็กออทิสติกที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จากนั้นนำมาแก้ไขก่อนจะนำไปใช้ทดลองจริง

2.6 ลักษณะของคู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพ เป็นคู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันวันเพื่อเพิ่มการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน 5 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมประกอบด้วยภาพขั้นตอนการทำกิจกรรมหลายภาพ ให้เด็กปฏิบัติตามภาพและให้การเสริมแรงทางสังคมตามเงื่อนไข

ตัวอย่างคู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพดังนี้

2.6.1 ผู้วิจัยอธิบาย “เราจะมาฝึก สวมรองเท้านักเรียนกันนะคะ ครูจะให้หนูดูภาพการสวมรองเท้านักเรียนทีละภาพแล้ว ให้ทำตามภาพนะคะ

2.6.2 ผู้วิจัยเสนอภาพ ขั้นตอนการสวมรองเท้าภาพที่ 1 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ให้เด็กดูภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

2.6.3 ผู้วิจัยเสนอภาพต่อไปโดยปฏิบัติเช่นเดิม จนครบทุกภาพ

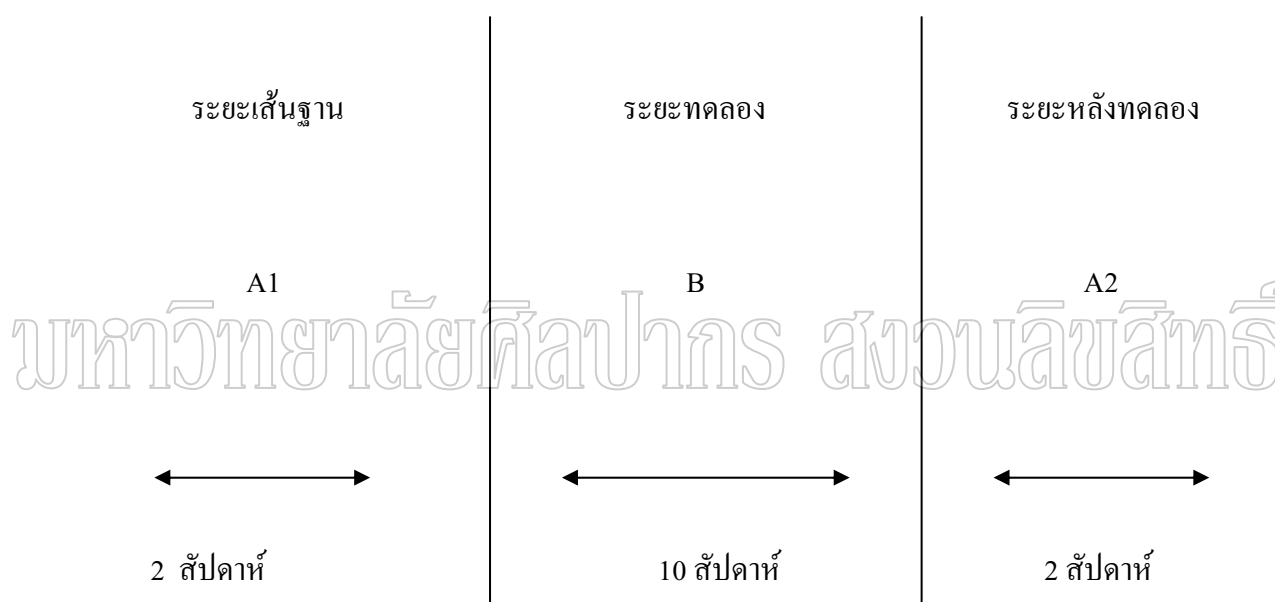
2.6.4 เมื่อฝึกครบทุกภาพแล้วให้เด็กเก็บภาพ ใส่ในกล่อง เริ่มจากภาพที่ 1 ใส่ในกล่องตามลำดับจนหมดทุกภาพ

2.6.5 ให้สิ่งเสริมแรงทางสังคมเมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมตามภาพได้ถูกต้องได้ถูกต้อง (รายละเอียดคั้งภาคผนวก ข)

3. การเลือกตัวเสริมแรง ผู้วิจัยศึกษาตัวเสริมแรงที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็ก โดยการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและการสังเกตจากผู้วิจัย พบว่าตัวเสริมแรงที่เด็กชอบมากที่สุดคือการเสริมแรงทางสังคม คือ แตะที่ไหล่เด็ก ยิ้ม พร้อมกับคำชม “เก่งมาก”

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรายกรณี โดยใช้รูปแบบ Single Subject Design แบบ ABA

ขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนก่อนทดลอง ใช้ระยะเวลา 2 สัปดาห์ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยขออนุญาตหัวหน้าศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตแจ้งคณะกรรมการการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานร่วมกัน และแจ้งผู้ปกครองให้รับทราบ

1.2 ผู้วิจัยดำเนินการเลือกเด็กออทิสติก

1.3 เตรียมสถานที่และเครื่องมือ คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ ภาพ

ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันแต่ละกิจกรรม และแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

1.4 ผู้สังเกตทั้งสองคนคือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ทำการสังเกตและบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ใ้รูปแบบการบันทึกแบบสุ่มเวลา(Time Sampling)แบบไม่คงที่(Variable-interval schedule) ซึ่งเป็นเวลาที่ตัวอย่างในการวิจัย ปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตามปกติ คือตั้งแต่เวลา 08.30 -12.00น. ใน วันอังคาร วันพฤหัสบดีและวันศุกร์ รวมทั้งหมด 6 ครั้ง (ครั้งที่ 1-6) ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันก่อนการทดลอง

กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้	เวลา
1. สวมรองเท้านักเรียน	แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน	08.46 น.
2. ถอดรองเท้านักเรียน	แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมถอดรองเท้านักเรียน	09.46 น.
3. ล้างมือ	แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมล้างมือ	10.16 น.
4. กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก	แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก	11.01น.
5. รับประทานอาหารกลางวัน	แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน	11.46 น.

ผู้วิจัยนำผลการบันทึกจากแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตนำมาหาค่าเฉลี่ย แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและกราฟ

2. ขั้นตอนทดลอง ใช้ระยะเวลา 10 สัปดาห์ โดยดำเนินการดังนี้

ใช้คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ฝึกใช้เวลากิจกรรมละ 15 นาที ก่อนที่เด็กจะปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตามปกติ ต่อจากนั้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตและบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในขณะที่ให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยการสังเกตและบันทึกแบบสุ่มเวลา(Time Sampling) แบบไม่คงที่(Variable-interval schedule) ในวันอังคาร พฤหัสบดี และวันศุกร์ รวมทั้งสิ้น 30 ครั้ง (ครั้งที่ 7-36) รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางการใช้คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพและการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันระหว่างการทดลอง

กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้	เวลา
1. สวมรองเท้านักเรียน	1. คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพ กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน	08.30-08.45น.
	2. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน	08.46 น.
2. ถอดรองเท้านักเรียน	1. คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพ กิจกรรมถอดรองเท้านักเรียน	09.30-09.45 น.
	2. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมถอดรองเท้านักเรียน	09.46 น.
3. ล้างมือ	1. คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพ กิจกรรมล้างมือ	10.00-10.15 น.
	2. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมล้างมือ	10.16 น.
4. กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก	1. คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพ กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก	10.45-11.00 น.
	2. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก	11.01น.
5. รับประทานอาหารกลางวัน	1.คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพ กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน	11.30-11.45 น.
	2. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน	11.46 น.

ผู้วิจัยนำผลการบันทึกจากแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตนำมาหาค่าเฉลี่ย แล้ว นำเสนอในรูปแบบตารางและกราฟ

3. ชั้นหลังการทดลอง ใช้ระยะเวลา 2 สัปดาห์ โดยดำเนินการดังนี้ผู้สังเกตทั้งสองคนคือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ทำการสังเกตและบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทั้ง 5 กิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยการบันทึกแบบสุ่มเวลา(TimeSampling) แบบไม่คงที่ (Variable-interval schedule) ซึ่งเป็นเวลาที่ตัวอย่างในการวิจัยปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตามปกติ คือตั้งแต่เวลา 08.30 -12.00น. ใน วันอังคาร วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ (ครั้งที่ 36-42) รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันหลังการทดลอง

กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้	เวลา
1. สวมรองเท้านักเรียน	แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน	08.46 น.
2. ถอดรองเท้านักเรียน	แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมถอดรองเท้านักเรียน	09.46 น.
3. ล้างมือ	แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมล้างมือ	10.16 น.
4. กิจกรรมกลุ่มเล่น ต่อไม้บล็อก	แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก	11.01น.
5. รับประทานอาหารกลางวัน	แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน	11.45 น.

ผู้วิจัยนำผลการบันทึกจากแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกต นำมาหาค่าเฉลี่ย แล้ว นำเสนอในรูปแบบตารางและกราฟ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตดังนี้

6.1 นำคะแนนจากแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทั้ง 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน ถอดรองเท้านักเรียน ล้างมือ และกิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตได้มาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟดูการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทั้ง 4 กิจกรรมตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ

6.2 นำคะแนนจากแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะทางสังคม ที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตได้มาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟดูการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทักษะทางสังคม ทั้ง 3 ระยะ

6.4 นำคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่ได้ ทั้ง 5 กิจกรรม และจัดทำกราฟดูการเปลี่ยนแปลงตลอดการทดลอง ทั้ง 3 ระยะ

6.5 หาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันในแต่ละครั้ง และคะแนนทักษะทางด้านสังคมในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟ ดูการเปลี่ยนแปลงตลอดการทดลอง ทั้ง 3 ระยะ

6.6 หากคะแนนรวมการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้ง 5 กิจกรรมในแต่ละครั้ง ตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ จัดทำกราฟเพื่อดูการเปลี่ยนแปลง

6.7 หาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทั้ง 3 ระยะ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการฝึกปฏิบัติการประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพและการเสริมแรง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติการประจำวัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ จึงขอเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. นำคะแนนจากแบบสังเกตการปฏิบัติการประจำวันทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทั้ง 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน ถอดรองเท้านักเรียน ล้างมือ และกิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตได้มาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟดูการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติการประจำวันทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทั้ง 4 กิจกรรมตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ

2. นำคะแนนจากแบบสังเกตการปฏิบัติการประจำวัน ทักษะทางสังคม ที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตได้มาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟดูการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติการประจำวัน ทักษะทางสังคม ทั้ง 3 ระยะ

3. นำคะแนนการปฏิบัติการประจำวันที่ได้ ทั้ง 5 กิจกรรม และจัดทำกราฟ ดูการเปลี่ยนแปลงตลอดการทดลอง ทั้ง 3 ระยะ

4. หาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติการประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ในแต่ละครั้ง และคะแนนทักษะทางด้านสังคมในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟ ดูการเปลี่ยนแปลงตลอดการทดลอง ทั้ง 3 ระยะ

5. หาคะแนนรวมการปฏิบัติการประจำวันทั้ง 5 กิจกรรมในแต่ละครั้ง ตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ จัดทำกราฟเพื่อดูการเปลี่ยนแปลง

6. หาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติการประจำวัน ทั้ง 3 ระยะ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลง

1. นำคะแนนจากแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทั้ง 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน ถอดรองเท้านักเรียน ล้างมือ และกิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตได้มาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟดูการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทั้ง 4 กิจกรรมตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะเวลา ตารางที่ 4 แสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 1 สวมรองเท้านักเรียน

ระยะ	สัปดาห์ที่	ครั้งที่	พฤติกรรมการสวมรองเท้านักเรียน	รวมคะแนน
A1	1	1	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		2	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		3	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
	2	4	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		5	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		6	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
B	3	7	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		8	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
		9	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
	4	10	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		11	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,12	4
		12	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,12	4
	5	13	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
		14	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,12	4
		15	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,12	4
	6	16	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,12	5
		17	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,12	5
		18	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,9,12	6
	7	19	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,9,12	6
		20	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,9,12	7
		21	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,9,12	7
	8	22	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,9,12	7
		23	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,12	5
		24	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,9,12	7

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ระยะ	สัปดาห์ที่	ครั้งที่	พฤติกรรมการสวมรองเท้านักเรียน	รวมคะแนน
B		27	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,9,12	7
		26	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,9,12	7
		27	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,9,12	7
	10	28	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,12	8
		29	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,9,12	7
		30	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,12	8
	11	31	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,12	8
		32	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,12	8
		33	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,10,12	9
	12	34	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,10,12	9
		35	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,10,12	9
		36	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,10,12	9
A2	13	37	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,10,12	9
		38	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,12	8
		39	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,10,12	9
	14	40	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,10,12	9
		41	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,10,12	9
		42	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,10,12	9

จากตารางแสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมสวมรองเท้านักเรียนได้ในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,10,12 แสดงว่าเด็กไม่สามารถปฏิบัติชั้นตอนที่ 7 ติดสายรองเท้าข้างขวา ชั้นตอนที่ 8 ชั้นหัวเท้าข้างซ้าย และชั้นตอนที่ 11 ติดสายรองเท้าข้างซ้าย

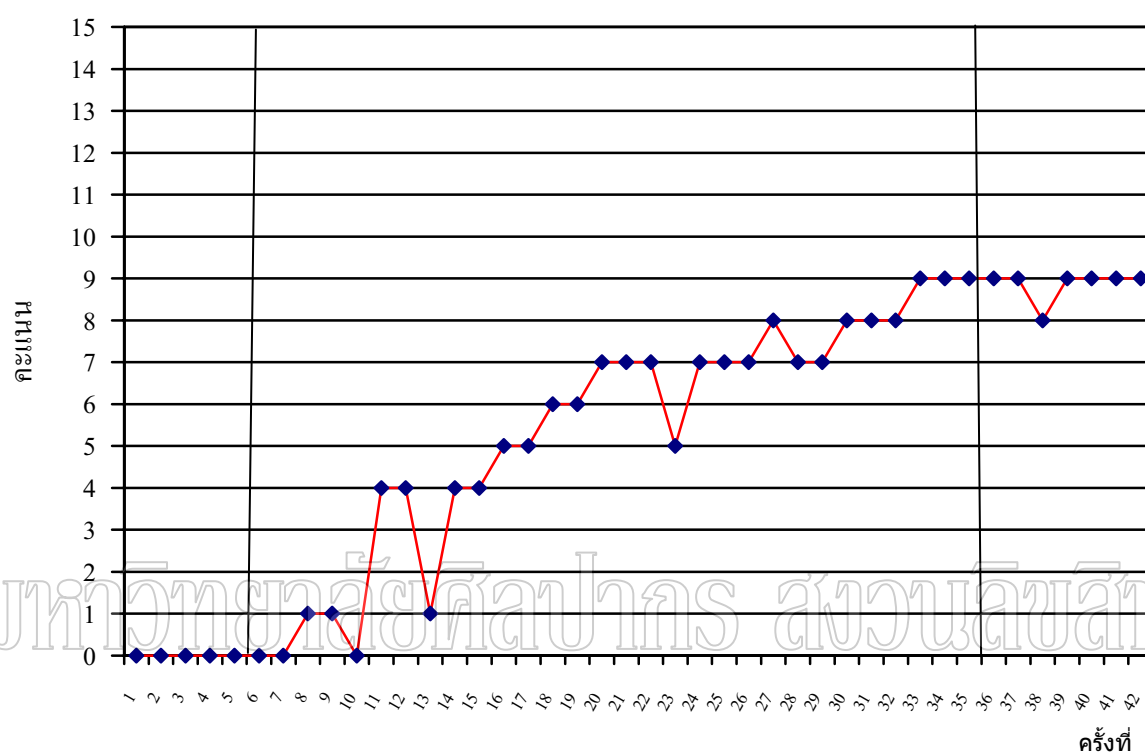
ภาพที่ 1 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 1 สวมรองเท้านักเรียน

ก่อนทดลอง

ระหว่างทดลอง

หลังทดลอง

คะแนนกิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน

จากภาพที่ 1 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ 1 สวมรองเท้านักเรียน พบว่าเพิ่มขึ้นในระหว่างทดลอง และระยะหลังการทดลอง

ตารางที่ 5 ตารางแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน
กิจกรรมที่ 2 ถอดรองเท้านักเรียน

ระยะ	สัปดาห์ที่	ครั้งที่	พฤติกรรมการสวมรองเท้านักเรียน	รวมคะแนน
A1	1	1	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		2	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		3	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
	2	4	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		5	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		6	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
B	3	7	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		8	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		9	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
	4	10	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		11	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		12	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
	5	13	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2	1
		14	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2,3	2
		15	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2,3,4	3
	6	16	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2,3,4	3
		17	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2	1
		18	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2,3,4	3
	7	19	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2,3,4,6	4
		20	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2,3,4	3
		21	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2,3,4,6,7,8	6
	8	22	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2,3,4,6,7,8	6
		23	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2,3,4,6,7,8	6
		24	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 2,3,4,6,7,8	6

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ระยะ	สัปดาห์ที่	ครั้งที่	พฤติกรรมการถอดรองเท้านักเรียน	รวมคะแนน
B (ต่อ)	9	25	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8	7
		26	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8	7
		27	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9	8
	10	28	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 2,3,4,6,7,8	6
		29	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9	8
		30	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9	8
	11	31	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9	8
		32	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9,10	9
		33	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9	8
	12	34	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9,10	9
		35	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9,10,11	10
		36	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9,10,11	10
A2	13	37	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9,10,11	10
		38	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9	9
		39	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9,10,11	10
	14	40	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9,10,11	10
		41	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9,10,11	10
		42	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9,10,11	10

จากตารางแสดงให้เห็นว่า เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันกิจกรรมถอดรองเท้านักเรียนได้ในชั้นตอนที่ 1, 2,3,4,6,7,8,9,10,11 ตามลำดับ ไม่สามารถปฏิบัติในชั้นตอนที่ 5 นั่งชันเข่าซ้าย

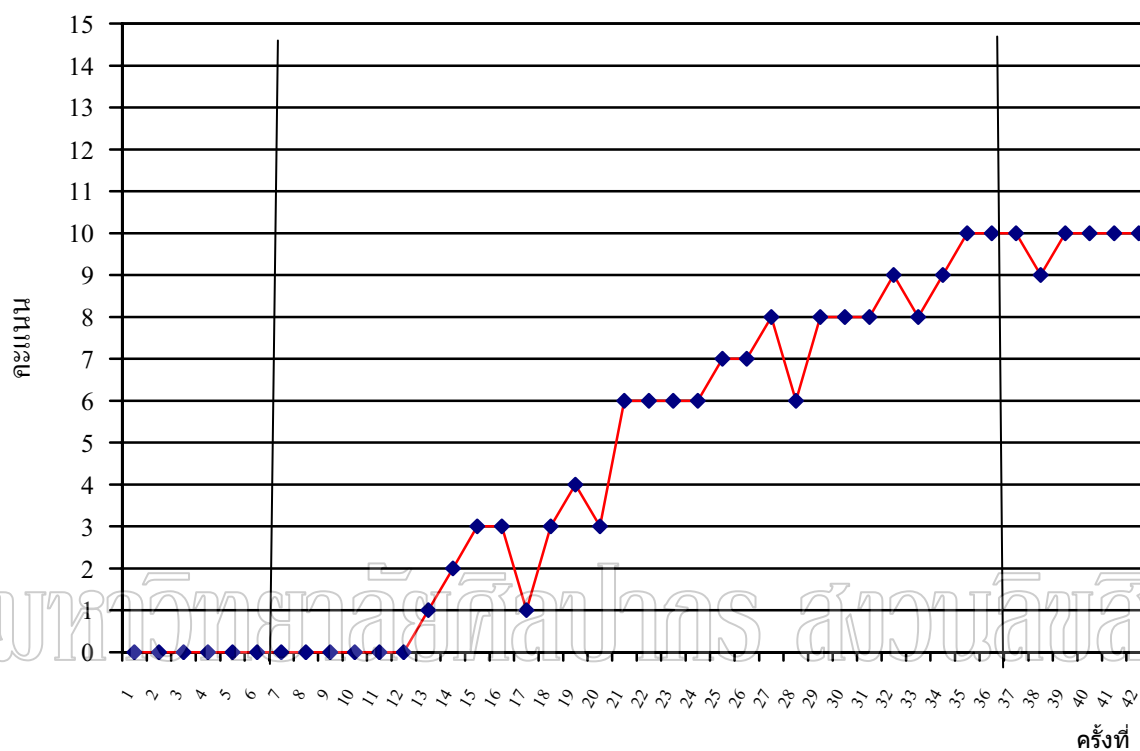
ภาพที่ 2 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 2 ถอดรองเท้านักเรียน

ก่อนทดลอง

ระหว่างทดลอง

หลังทดลอง

◆ คะแนนกิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน

จากภาพที่ 2 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ 2 ถอดรองเท้านักเรียนพบว่า เพิ่มขึ้นในระยะระหว่างการทดลอง และระยะหลังทดลอง

ตารางที่ 6 ตารางแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน
กิจกรรมที่ 3 ล้างมือ

ระยะ	สัปดาห์ที่	ครั้งที่	พฤติกรรมล้างมือ	รวมคะแนน
A1	1	1	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		2	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		3	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
	2	4	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		5	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		6	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
B	3	7	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1	1
		8	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1	1
		9	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1	1
	4	10	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1	1
		11	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1	1
		12	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
	5	13	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
		14	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
		15	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1	1
	6	16	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
		17	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
		18	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
	7	19	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
		20	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
		21	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,8	6
	8	22	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,8	6
		23	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,8	6
		24	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,8	6

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ระยะ	สัปดาห์ที่	ครั้งที่	พฤติกรรมล้างมือ	รวมคะแนน
B (ต่อ)	9	25	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,8,10	7
		26	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,8,10	7
		27	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,8,10	7
	10	28	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,8,1	6
		29	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,6,8,10	9
		30	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,10	9
	11	31	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,10	9
		32	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	10
		33	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	10
	12	34	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,10	9
		35	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	10
		36	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	10
A2	13	37	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	10
		38	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	10
		39	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	10
	14	40	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	10
		41	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	10
		42	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	10

จากตารางแสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมล้างมือได้ในขั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6, 7,8,9,10 แสดงว่าเด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมล้างมือได้ทุกขั้นตอน

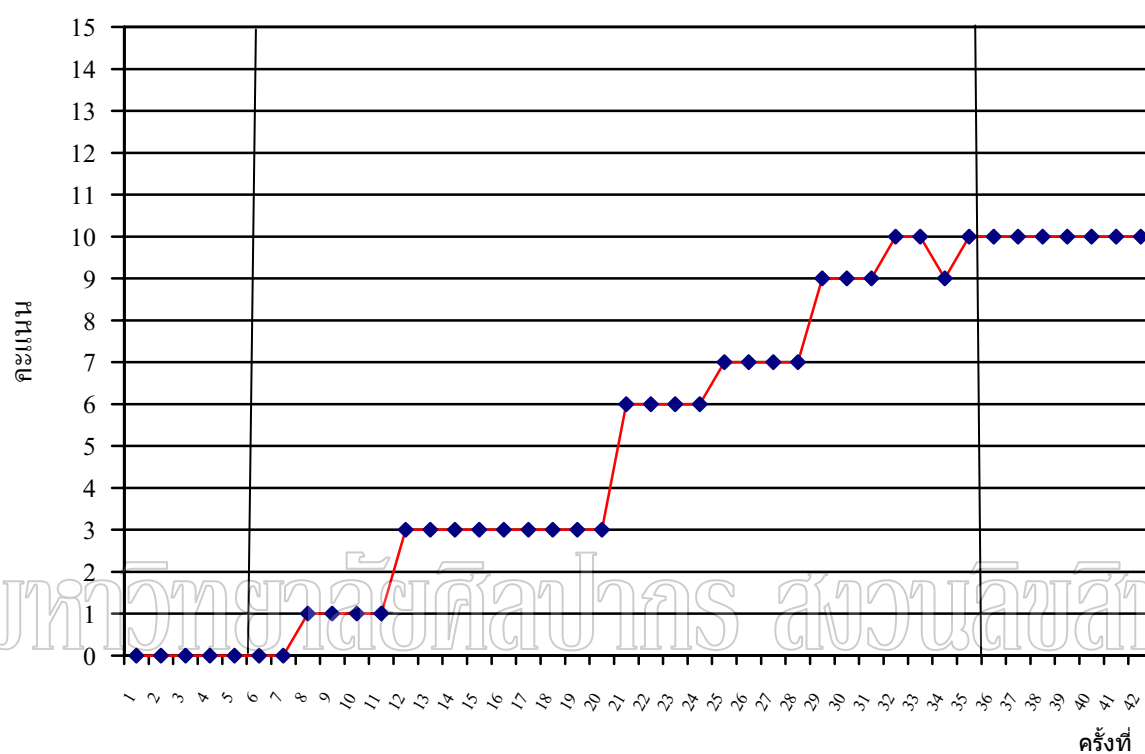
ภาพที่ 3 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 3 การล้างมือ

ก่อนทดลอง

ระหว่างทดลอง

หลังทดลอง

◆ คะแนนกิจกรรมล้างมือ

จากภาพที่ 3 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 3 การล้างมือ พบว่า เพิ่มขึ้นในระหว่างทำการทดลอง และระยะหลังการทดลอง

ตารางที่ 7 ตารางแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน
กิจกรรมที่ 4 รับประทานอาหารกลางวัน

ระยะ	สัปดาห์ที่	ครั้งที่	พฤติกรรมรับประทานอาหารกลางวัน	รวมคะแนน
A1	1	1	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		2	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		3	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
	2	4	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		5	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		6	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
B	3	7	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		8	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
		9	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
	4	10	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
		11	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		12	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3	3
	5	13	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,12	5
		14	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,12	5
		15	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,	3
	6	16	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		17	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,10,12	6
		18	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,10,12	6
	7	19	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,12	5
		20	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,10,12	6
		21	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,10,12	6
	8	22	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,	3
		23	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,12	5
		24	แสดงพฤติกรรมในขั้นตอนที่ 1,2,3,5,10,12	6

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ระยะ	สัปดาห์ที่	ครั้งที่	พฤติกรรมรับประทานอาหารกลางวัน	รวมคะแนน
B (ต่อ)	9	25	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,10,11,12	7
		26	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,10,12	6
		27	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,10,11,12	7
	10	28	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,10,11,12	7
		29	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,5,10,11,12	7
		30	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,10,11,12	8
	11	31	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,10,11,12,14	9
		32	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,9,10,11,12	10
		33	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,10,11,12,14	9
	12	34	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอน 1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,14	12
		35	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,14	12
		36	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,14	12
	13	37	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,14	12
		38	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,14	12
		39	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,14	12
	14	40	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,14	11
		41	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,14	12
		42	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,14	12

จากตารางแสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันรับประทานอาหารกลางวันได้ในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,5,6,8,9,10,11,12,14, ชั้นตอนที่เด็กไม่ปฏิบัติคือ ชั้นตอนที่ 7 ใช้ช้อนตักอาหารและใช้ส้อมตักอาหารใส่ช้อน และชั้นตอนที่ 13 เก็บเก้าอี้เลื่อนเข้าใต้ โต๊ะ

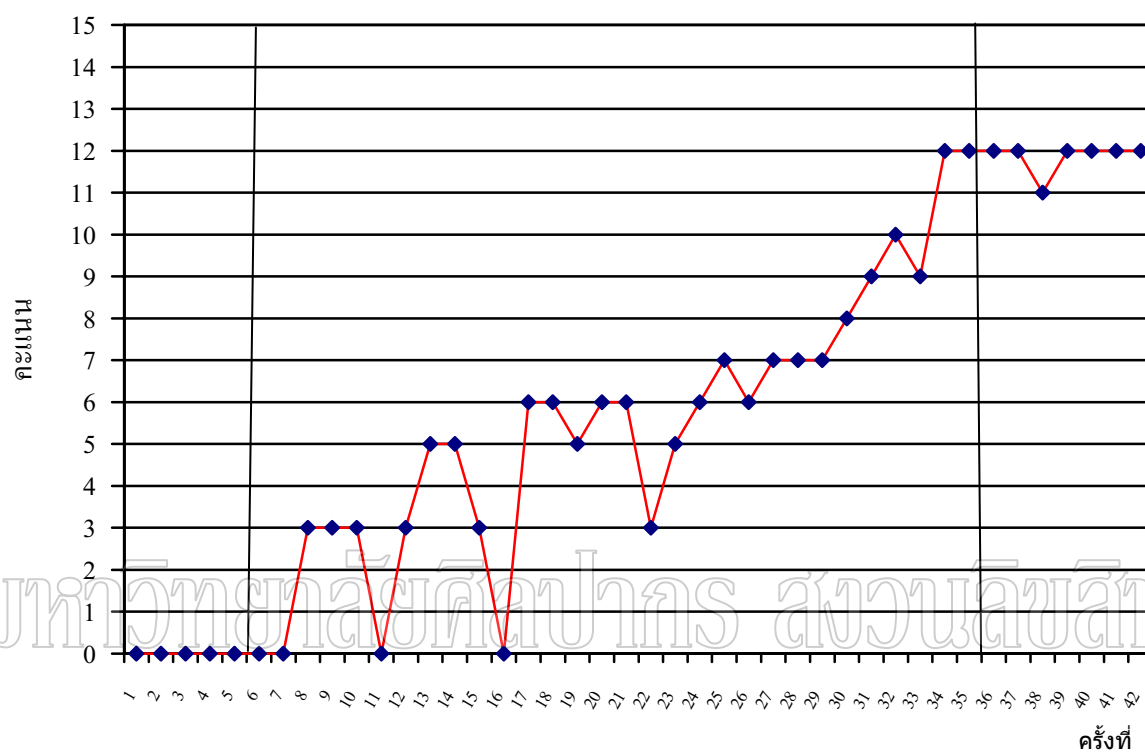
ภาพที่ 4 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมที่ 4 การรับประทานอาหารกลางวัน

ก่อนทดลอง

ระหว่างทดลอง

หลังทดลอง

◆ คะแนนกิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน

จากภาพที่ 4 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ 4 การรับประทานอาหารกลางวัน พบว่าเพิ่มขึ้นในระยะเวลาระหว่างการทดลอง และระยะหลังการทดลอง

2. นำคะแนนจากแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะทางสังคม ที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย สังเกตได้มาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟดูการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทักษะทางสังคม ทั้ง 3 ระยะ

ตารางที่ 8 แสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะทางด้านสังคม กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก

ระยะ	สัปดาห์ที่	ครั้งที่	พฤติกรรมกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก	รวมคะแนน
A1	1	1	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		2	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		3	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
	2	4	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		5	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		6	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
B	3	7	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		8	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		9	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
	4	10	ไม่แสดงพฤติกรรม	0
		11	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
		12	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
	5	13	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
		14	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
		15	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
	6	16	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
		17	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
		18	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
	7	19	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,4	2
		20	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,4	2
		21	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,4	2
	8	22	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1	1
		23	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,4,6,8	4
		24	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,4,6,8	4

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ระยะ	สัปดาห์ที่	ครั้งที่	พฤติกรรมกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก	รวมคะแนน
B (ต่อ)	9	25	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,4,6,8	5
		26	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,4,6,8	5
		27	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,4,6,8	5
	10	28	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,4,	2
		29	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,4,6,8	5
		30	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,4,6,8	4
	11	31	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,4,6,8	5
		32	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,4,6,8	6
		33	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,6,8	6
	12	34	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,4,6,8	5
		35	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,6,8	6
		36	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,6,8	6
A2	13	37	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,4,6,8	5
		38	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,6,8	6
		39	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,6,8	6
	14	40	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,4,6,8	5
		41	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,6,8	6
		42	แสดงพฤติกรรมในชั้นตอนที่ 1,2,3,4,6,8	6

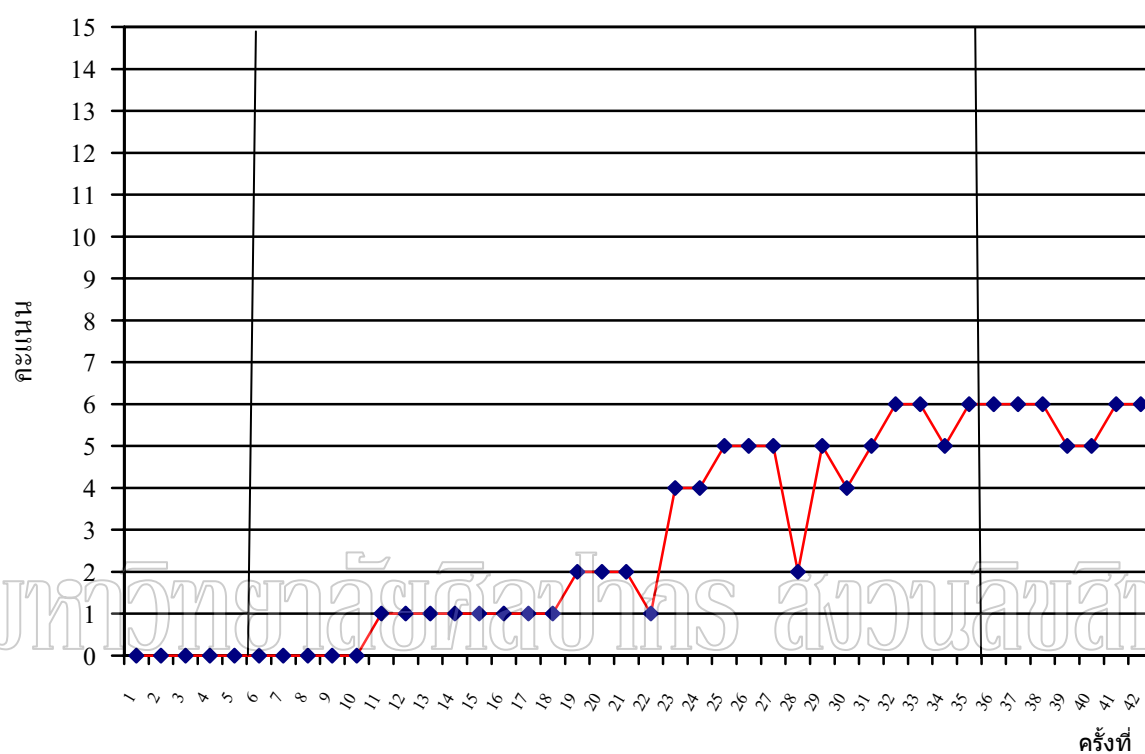
จากตารางแสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ชั้นตอนที่ 1,2,3,4,6,8 ชั้นตอนที่ เด็กไม่ปฏิบัติคือ ชั้นตอนที่ 5 นั่งรอครูและเพื่อนๆต่อไม้บล็อกก่อนที่ 2 ตามลำดับ ชั้นตอนที่ 7 นั่งรอครูและเพื่อนๆต่อไม้บล็อกก่อนที่ 3 ตามลำดับ และชั้นตอนที่ 9 ตบมือเมื่อวางเสร็จแล้ว

ภาพที่ 5 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะทางด้านสังคม กิจกรรมกลุ่มเล่น ต่อไม้บล็อก

ก่อนทดลอง

ระหว่างทดลอง

หลังทดลอง

◆ คะแนนกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก

จากภาพที่ 5 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะทางด้านสังคม กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก พบว่าเพิ่มขึ้นในระะยะระหว่างการทดลอง และระะยะหลังการทดลอง

3. นำคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่ได้ ทั้ง 5 กิจกรรม และจัดทำกราฟ ดูการเปลี่ยนแปลงตลอดการทดลอง ทั้ง 3 ระยะ

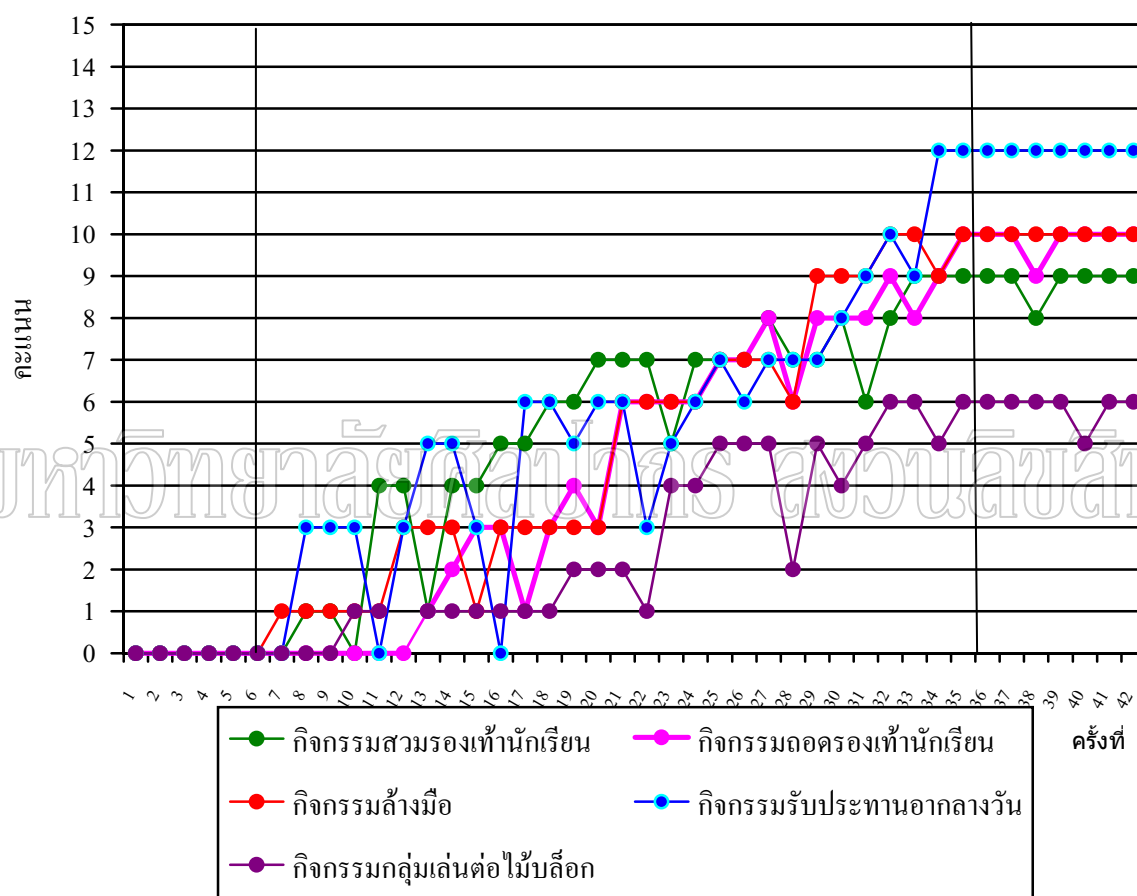
ภาพที่ 6 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

5 กิจกรรมในแต่ละครั้ง ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง

ก่อนทดลอง

ระหว่างการทดลอง

หลังทดลอง

จากภาพที่ 6 กราฟแสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน 5 กิจกรรมในแต่ละครั้ง ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลองพบว่า การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันได้แก่ สวมรองเท้านักเรียน ถอดรองเท้านักเรียน ล้างมือ และรับประทานอาหารกลางวัน ทักษะทางด้านสังคม กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก เพิ่มขึ้นในระยะระหว่างการทดลองและระยะหลังการทดลอง เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 5 กิจกรรม กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวันเพิ่มขึ้นมากที่สุด กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อกเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด

ตารางที่ 9 แสดงคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และ หลังการทดลอง

ระยะ	ลำดับครั้งที่	ครั้งที่	การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน						รวม 56 คะแนน
			ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน					ทักษะทางด้านสังคม	
			1. สวม รองเท้า นักเรียน 12 คะแนน	2. ถอด รองเท้า นักเรียน 11 คะแนน	3. ล้างมือ 10 คะแนน	4. รับประทาน อาหาร กลางวัน 14 คะแนน	รวม 4 กิจกรรม (เฉลี่ย)	5. กิจกรรมกลุ่ม เล่นต่อไม้บล็อก 9 คะแนน	
A1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
		2	0	0	0	0	0	0	0
		3	0	0	0	0	0	0	0
	2	4	0	0	0	0	0	0	0
		5	0	0	0	0	0	0	0
		6	0	0	0	0	0	0	0
3	7	0	0	1	0	0.25	0	1	
	8	1	0	1	3	1.25	0	5	
B	4	9	1	0	1	3	1.25	0	5
		10	0	0	1	3	1.25	0	5
		11	4	0	1	0	1.25	1	6
	5	12	4	0	3	3	2.5	1	11
		13	1	1	3	5	2.5	1	11
		14	4	2	3	5	3.5	1	15
6	15	4	3	1	3	2.75	1	12	
	16	5	3	3	0	2.75	1	12	
	17	5	1	3	6	3.75	1	16	
7	18	6	3	3	6	4.50	1	19	
	19	6	4	3	5	4.50	2	20	
	20	7	3	3	6	4.75	2	21	
	21	7	6	6	6	6.25	2	27	

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ระยะ	สัปดาห์ ที่	ครั้ง ที่	การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน						รวม 56 คะแนน
			ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน					ทักษะทางด้าน สังคม	
			1.สวม รองเท้า นักเรียน 12 คะแนน	2.ถอด รองเท้า นักเรียน 11 คะแนน	3.ล้างมือ 10 คะแนน	4.รับประทานอาหาร กลางวัน 14 คะแนน	รวม 4 กิจกรรม (เฉลี่ย)	5.กิจกรรมกลุ่ม เล่นต่อไม้บล็อก 9 คะแนน	
B (ต่อ อ)	8	22	7	6	6	3	5.5	1	23
		23	5	6	6	5	5.5	4	26
		24	7	6	6	6	6.25	4	29
	9	25	7	7	7	7	7	5	32
		26	7	7	7	6	6.75	5	32
		27	8	8	7	7	7.5	5	35
	10	28	7	6	6	7	6.5	2	28
		29	7	8	9	7	7.75	5	36
		30	8	8	9	8	8.25	4	37
	11	31	8	8	9	9	8.50	5	39
		32	8	9	10	10	9.25	6	43
		33	9	8	10	9	9	6	40
12	34	9	9	9	12	9.75	5	44	
	35	9	10	10	12	10.25	6	47	
	36	9	10	10	12	10.25	6	47	
A2	13	37	9	10	10	12	10.25	6	47
		38	8	9	10	12	9.75	6	45
		39	9	10	10	12	10.25	5	46
	14	40	9	10	10	11	10	6	47
		41	9	10	10	12	10.25	6	47
		42	9	10	10	12	10.25	6	47

4. หาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันในแต่ละครั้ง และคะแนนทักษะทางด้านสังคมในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟ ดูการเปลี่ยนแปลงตลอดการทดลอง ทั้ง 3 ระยะ

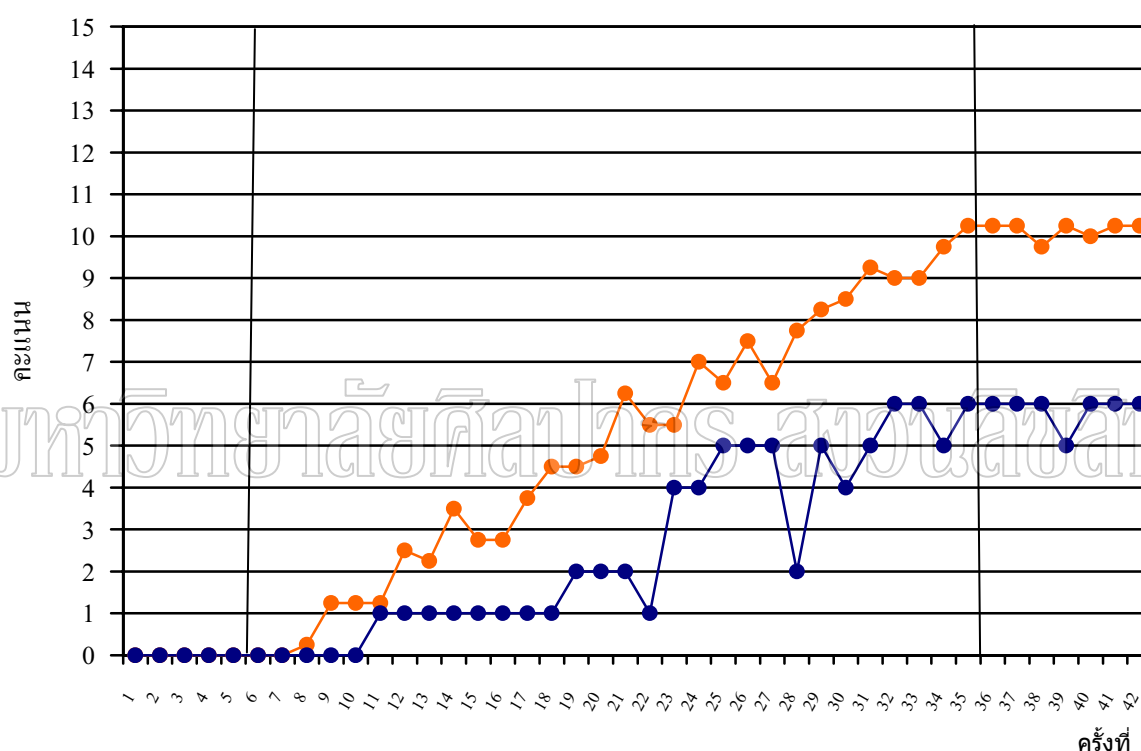
ภาพที่ 7 กราฟแสดงการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน คะแนนเฉลี่ยทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

และคะแนนทักษะทางสังคม

ก่อนทดลอง

ระหว่างทดลอง

หลังทดลอง

—●— คะแนนเฉลี่ยทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน —●— คะแนนทักษะทางด้านสังคม

จากภาพที่ 7 กราฟ พบว่าการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทักษะทางด้านสังคม เพิ่มขึ้นในระยะระหว่างทดลองและระยะหลังการทดลอง และทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นมากกว่าทักษะทางด้านสังคม

ตารางที่ 10 แสดงคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันประจำวัน และทักษะทางด้านสังคม ตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ

ระยะ	คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน	
	ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน	ทักษะทางด้านสังคม
A1	0	0
B	5.44	2.76
A2	10.12	5.8

จากตารางจะเห็นได้ว่า คะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 ระยะคือ ระยะเส้นฐาน (A1) ค่าเฉลี่ย 0 คะแนน ระยะระหว่างการทดลอง (B) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.44 ระยะหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.12 คะแนน เพิ่มขึ้นในระยะการทดลองและหลังทดลอง คะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะทางด้านสังคม เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 ระยะคือ ระยะเส้นฐาน (A1) ค่าเฉลี่ย 0 คะแนน ระยะระหว่างการทดลอง (B) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 คะแนน ระยะหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.8 คะแนนเพิ่มขึ้นในระยะระหว่างการทดลองและหลังทดลอง เมื่อเปรียบเทียบกันพบว่า คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน เพิ่มขึ้นมากกว่าทักษะทางด้านสังคม

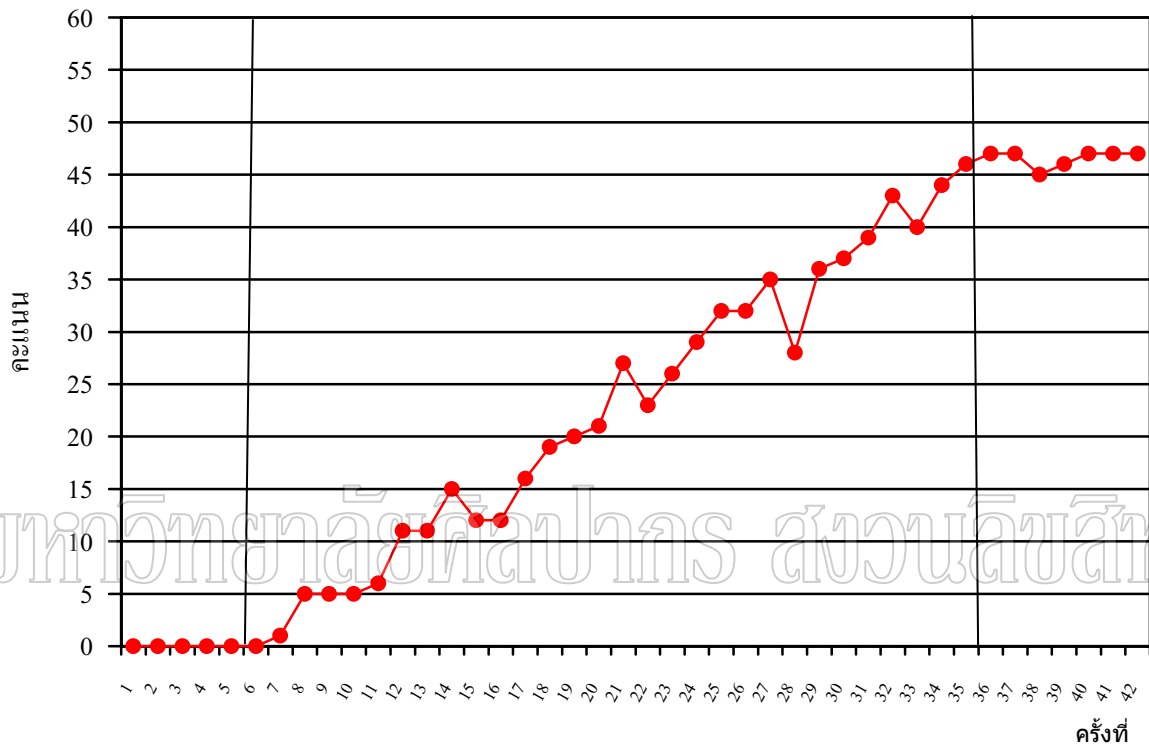
5. หาคะแนนรวมการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้ง 5 กิจกรรมในแต่ละครั้ง ตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ จัดทำกราฟเพื่อผลการเปลี่ยนแปลง

ภาพที่ 8 กราฟแสดงคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

ก่อนทดลอง

ระหว่างทดลอง

หลังทดลอง

—●— การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

จากภาพที่ 8 กราฟแสดงคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน พบว่าคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของนักเรียนเพิ่มขึ้นในระยาระหว่างการทดลอง และระยะหลังการทดลอง

6. หาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทั้ง 3 ระยะ เพื่อการเปลี่ยนแปลง
 ตารางที่ 11 แสดงคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ

ระยะ	คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
A1	0
B	24.13
A2	46.66

จากตารางจะเห็นได้ว่าคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 ระยะคือ ระยะ
 เส้นฐาน (A1) ค่าเฉลี่ย 0 ระยะระหว่างการทดลอง (B) มีค่าเฉลี่ย 24.13 ระยะหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย
 46.66 คะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันเพิ่มขึ้นในระยะการทดลองและหลังทดลอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพและการเสริมแรง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพและการเสริมแรงเพื่อเพิ่มการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติก โดยในการวิจัยในครั้งนี้กำหนดสมมุติฐานไว้ว่า เด็กออทิสติก หลังจากได้รับการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพและการเสริมแรง สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันเพิ่มขึ้น โดยทำการศึกษากับเด็กออทิสติกเพศชาย อายุ 4 ปี 5 เดือน ที่เข้ารับบริการที่ฝ่ายบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการและครอบครัว ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในระดับเตรียมความพร้อม ตั้งแต่เวลา 08.30-12.00น. ในวันอังคาร วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ ปีการศึกษา 2550 อายุ ปัญหาที่พบคือ เด็กไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันดังต่อไปนี้คือ กิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ได้แก่ สวมรองเท้านักเรียน ถอดรองเท้านักเรียน ล้างมือ และรับประทานอาหารกลางวัน และกิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะทางสังคมได้แก่ กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Saming)

การทำวิจัยในครั้งนี้ตัวแปรอิสระคือการฝึกปฏิบัติโดยใช้ภาพและการเสริมแรง ตัวแปรตามคือ การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้มี 2 อย่างได้แก่ คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ และแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรม ประจำวัน การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาการทดลองทั้งสิ้น 42 ครั้ง เป็นการวิจัยรายกรณี โดยใช้รูปแบบ Single Subject Design แบบ ABA ระยะเส่นฐาน 2 สัปดาห์ 6 ครั้ง ระหว่างทดลอง 10 สัปดาห์ 30 ครั้ง หลังทดลอง 2 สัปดาห์ 6 ครั้ง โดยมี 3 ระยะดังนี้

1. ระยะเส่นฐาน (Baseline) หรือระยะก่อนทดลอง(A1) ผู้สังเกตทั้งสองคนคือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ทำการสังเกตและบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทั้ง 5 กิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ใช้รูปแบบการบันทึกแบบสุ่มเวลา(Time Sampling)แบบไม่คงที่(Variable-interval schedule) ซึ่งเป็นเวลาที่ตัวอย่างในการวิจัยปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตามปกติ คือตั้งแต่เวลา 08.30 -12. 00 น. ในวัน อังคาร วันพฤหัสบดีและวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.30-12.00 น.เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 6 ครั้ง
2. ระยะระหว่างการทดลอง(B) ใช้คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ฝึกใช้ เวลากิจกรรมละ 15 นาทีก่อนที่เด็กจะปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตามปกติ ต่อจากนั้นผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย สังเกตและบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ในขณะที่ให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยการบันทึกแบบสุ่มเวลา(Time Sampling)

3. ระยะหลังการทดลอง (A2) ไม่ใช้คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยการใช้ภาพ เพื่อพิจารณาว่าการฝึกปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้ภาพ มีผลทำให้เด็กออทิสติกสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันเพิ่มขึ้นหรือไม่ ผู้สังเกตทั้งสองคนคือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกตและบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทั้ง 5 กิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยการบันทึกแบบช่วงเวลา (TimeSampling) แบบไม่คงที่ (Variable-interval schedule) ในเวลาที่ตัวอย่างในการวิจัยปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตามปกติ คือตั้งแต่เวลา 08.30 -12.00น. ในวันอังคาร ในวันอังคาร วันพฤหัสบดีและวันศุกร์ เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 6 ครั้ง (ครั้งที่ 36-42)

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ดังนี้

1. นำคะแนนจากแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทั้ง 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน ถอดรองเท้านักเรียน ล้างมือ และกิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตได้มาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟดูการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ทั้ง 4 กิจกรรมตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ

2. นำคะแนนจากแบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะทางสังคม ที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตได้มาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟดูการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทักษะทางสังคม ทั้ง 3 ระยะ

3. นำคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่ได้ ทั้ง 5 กิจกรรม และจัดทำกราฟ ดูการเปลี่ยนแปลงตลอดการทดลอง ทั้ง 3 ระยะ

4. หาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันในแต่ละครั้ง และคะแนนทักษะทางด้านสังคมในแต่ละครั้ง และจัดทำกราฟ ดูการเปลี่ยนแปลงตลอดการทดลอง ทั้ง 3 ระยะ

5. หากคะแนนรวมการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้ง 5 กิจกรรมในแต่ละครั้ง ตลอดการทดลองทั้ง 3 ระยะ จัดทำกราฟเพื่อดูการเปลี่ยนแปลง

6. หาค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทั้ง 3 ระยะ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลง

สรุปผลการวิจัย

หลังจากได้รับการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ เด็กออทิสติกสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้เพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้ง 3 ระยะ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้ คือระยะก่อนทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 คะแนน ระหว่างการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.13 คะแนน และหลังการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.66 คะแนน

เมื่อพิจารณาการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันและทักษะทางด้านสังคมพบว่า ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน เพิ่มขึ้นมากกว่าทักษะทางด้านสังคม

อภิปรายผล

หลังจากได้รับการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ เด็กออทิสติกสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้เพิ่มขึ้น ปฏิบัติกิจกรรมประจำวันเพิ่มขึ้นในระยะเวลาระหว่างการทดลอง และระยะหลังการทดลอง เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้ง 3 ระยะสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้ คือระยะก่อนทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 คะแนน ระหว่างการทดลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.13 คะแนน และหลังการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.66 คะแนน แสดงให้เห็นว่า การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ สามารถเพิ่มการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกได้

อภิปรายได้ว่า เมื่อฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ เด็กออทิสติกสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้เพิ่มขึ้น แสดงว่าภาพช่วยให้เด็กเห็นตัวแบบที่ปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน เด็กจึงสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันเพิ่มขึ้นได้ ภาพช่วยดึงดูความสนใจของเด็ก เกิดความสนุกสนานร่าเริง จูงใจในการเรียน ผู้เรียนได้เห็นภาพใกล้เคียงกับความเป็นจริง มีรายละเอียดชัดเจน มีองค์ประกอบที่ดี ถ่ายทอดลักษณะตรงกับความเป็นจริง มุ่งจุดสำคัญเพียงจุดเดียว สีและภาพสมจริง สังกะง่าย ภาพมีขนาดพอดี ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่เป็นนามธรรมให้กับผู้เรียนซึ่งเด็กสามารถรับรู้ได้ดี และการใช้ภาพยังสอดคล้องกับความสามารถของเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิปเปิล (Whipple 1953 : 262 - 269 ,อ้างถึงใน จันทรเพ็ญ สุภาพล 2535: 42-47)) ได้ศึกษาและสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจภาพของเด็กไว้ดังนี้ว่า ภาพที่ได้รับความสนใจล้วนเป็นภาพที่ไม่ละเอียดซับซ้อน มีจุดสนใจ ภาพสีได้รับความสนใจมากกว่าภาพขาวดำ ภาพขนาดใหญ่ได้รับความสนใจมากกว่าภาพขนาดเล็ก และภาพที่มีเนื้อหาตรงกับหัวเรื่องได้รับความสนใจมากกว่าภาพที่มีเนื้อหาไม่ตรงกับหัวเรื่อง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ รดาธร นิลละออง(2550) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรม โดยการชี้แนะด้วยภาพเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของเด็กสมาธิสั้น การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรม โดยการชี้แนะด้วยภาพเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของเด็กสมาธิสั้น ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ เด็กสมาธิสั้นที่มีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลของการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรม โดยการชี้แนะด้วยภาพ สามารถลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของเด็กสมาธิสั้นได้ นอกจากนี้ภาพที่นำมาใช้สามารถสื่อสารให้เด็กออทิสติกเข้าใจและตอบสนองได้ สอดคล้องกับ ปัทมา บรรเทิงจิต (2548) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนของเด็กออทิสติก โดยการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านไทย ประกอบกับการสื่อด้วยภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กออทิสติกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน จำนวน 1 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคม

ด้านการเล่นกับเพื่อน โดยการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบการสื่อสารด้วยภาพ มีทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนสูงขึ้น

นอกจากนี้ การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพ สามารถเพิ่มการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติก เนื่องจากช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมประจำวันให้ได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของสกินเนอร์(B.F.Skinner 1904-1990 ,อ้างถึงใน ลิขิต กาญจกรภรณ์ 2548:56-57) มีหลักการสำคัญคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้น เกิดเพราะการได้รับผลจากการกระทำ (consequence) อย่างทันทีทันใด ผลที่ได้รับที่นำไปสู่ความพึงพอใจจะเพิ่มพลังการตอบสนอง ในขณะที่ผลที่ได้รับที่ไม่น่าพึงพอใจจะลดพลังการตอบสนอง ผลที่ได้รับที่นำไปสู่ความพึงพอใจจะส่งผลให้อินทรีย์ตอบสนองในลักษณะนั้นทั้งในด้านความถี่และคุณภาพ ในขณะที่ผลที่ไม่น่าพึงพอใจลดความถี่และคุณภาพการตอบสนองลง สอดคล้อง ศิริธร สังข์อู่ (2548) ซึ่งได้ศึกษาการใช้เทคนิคตัวแบบ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวก ที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลอง 1 และ 2 มีพฤติกรรมความร่วมมือทั้งในระหว่างการทดลองและระยะหลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของพฤติกรรมความร่วมมือระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และ 2 ทั้งในระยะก่อนทดลองและระยะหลังทดลอง และสอดคล้องกับ สุขุมมาลัย คำห้วน (2543) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคตัวแบบและการเสริมแรงทางสังคมต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 4 คน ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนที่ได้รับการเสนอตัวแบบและเสริมแรงทางสังคมกับพฤติกรรมที่เหมาะสม จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น และเมื่อได้รับการเพิกเฉยต่อพฤติกรรมก้าวร้าว จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง

ข้อสังเกตในการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพ จุดเด่นอยู่ที่กิจกรรมที่เป็นทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน เพราะเด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ได้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามมีภาพขั้นตอนการทำกิจกรรมประจำวันที่น่ามาฝึกแล้วเด็กไม่สามารถปฏิบัติได้ ได้แก่

1. กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน ขั้นตอนที่ 7 ติดสายรองเท้าข้างขวา ขั้นตอนที่ 8 ชันหัวเข้าข้างซ้าย และขั้นตอนที่ 11 ติดสายรองเท้าข้างซ้าย
2. กิจกรรมประจำวันกิจกรรมถอดรองเท้านักเรียนขั้นตอนที่ 5 นั่งชันเข้าซ้าย
3. กิจกรรมประจำวันรับประทานอาหารกลางวัน ขั้นตอนที่ 7 ใช้ช้อนตักอาหารและใช้ส้อมตักอาหารใส่ช้อน และขั้นตอนที่ 13 เก็บเก้าอี้เลื่อนเข้าใต้ โต๊ะ
4. กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อกขั้นตอนที่ 5 นั่งรองครุและเพื่อนๆต่อไม้บล็อกก่อนที่ 2 ตามลำดับ ขั้นตอนที่ 7 นั่งรองครุและเพื่อนๆต่อไม้บล็อกก่อนที่ 3 ตามลำดับและ ขั้นตอนที่ 9 ตบมือเมื่อวางเสร็จแล้ว

อธิบายได้ว่าภาพขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่น่ามาฝึกแล้วปฏิบัติไม่ได้ ภาพอาจไม่ชัดเจน ชับซ้อน ดูแล้วไม่เข้าใจ และขั้นตอนอาจจะละเอียดและยากเกินกว่าที่เด็กวัยนี้จะปฏิบัติได้ จึงทำให้เด็กไม่สามารถปฏิบัติขั้นตอนนั้นได้

2. เมื่อดูผลคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันทั้ง 5 กิจกรรม พบว่าการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ได้แก่ สวมรองเท้านักเรียน ถอดรองเท้านักเรียน ล้างมือ และรับประทานอาหารกลางวัน ทักษะทางด้านสังคม กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก เพิ่มขึ้นในระยะเวลาที่ทดลองและระยะหลังการทดลอง เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 5 กิจกรรม กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวันเพิ่มขึ้นมากที่สุด กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก เพิ่มขึ้นน้อยที่สุด อธิบายได้ว่า กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวันเด็กมีโอกาสได้ปฏิบัติทุกวันทั้งอยู่บ้านและที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ และปฏิบัติได้หลายครั้ง ใน 1 วัน จึงทำให้ปฏิบัติได้เพิ่มมากที่สุด สำหรับกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อกเด็กได้ฝึกเฉพาะที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยธรรมชาติของเด็กออทิสติกมักจะเล่นคนเดียวไม่ชอบทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น และช่วงเวลาฝึกมีสภาพแวดล้อมที่เด็กและผู้ปกครองคนอื่นๆทำกิจกรรมอยู่ใกล้ๆจึงทำให้เด็กเสียสมาธิได้ง่าย

3. เมื่อพิจารณาการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันและทักษะทางด้านสังคมพบว่า ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นมากกว่าทักษะทางด้านสังคม อธิบายได้ว่าเด็กมีโอกาสได้ปฏิบัติทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวันทุกวันทั้งอยู่บ้านและที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ และปฏิบัติได้หลายครั้ง ใน 1 วันและเป็นกิจกรรมที่เด็กปฏิบัติคนเดียวไม่ต้องได้ยุ่งเกี่ยวกับใคร จึงทำให้ปฏิบัติได้ดีสำหรับทักษะทางด้านสังคม นอกจากธรรมชาติของเด็กออทิสติกมักจะเล่นคนเดียวไม่ชอบทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นและช่วงเวลาฝึกมีสภาพแวดล้อมที่เด็กและผู้ปกครองคนอื่นๆทำกิจกรรมอยู่ใกล้ๆจึงทำให้เด็กเสียสมาธิได้ง่าย แล้วเด็กมีโอกาสได้ฝึกเพียงสัปดาห์ละ 3 ครั้ง จึงทำให้คะแนนเพิ่มขึ้นน้อยกว่าทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัย

1. การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพ สามารถทำให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมประจำวันเพิ่มมากขึ้น ครูผู้สอนหรือผู้ปกครองควรใช้ภาพ เพื่อเพิ่มพฤติกรรมในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันในด้านอื่นๆ ต่อไป
2. การใช้ภาพครูผู้สอนหรือผู้ปกครอง ควรกำหนดเวลาและใช้เวลาเพิ่มมากขึ้น และควรพิจารณาในการใช้ภาพให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรนำการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพและการเสริมแรง ไปปรับใช้เพื่อเพิ่มพฤติกรรมในด้านอื่นๆของเด็กออทิสติกต่อไป
2. ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรนำวิธีการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ ไปใช้พัฒนาพฤติกรรมในด้านอื่นๆของเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นๆต่อไป
3. ควรเริ่มฝึกการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ก่อนที่จะเริ่มฝึกทักษะทางด้านสังคมในระดับต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ สิทธิศักดิ์ .“ผลของตัวแบบและการเสริมแรงที่มีต่อพฤติกรรมการเลียนแบบของเด็กอนุบาล.”
 ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร,2522.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช2546. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ:
 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,2546.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการดูแลเด็กออทิสติกแบบบูรณาการ เล่ม 2 กิจกรรมการฝึก
 เด็กออทิสติก. พิมพ์ครั้งที่ 3. เชียงใหม่ : หจก.สมพรการพิมพ์,2548.
- จันทร์เพ็ญ สุภาพล. “การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและ
 นิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมกรช่วยเหลือ.”ปริญญาานิพนธ์
 การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,2548.
- ณัฐรดา มณีรัตน์ . การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 1 .กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏสวนดุสิต,2550.
- คนยา อินจำปา และอชิตา นารายณ์รักษ์ . “การศึกษาการใช้รูปภาพเพื่อการพัฒนาการสื่อสารของ
 เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายและมีปัญหาทางการสื่อสาร.” มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
 ดุสิต,2545.
- ปัทมา บรรเทิงจิต. “การศึกษาทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนของเด็กออทิสติกโดยการจัด
 กิจกรรมการละเล่นที่บ้านของไทยประกอบกับการสื่อด้วยภาพ.” สารนิพนธ์การศึกษ
 มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,2548.
- ปิยฉัตร ไทยสมบูรณ์. “การศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก โดยวิธีการอ่าน
 จิตใจที่ใช้การสอนด้วยภาพวาดลายเส้นและภาพถ่าย.” สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.
- ผดุง อาระวิญญู และคณะ . การเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ .กรุงเทพมหานคร:
 สำนักพิมพ์แว่นแก้ว,2542.
- _____ .วิธีสอนเด็กออทิสติก. พิมพ์ครั้งที่1 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไร่ไทยเพรส,2546.
- พินิต วัฒนโธ. เทคนิคการผลิตสื่อการสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2536.
- เพ็ญแข ลิมศิลา . การวินิจฉัยโรคออทิสติก. กรุงเทพมหานคร:แสงงามการพิมพ์,2540.
- ภาวิณี พวงผกา. “ผลการใช้กระดานชุดต่อภาพเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 5 โรงเรียนวัดนาวง จังหวัดปทุมธานี.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,2542.
- มาลินี จุณภพ. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่ทิพย์วิสุทธิ์,2537.

- เยาวภา เตชะคุปต์. การศึกษาปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ เอพี กราฟฟิกส์ ดีไซน์ ,2542.
- รดาธร นิลละออง. “ผลของการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมโดยการชี้แนะด้วยภาพเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของเด็กสมาธิสั้น.” สารนิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,2550.
- รุ่ง แก้วแดง. กระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม เด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด,2547.
- ลิขิต กาญจนภรณ์. จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาประยุกต์เพื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร,2548.
- วินัดดา ปิยะศิลป์. คู่มือเกี่ยวกับเด็กออทิสติก. กรุงเทพฯ: แอดทิม ครีเอชั่น,2543.
- วงเดือน เตชะรินทร์. “การปรับตัวและความต้องการตามขั้นตอนของปฏิริยาทางจิตของผู้ปกครองปฐมวัยออทิสติก.” ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร,2546.
- ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การพัฒนาเด็กออทิสติก. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,2543.
- สุขุมาลัย คำหว่าน. “การลดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเทคนิคตัวแบบและการเสริมแรงทางสังคมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2543.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. ทฤษฎีและการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2549.
- สมพร หวานเสร็จ. การผลิตและใช้สื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมองสำหรับบุคคลออทิสติกในชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. จังหวัดขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา,2551.
- สุขุมาลัย คำหว่าน. “การลดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเทคนิคตัวแบบและการเสริมแรงทางสังคมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2543.
- สุรพล พยอมแย้ม. จิตวิทยาพื้นฐานสำหรับการศึกษา. โครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,2544.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. ช่วยลูกออทิสติก คู่มือสำหรับพ่อแม่ผู้ไม่ยอมแพ้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์,2545.

ภาษาต่างประเทศ

Wittich,W.A and C.F.Schuller. Audio-Visual Materials.2nd.New York : Harper and Brothers Publisher,1957.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

- แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

1. กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน
2. กิจกรรมถอดรองเท้านักเรียน
3. กิจกรรมล้างมือ
4. กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน
5. กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก

- การหาความเที่ยงตรงระหว่างผู้สังเกต(IOR)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

คำอธิบาย

1. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ดังนี้
  - 1.1 กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน จำนวน 12 ขั้นตอน
  - 1.2 กิจกรรมถอดรองเท้านักเรียน จำนวน 11 ขั้นตอน
  - 1.3 กิจกรรมล้างมือ จำนวน 10 ขั้นตอน
  - 1.4 กิจกรรมรับประทานอาหารเช้ากลางวัน จำนวน 14 ขั้นตอน
  - 1.5 กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก จำนวน 9 ขั้นตอน
2. ให้บันทึกพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยทำเครื่องหมายบวก (+) เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมแต่ละขั้นตอนได้ถูกต้อง และทำเครื่องหมาย ขีด(-) เมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมแต่ละขั้นตอนลงในช่อง แสร้งแล้วรวมคะแนน โดยเครื่องหมายบวก(+) ให้ เท่ากับ 1 คะแนน เครื่องหมายขีด(-) ให้ 0 คะแนน ในช่องรวมคะแนนในแต่ละครั้ง

นิตยสารพิเศษ
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน และทักษะทางด้านสังคม ดังต่อไปนี้

1. ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน 4 กิจกรรมได้แก่
  - 1.1 สวมรองเท้านักเรียน มี 12 ขั้นตอน ดังนี้
    - 1.1.1 หยิบรองเท้าทั้งสองข้างบนชั้นวางรองเท้า
    - 1.1.2 ยกรองเท้าทั้งสองข้างจากชั้นวาง รองเท้า
    - 1.1.3 วางรองเท้าทั้งสองข้างบนพื้น
    - 1.1.4 นั่งลงบนพื้นชั้นหัวเข่าข้างขวา
    - 1.1.5 แคะสายรองเท้าข้างขวาออก
    - 1.1.6 หยิบรองเท้าข้างขวาสวมที่เท้าขวา
    - 1.1.7 ดึงสายรองเท้าข้างขวา
    - 1.1.8 ชั้นหัวเข่าข้างซ้าย
    - 1.1.9 แคะสายรองเท้าข้างซ้ายออก
    - 1.1.10 หยิบรองเท้าข้างซ้ายสวมที่เท้าซ้าย
    - 1.1.11 ดึงสายรองเท้าข้างซ้าย
    - 1.1.12 ลูกขึ้นยืน

- 1.2 ถอดรองเท้านักเรียน มี 11 ขั้นตอน ดังนี้
  - 1.2.1 นั่งลงบนพื้นชั้นเข้าข้างขวา
  - 1.2.2 แกะสายรองเท้าข้างขวาออก
  - 1.2.3 ถอดรองเท้าข้างขวาออก
  - 1.2.4 วางรองเท้าข้างขวาไว้ที่พื้น
  - 1.2.5 นั่งชั้นเข้าซ้าย
  - 1.2.6 แกะสายรองเท้าข้างซ้ายออก
  - 1.2.7 ถอดรองเท้าข้างซ้ายออก
  - 1.2.8 วางรองเท้าข้างซ้ายไว้ที่พื้น
  - 1.2.9 ลุกขึ้นยืน
  - 1.2.10 หยิบรองเท้าทั้งสองข้างจากพื้น
  - 1.2.11 นำรองเท้าทั้งสองข้างมาวางบน ชั้นวางรองเท้า
3. ล้างมือ มี 10 ขั้นตอน ดังนี้
  - 1.3.1 เดินเข้าห้องน้ำ
  - 1.3.2 หมุนไปทางขวาเปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด
  - 1.3.3 เอามือทั้งสองข้างรองน้ำดูไปมา
  - 1.3.4 หมุนไปทางซ้ายปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด
  - 1.3.5 กดกล่องสบู่ด้วยมือขวามือซ้ายรองสบู่
  - 1.3.6 ถูมือที่มีสบู่ไปมาให้ทั่วทั้งฝ่ามือและหลังมือ
  - 1.3.7 หมุนไปทางขวาเปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด
  - 1.3.8 เอามือรองน้ำดูสบู่ไปมาล้างเอาสบู่ออก
  - 1.3.9 หมุนไปทางซ้ายปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด
  - 1.3.10 เช็ดมือ โดยจับผ้าที่แขวน เช็ดมือทั้งสองข้างให้แห้ง
4. รับประทานอาหารกลางวัน มี 14 ขั้นตอน
  - 1.4.1 ยืนเข้าแถวรับถาดอาหาร
  - 1.4.2 ถือถาดอาหารเดินไปที่โต๊ะ
  - 1.4.3 วางถาดอาหารลงบนโต๊ะ
  - 1.4.4 ดึงเก้าอี้ออกโดยจับที่พนักเก้าอี้เลื่อนออกจากใต้โต๊ะ
  - 1.4.5 นั่งลง
  - 1.4.6 มือขวาจับช้อนและมือซ้ายจับช้อน
  - 1.4.7 ใช้ช้อนตักอาหารและส้อมช่วยตักอาหารใส่ช้อน

- 1.4.8 ยกซ้อนที่ตักอาหารรับประทาน
- 1.4.9 หลังรับประทานอาหารอิ่มแล้ววางซ้อนและส้อมลงในถาด
- 1.4.10 ดื่มน้ำ
- 1.4.11 วางแก้วน้ำบนถาดอาหาร
- 1.4.12 ลุกขึ้นยืน
- 1.4.13 เก็บเก้าอี้โดยจับพนักเก้าอี้เลื่อน เข้าใต้โต๊ะ
- 1.4.14 ยกถาดอาหารไปเก็บที่กะละมัง

2. การปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่เป็นทักษะทางด้านสังคม ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ซึ่งมีผู้เล่นทั้งหมด 4 คน ครู 1 คน เด็กออทิสติกที่สามารถทำกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อกได้แล้ว อายุ 4-5 ปี จำนวน 2 คน และตัวอย่างในการวิจัย 1 คน โดยต้องปฏิบัติตามกฎกติกาที่วางไว้ ขณะทำกิจกรรม 9 ขั้นตอนดังนี้

- 2.1 นั่งลงในกลุ่มกับครูและเพื่อนๆ
- 2.2 ขอไม้บล็อกจากเพื่อน
- 2.3 นั่งรอครูและเพื่อนๆต่อไม้บล็อกก้อนที่ 1 ตามลำดับ
- 2.4 ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 1 วางซ้อนขึ้นตามลำดับ
- 2.5 นั่งรอ ครูและเพื่อนๆ ต่อ ไม้บล็อกก้อนที่ 2 ตามลำดับ
- 2.6 ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 2 วางซ้อนขึ้นตามลำดับ
- 2.7 นั่งรอครูและเพื่อนๆต่อไม้บล็อกก้อนที่ 3 ตามลำดับ
- 2.8 ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 3 วางซ้อนตามลำดับ
- 2.9 ตบมือเมื่อวางเสร็จแล้ว

แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

1. กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน

ชื่อ.....นามสกุล.....ผู้สังเกต.....

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ลงในตารางของแต่ละครั้งที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม

+ = แสดงพฤติกรรม ให้ 1 คะแนน

- = ไม่แสดงพฤติกรรม ให้ 0 คะแนน

สถานที่/ เวลา	พฤติกรรม	ครั้งที่						หมายเหตุ
		1	....	....	....	.....	42	
หน้า ห้องเรียน เวลา 08.46 น.	1. หยิบรองเท้าทั้งสองข้างบนชั้นวางรองเท้า 2. ยกรองเท้าทั้งสองข้างจากชั้นวางรองเท้า 3. วางรองเท้าทั้งสองข้างบนพื้น 4. นั่งลงบนพื้นชั้นหุ้มเข้าข้างขวา 5. แกะสายรองเท้าข้างขวาออก 6. หยิบรองเท้าข้างขวาสวมที่เท้าขวา 7. ดัดสายรองเท้าข้างขวา 8. ชั้นหุ้มเข้าข้างซ้าย 9. แกะสายรองเท้าข้างซ้ายออก 10. หยิบรองเท้าข้างซ้ายสวมที่เท้าซ้าย 11. ดัดสายรองเท้าข้างซ้าย 12. ลุกขึ้นยืน							
	ผลรวมคะแนน							

แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

2. กิจกรรมถอดรองเท้านักเรียน

ชื่อ.....นามสกุล.....ผู้สังเกต.....

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ลงในตารางของแต่ละครั้งที่เด็กแสดงพฤติกรรม

+ = แสดงพฤติกรรม ให้ 1 คะแนน

- = ไม่แสดงพฤติกรรม ให้ 0 คะแนน

สถานที่/ เวลา	พฤติกรรม	ครั้งที่						หมายเหตุ
		1	.....	....	.....	.....	42	
หน้า ห้องเรียน เวลา 09.46น.	1. นั่งลงบนพื้นชั้นเข้าข้างขวา 2. แกะสายรองเท้าข้างขวาออก 3. ถอดรองเท้าข้างขวาออก 4. วางรองเท้าข้างขวาไว้ที่พื้น 5. นั่งชั้นเข้าซ้าย 6. แกะสายรองเท้าข้างซ้ายออก 7. ถอดรองเท้าข้างซ้ายออก 8. วางรองเท้าข้างซ้ายไว้ที่พื้น 9. ลุกขึ้นยืน 10. หยิบรองเท้าทั้งสองข้างจากพื้น 11. นำรองเท้าทั้งสองข้างมาวางบน ชั้นวางรองเท้า							
	ผลรวมคะแนน							

แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

3. กิจกรรมล้างมือ

ชื่อ.....นามสกุล.....ผู้สังเกต.....

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ลงในตารางของแต่ละครั้งที่เด็กแสดงพฤติกรรม

+ = แสดงพฤติกรรม ให้ 1 คะแนน

- = ไม่แสดงพฤติกรรม ให้ 0 คะแนน

สถานที่/ เวลา	พฤติกรรม	ครั้งที่						หมายเหตุ
		1	....	....	....	...	42	
ห้องน้ำ เวลา 10.16 น.	1. เดินเข้าห้องน้ำ 2. หมุนไปทางขวาเปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด 3. เอามือทั้งสองข้างรองน้ำดูไปมา 4. หมุนไปทางซ้ายปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด 5. กดกลิ้งสบู่ด้วยมือขวา มือซ้ายรองสบู่ 6. ถูมือที่มีสบู่ไปมาให้ทั่วทั้งฝ่ามือและหลังมือ 7. หมุนไปทางขวาเปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด 8. เอามือรองน้ำดูสบู่ไปมาล้างเอาสบู่ออก 9. หมุนไปทางซ้ายปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด 10. เช็ดมือ โดยจับผ้าที่แขวน เช็ดมือทั้งสองข้างให้แห้ง							
	ผลรวมคะแนน							

แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

4. กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน

ชื่อ.....นามสกุล.....ผู้สังเกต.....

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ลงในตารางของแต่ละครั้งที่เด็กแสดงพฤติกรรม

+ = แสดงพฤติกรรม ให้ 1 คะแนน

- = ไม่แสดงพฤติกรรม ให้ 0 คะแนน

สถานที่/ เวลา	พฤติกรรม	ครั้งที่						หมายเหตุ
		1	...	...	...	...	42	
มุม รับประทาน อาหาร เวลา 11.46 น.	1. ยืนเข้าแถวรับถาดอาหาร 2. ถูถาดอาหารเดินไปที่โต๊ะ 3. วางถาดอาหารลงบนโต๊ะ 4. ดึงเก้าอี้โดยจับที่พนักเก้าอี้เลื่อน ออกจากใต้โต๊ะ 5. นั่งลง 6. มือขวาจับช้อนและมือซ้ายจับช้อน 7. ใช้ช้อนตักอาหารและส้อมช่วยตัก อาหารใส่ช้อน 8. ยกช้อนที่ตักอาหารรับประทาน 9. หลังรับประทานอาหารอ้อมแล้ววางช้อน และส้อมลงในถาด 10. ดื่มน้ำ 11. วางแก้วน้ำบนถาดอาหาร 12. ลุกขึ้นยืน 13. เก็บเก้าอี้โดยจับพนักเก้าอี้เลื่อน เข้าใต้โต๊ะ 14. ยกถาดอาหารไปเก็บที่กะละมัง ผลรวมคะแนน							

แบบการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

5 . กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก

ชื่อ.....นามสกุล.....ผู้สังเกต.....

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ลงในตารางของแต่ละครั้งที่เด็กแสดงพฤติกรรม

+ = แสดงพฤติกรรม ให้ 1 คะแนน

- = ไม่แสดงพฤติกรรม ให้ 0 คะแนน

สถานที่/ เวลา	พฤติกรรม	ครั้งที่						หมายเหตุ
		1	....	.....	.....	.....	42	
มุม ของเล่น เวลา 11.01 น.	1. นั่งลงในกลุ่มกับครูและเพื่อนๆ 2. ขอไม้บล็อกจากเพื่อน 3. นั่งรอครูและเพื่อนๆ ต่อไม้บล็อก ก่อนที่ 1 ตามลำดับ 4. ต่อไม้บล็อกก่อนที่ 1 วางซ้อนขึ้น ตามลำดับ 5. นั่งรอครูและเพื่อนๆ ต่อไม้บล็อก ก่อนที่ 2 ตามลำดับ 6. ต่อไม้บล็อกก่อนที่ 2 วางเรียง ซ้อนขึ้นตามลำดับ 7. นั่งรอครูและเพื่อนๆ ต่อไม้บล็อก ก่อนที่ 3 ตามลำดับ 8. ต่อไม้บล็อกก่อนที่ 3 วางซ้อนขึ้น ตามลำดับ 9. ตบมือเมื่อวางเสร็จแล้ว							
	ผลรวมคะแนน							

การหาความเที่ยงตรงระหว่างผู้สังเกต(IOR)

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยศึกษาทำความเข้าใจ จุดมุ่งหมายของการวิจัย นิยามของการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ที่เป็นพฤติกรรมเป้าหมาย เพื่อทำการบันทึกในแบบสังเกต เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันและเข้าใจได้ถูกต้อง

2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยฝึกการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมก่อนลงมือเก็บข้อมูลจริงจำนวน จำนวน 4 ครั้ง

ตารางที่ ค่าความเที่ยงตรงระหว่างผู้สังเกต(IOR)

ครั้งที่	คะแนนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน		ค่า IOR
	ผู้สังเกตคนที่ 1	ผู้สังเกตคนที่ 2	
1	54	52	98
2	54	55	99
3	56	56	100
4	56	56	100

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ข

คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน โดยใช้ภาพ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ

1. กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน

จุดประสงค์

เมื่อให้สวมรองเท้านักเรียนตามขั้นตอน นักเรียนสามารถปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
สื่อและอุปกรณ์

1. ภาพขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน
2. แผ่นป้ายสำหรับติดภาพ
3. รองเท้านักเรียน
4. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน

ขั้นตอนการฝึก

ผู้วิจัยอธิบาย “เราจะมาฝึกสวมรองเท้านักเรียนกันนะคะ ครูจะให้หนูดูภาพการสวมรองเท้า
นักเรียน ทีละขั้นตอนแล้ว ใ้หนูทำตามภาพนะคะ”

1. ผู้วิจัยเสนอภาพการสวมรองเท้านักเรียน ขั้นตอนที่ 1 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตาม
ภาพละ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 9 กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 1 หยิบรองเท้าทั้งสองข้างบนชั้นวางรองเท้า

2. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการสวมรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 2 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 10 กิจกรรมสวมรองเท้าให้นักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 2 ยกรองเท้าทั้งสองข้างจากชั้นวางรองเท้า

3. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการสวมรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 3 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 11 กิจกรรมสวมรองเท้าให้นักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 3 วางรองเท้าทั้งสองข้างลงบนพื้น

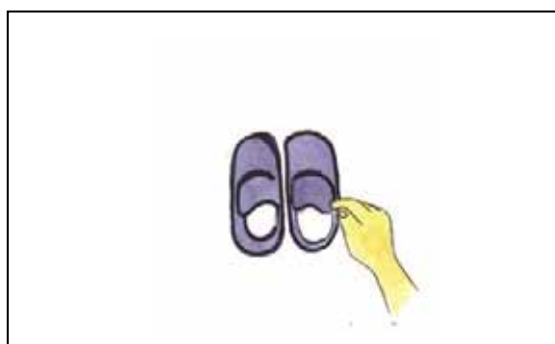
4. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการสวมรองเท้านักเรียนชั้นตอนที่ 4 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 12 กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 4 นั่งลงบนพื้นชันหัวเข้าข้างขวา

5. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการสวมรองเท้านักเรียน ชั้นตอนที่ 5 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 13 กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 5 แคะสายรองเท้าข้างขวาออก

6. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการสวมรองเท้านักเรียนชั้นตอนที่ 6 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 14 กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 6 หยิบรองเท้าข้างขวาสวมที่เท้าขวา

7. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการสวมรองเท้านักเรียน ชั้นตอนที่ 7 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 15 กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 7 ดึงสายรองเท้าขวา

8. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการสวมรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 8 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 16 กิจกรรมสวมรองเท้าให้นักเรียน ภาพชั้นตอนที่ 8 ชั้นหัวเข้าข้างซ้าย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

9. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการสวมรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 9 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 17 กิจกรรมสวมรองเท้าให้นักเรียน ภาพชั้นตอนที่ 9 แคะสายรองเท้าข้างซ้ายออก

10. ผู้วิจัยเสนอภาพการสวมรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 10 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 18 กิจกรรมสวมรองเท้าให้นักเรียน ภาพชั้นตอนที่ 10 หยิบรองเท้าข้างซ้ายสวมที่เท้าซ้าย

11. ผู้วิจัยเสนอภาพการสวมรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 11 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

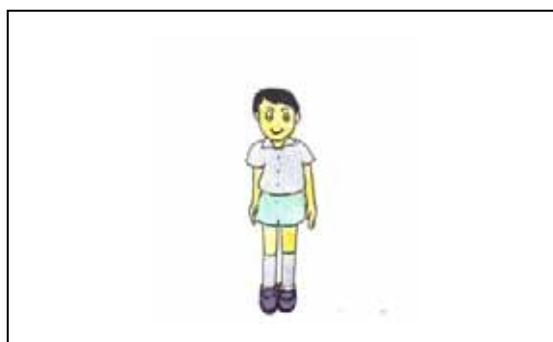
ภาพที่ 19 กิจกรรมสวมรองเท้าให้นักเรียน ภาพชั้นตอนที่ 11 ติดสายรองเท้าข้างซ้าย

12. ผู้วิจัยเสนอภาพการสวมรองเท้านักเรียนชั้นตอนที่ 12 ลูกชิ้นยืน ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้าย ตามลำดับ

ภาพที่ 20 กิจกรรมสวมรองเท้านักเรียน ภาพชั้นตอนที่ 12 ลูกชิ้นยืน

13. เมื่อฝึกครบทุกชั้นตอนแล้วให้เด็กเก็บภาพ ใส่ในกล่อง เริ่มจากภาพชั้นตอนที่ 1 ใส่ในกล่อง ตามลำดับจนหมดทุกชั้นตอน การให้สิ่งเสริมแรง เสริมแรงทางสังคมเมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมตามภาพ ได้ถูกต้อง

คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ

2 . กิจกรรมถอดรองเท้านักเรียน

จุดประสงค์

เมื่อให้ถอดรองเท้านักเรียนตามขั้นตอน นักเรียนสามารถปฏิบัติตามได้ถูกต้อง

สื่อและอุปกรณ์

1. ภาพขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมถอดรองเท้านักเรียน 11 ขั้นตอน
2. แผ่นป้ายสำหรับติดภาพ
3. รองเท้านักเรียน
4. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมถอดรองเท้า

ขั้นตอนการฝึก

ผู้วิจัยพาเด็กไปบริเวณที่ทำกิจกรรม ผู้วิจัยอธิบาย “เราจะมาฝึกถอดรองเท้านักเรียนกันนะคะ ครูจะให้หนูดูตัวแบบจากภาพ การสวมรองเท้านักเรียน ทีละขั้นตอน แล้วให้หนูทำตามภาพนะคะ”

1. ผู้วิจัยเสนอภาพการถอดรองเท้านักเรียน ขั้นตอนที่ 1 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพละ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 21 กิจกรรมถอดรองเท้านักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 1 นั่งลงบนพื้นชันเข้าข้างขวา

2. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการถอดรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 2 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ตีบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 22 กิจกรรมถอดรองเท้าให้นักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 2 แกะสายรองเท้าข้างขวาออก

3. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการถอดรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 3 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ตีบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 23 กิจกรรมถอดรองเท้าให้นักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 3 ถอดรองเท้าข้างขวาออก

4. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการถอดรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 4 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ดัดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 24 กิจกรรมถอดรองเท้าให้นักเรียน ภาพชั้นตอนที่ 4 วางรองเท้าข้างขวาไว้ที่พื้น

5. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการถอดรองเท้าให้นักเรียน ชั้นตอนที่ 5 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ดัดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 25 กิจกรรมถอดรองเท้าให้นักเรียน ภาพชั้นตอนที่ 5 นั่งชันเข่าข้างซ้าย

6. ผู้วิจัยนำเสนอภาพถอดรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 6 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพ
ค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 26 กิจกรรมถอดรองเท้าให้นักเรียน ภาพชั้นตอนที่ 6 แกะสายรองเท้าข้างซ้ายออก

7. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการถอดรองเท้าให้นักเรียน ชั้นตอนที่ 7 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตาม
ภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 27 กิจกรรมถอดรองเท้าให้นักเรียน ภาพชั้นตอนที่ 7 ถอดรองเท้าข้างซ้ายออก

8. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการสวมรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 8 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 28 กิจกรรมถอดรองเท้าให้นักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 8 วางรองเท้าข้างซ้ายไว้ที่พื้น

9. ผู้วิจัยนำเสนอภาพพฤติกรรมถอดรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 9 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 29 กิจกรรมถอดรองเท้าให้นักเรียน ภาพขั้นตอนที่ 9 ลูกขึ้นยืน

10. ผู้วิจัยเสนอภาพการถอดรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 10 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

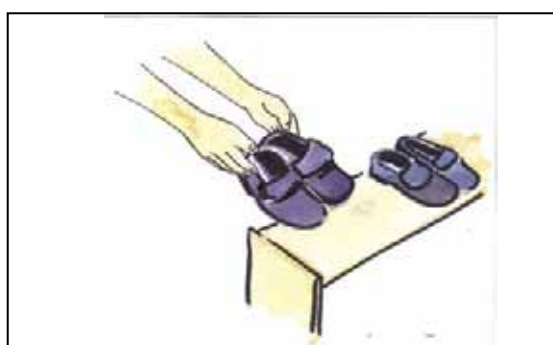
ภาพที่ 30 กิจกรรมถอดรองเท้าให้นักเรียน ภาพชั้นตอนที่ 10 หยิบรองเท้าทั้งสองข้างจากพื้น

11. ผู้วิจัยเสนอภาพการสวมรองเท้าให้นักเรียนชั้นตอนที่ 11 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 31 กิจกรรมถอดรองเท้าให้นักเรียน ภาพชั้นตอนที่ 11 วางรองเท้าทั้งสองข้างบนชั้นวาง

รองเท้า

12. เมื่อฝึกครบทุกขั้นตอนแล้วให้เด็กเก็บภาพ ใส่ในกล่อง เริ่มจากภาพชั้นตอนที่ 1 ใส่ในกล่องตามลำดับจนหมดทุกขั้นตอน

การให้สิ่งเสริมแรง เสริมแรงทางสังคม เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมแต่ละขั้นตอน ได้ถูกต้อง

คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ

3. กิจกรรมล้างมือ

จุดประสงค์

เมื่อให้ล้างมือตามขั้นตอน นักเรียนสามารถปฏิบัติตามได้ถูกต้อง

สื่อและอุปกรณ์

1. ภาพการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันกิจกรรมการล้างมือ 10 ขั้นตอน
2. แผ่นป้ายสำหรับติดภาพ
3. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมล้างมือ

ขั้นตอนการฝึก

ผู้วิจัยพาเด็กไปบริเวณที่ทำกิจกรรม ผู้วิจัยอธิบาย “เราจะมาฝึกล้างมือกันนะคะ ครูจะให้หนูดูภาพการล้างมือ ทีละขั้นตอนแล้วให้หนูทำตามภาพนะคะ”

1. ผู้วิจัยเสนอภาพการล้างมือขั้นตอนที่ 1 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 32 กิจกรรมล้างมือ ภาพขั้นตอนที่ 1 เดินเข้าห้องน้ำ

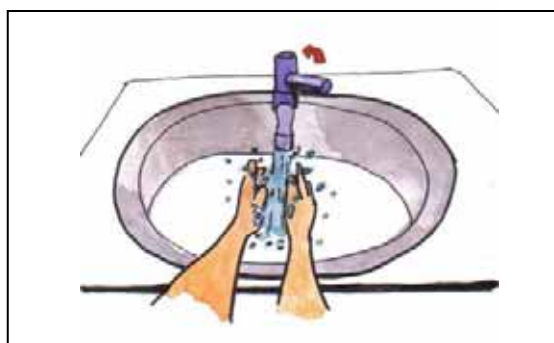
2. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการล้างมือขั้นตอนที่ 2 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 33 กิจกรรมล้างมือ ภาพขั้นตอนที่ 2 หมุนไปทางขวาเปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด

3. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการล้างมือขั้นตอนที่ 3 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 34 กิจกรรมล้างมือ ภาพขั้นตอนที่ 3 เอามือทั้งสองข้างรองน้ำดูไปมา

4. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการล้างมือขั้นตอนที่ 4 ปิดก๊อกน้ำให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 35 กิจกรรมล้างมือ ภาพขั้นตอนที่ 4 หมุนไปทางซ้ายปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด

5. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการล้างมือขั้นตอนที่ 5 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 36 กิจกรรมล้างมือ ภาพขั้นตอนที่ 5 กดกล่องสบู่ด้วยมือขวา มือซ้ายรองสบู่

6. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการล้างมือขั้นตอนที่ 6 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 37 กิจกรรมล้างมือ ภาพขั้นตอนที่ 6 ฝ่ามือที่มีสบู่ไปมาให้ทั่วทั้งฝ่ามือและหลังมือ

7. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการล้างมือขั้นตอนที่ 7 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 38 กิจกรรมล้างมือ ภาพขั้นตอนที่ 7 หมุนไปทางขวา เปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด

8. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการล้างมือขั้นตอนที่ 8 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 39 กิจกรรมล้างมือ ภาพขั้นตอนที่ 8 เอามือรองน้ำดูไปมาล้างสบู่ออก

9. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการล้างมือขั้นตอนที่ 9 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 40 กิจกรรมล้างมือ ภาพขั้นตอนที่ 9 หมุนไปทางซ้ายปิดก๊อกน้ำด้วยมือข้างที่ถนัด

10. ผู้วิจัยเสนอภาพการล้างมือขั้นตอนที่ 10 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพนะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 41 กิจกรรมล้างมือ ภาพขั้นตอนที่ 10 เช็ดมือโดยจับผ้าที่แขวนจับมือทั้งสองข้างให้แห้ง

11. เมื่อฝึกครบทุกขั้นตอนแล้วให้เด็กเก็บภาพ ใส่ในกล่อง เริ่มจากภาพขั้นตอนที่ 1 ใส่ในกล่องตามลำดับจนหมดทุกขั้นตอน

การให้สิ่งเสริมแรง ให้เสริมแรงทางสังคมเมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมแต่ละขั้นตอนได้ถูกต้อง

คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ

4. กิจกรรมรับประทานอาหารเช้ากลางวัน

จุดประสงค์

เมื่อให้รับประทานอาหารเช้ากลางวันตามขั้นตอน นักเรียนสามารถปฏิบัติตามได้ถูกต้อง

สื่อและอุปกรณ์

1. ภาพการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมรับประทานอาหารเช้ากลางวัน 14 ขั้นตอน
2. แผ่นป้ายสำหรับติดภาพ
3. อุปกรณ์สำหรับรับประทานอาหารเช้ากลางวัน 2 ชุด

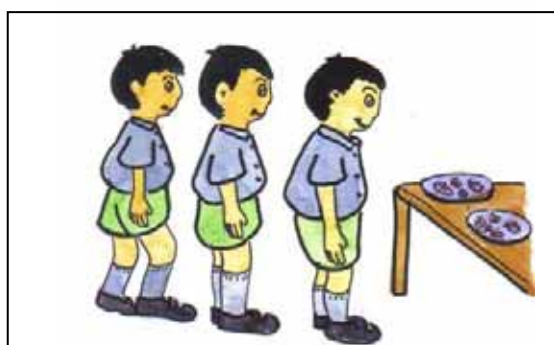
ขั้นตอนการฝึก

ก่อนถึงเวลาที่เด็กต้องปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน รับประทานอาหารเช้ากลางวัน ผู้วิจัยพาเด็กไปบริเวณที่ทำกิจกรรม ผู้วิจัยอธิบาย “เราจะมาฝึกรับประทานอาหารเช้ากันนะคะ ก่อนที่เราจะรับประทานจริงๆ ครูจะให้หนูดูภาพการรับประทานอาหารเช้าที่ละขั้นตอน แล้วให้หนูทำภาพนะคะ”

(ผู้วิจัยให้พี่เลี้ยงตักอาหารให้ไม่มาก)

1. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารเช้ากลางวันขั้นตอนที่ 1 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 42 กิจกรรมรับประทานอาหารเช้ากลางวัน ภาพขั้นตอนที่ 1 ยืนเข้าแถวรับถาดอาหาร

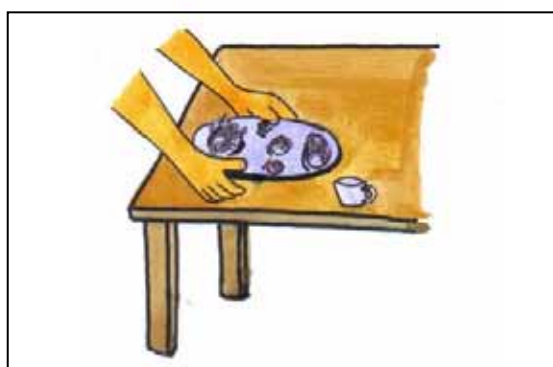
2. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันขั้นตอนที่ 2 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 43 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพขั้นตอนที่ 2 ถู้อาหารเดินไปที่โต๊ะ

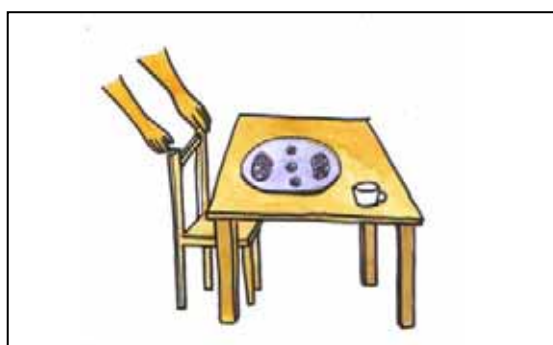
3. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันขั้นตอนที่ 3 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 44 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพขั้นตอนที่ 3 วางอาหารลงบนโต๊ะ

4. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันชั้นตอนที่ 4 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 45 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพชั้นตอนที่ 4 ดึงเก้าอี้ออกโดยจับที่พนักเก้าอี้เลื่อนออกจากใต้โต๊ะ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

5. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันชั้นตอนที่ 5 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

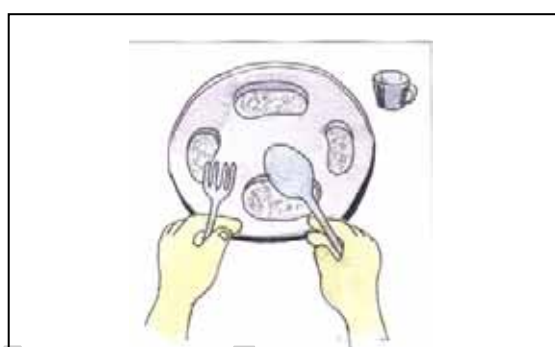
ภาพที่ 46 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพชั้นตอนที่ 5 นั่งลง

6. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันชั้นตอนที่ 6 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 47 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพชั้นตอนที่ 6 มือขวาจับช้อนและมือซ้ายจับส้อม

7. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันชั้นตอนที่ 7 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 48 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพชั้นตอนที่ 7 ใช้ช้อนตักอาหารและส้อมช่วยตักอาหารใส่ช้อน

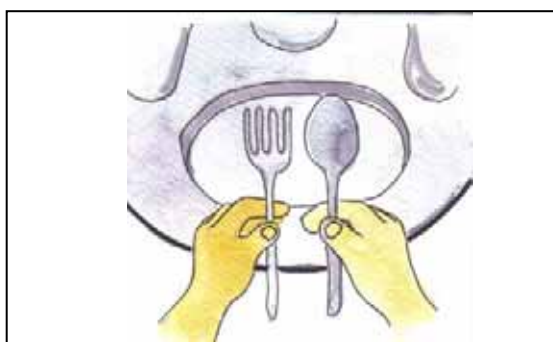
8. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันขั้นตอนที่ 8 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้าย ตามลำดับ

ภาพที่ 49 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพขั้นตอนที่ 8 ยกช้อนที่ตักอาหารรับประทาน

9. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันขั้นตอนที่ 9 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้าย ตามลำดับ

ภาพที่ 50 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพขั้นตอนที่ 9 หลังจากรับประทานอาหารอิ่มแล้ว วางช้อนและส้อมลงในถาด

10. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันชั้นตอนที่ 10 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ตีบนแผ่นป้าย ตามลำดับ

ภาพที่ 51 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพชั้นตอนที่ 10 ดื่มน้ำ

11. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันชั้นตอนที่ 11 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ตีบนแผ่นป้าย ตามลำดับ

ภาพที่ 52 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพชั้นตอนที่ 11 วางแก้วน้ำบนถาดอาหาร

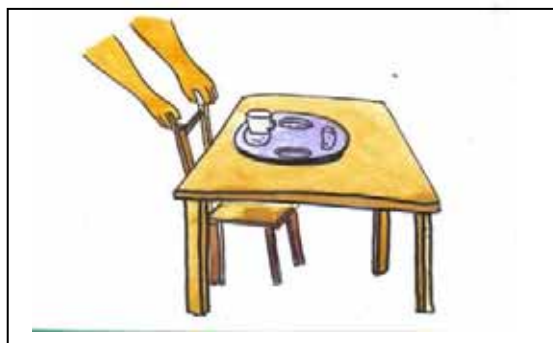
12. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันชั้นตอนที่ 12 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ตีบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 53 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพชั้นตอนที่ 12 ลูกขึ้นยืน

13. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันชั้นตอนที่ 13 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ตีบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 54 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพ ชั้นตอนที่ 13 เก็บเก้าอี้โดยจับที่พนักเก้าอี้เลื่อนเข้าใต้โต๊ะ

14. ผู้วิจัยนำเสนอภาพการรับประทานอาหารกลางวันชั้นตอนที่ 14 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพละ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ดิคบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 55 กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวัน ภาพชั้นตอนที่ 14 ยกถาดอาหารไปเก็บที่กะละมัง

15. เมื่อฝึกครบทุกขั้นตอนแล้วให้เด็กเก็บภาพ ใส่ในกล่อง เริ่มจากภาพชั้นตอนที่ 1 ใส่ในกล่องตามลำดับจนหมดทุกขั้นตอน (ผู้วิจัยให้พี่เลี้ยงตักอาหารให้ไม่มาก)

การให้สิ่งเสริมแรง ให้การเสริมแรงทางสังคมเมื่อปฏิบัติกิจกรรมแต่ละขั้นตอนได้ถูกต้อง

คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยใช้ภาพ

5. กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก

จุดประสงค์

เมื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อกตามขั้นตอน นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง
สื่อและอุปกรณ์

1. ภาพการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อกกับ 9 ขั้นตอน
2. แผ่นป้ายสำหรับติดภาพ
3. ไม้บล็อก

ขั้นตอนการฝึก

1. ผู้วิจัยอธิบายว่า “เราจะทำกิจกรรม เล่นต่อไม้บล็อกกับครูและเพื่อนๆ จะให้หนูดูภาพการทำ
กิจกรรม ทีละขั้นตอน ให้หนูทำตามภาพนะ”

2. ผู้วิจัยเสนอภาพกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ขั้นตอนที่ 1 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำ
ตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้าย
ตามลำดับ

ภาพที่ 56 กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ภาพขั้นตอนที่ 1 นั่งลงในกลุ่มใกล้ๆกับครูและเพื่อนๆ

3. ผู้วิจัยเสนอภาพกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ขั้นตอนที่ 2 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ดัดบนแผ่นป้ายตามลำดับ (ให้เพื่อนหยิบไม้บล็อกให้ทั้งหมด 3 อัน)

ภาพที่ 57 กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ภาพขั้นตอนที่ 2 ขอไม้บล็อกจากเพื่อน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนบัณฑิต

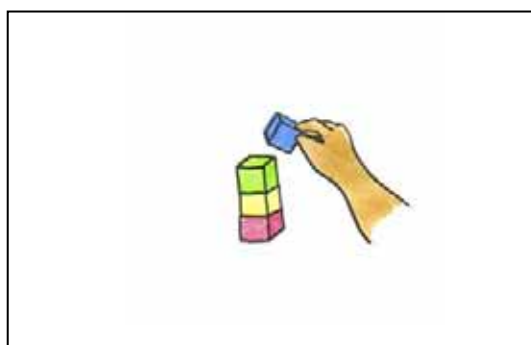
4. ผู้วิจัยเสนอภาพกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ขั้นตอนที่ 3 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ดัดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 58 กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ภาพขั้นตอนที่ 3 นั่งรอครูและเพื่อนๆต่อไม้บล็อกก้อนที่ 1 ตามลำดับ

5. ผู้วิจัยเสนอภาพกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ดัดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 59 กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ภาพขั้นตอนที่ 4 ต่อไม้บล็อก ก้อนที่ 1 วางเรียงซ้อนขึ้นตามลำดับ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนนวัตศิลป์

6. ผู้วิจัยเสนอภาพกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ขั้นตอนที่ 5 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ดัดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

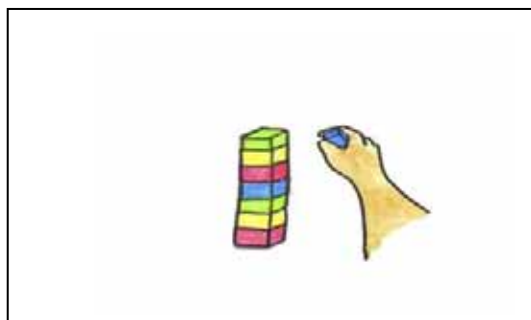
ภาพที่ 60 กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ภาพขั้นตอนที่ 5 นั่งรอครูและเพื่อนๆ ต่อไม้บล็อก ก้อนที่ 2 ตามลำดับ

7. ผู้วิจัยเสนอภาพกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ขั้นตอนที่ 6 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 61 กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ภาพขั้นตอนที่ 6 ต่อไม้บล็อกก้อนที่ 2 วางซ้อนขึ้นตามลำดับ

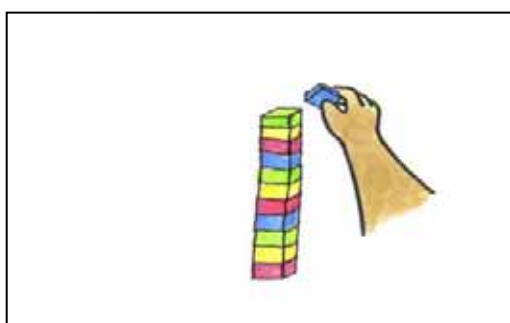
8. ผู้วิจัยเสนอภาพกิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ขั้นตอนที่ 7 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 62 กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อกภาพขั้นตอนที่ 7 นั้รอรครูและเพื่อนๆต่อๆไม้บล็อกก้อนที่ 3 ตามลำดับ

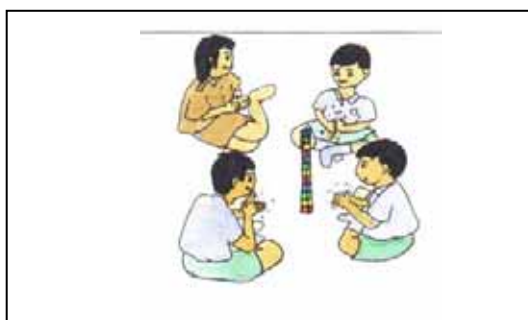
9. ผู้วิจัยเสนอภาพกิจกรรมเล่นต่อไม้บล็อก ชั้นตอนที่ 8 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 63 กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อกกับครูและเพื่อนๆภาพชั้นตอนที่ 8 ต่อไม้บล็อก ก่อนที่ 3 วางซ้อนขึ้นตามลำดับ

10. ผู้วิจัยเสนอภาพกิจกรรมต่อไม้บล็อกกับครูและเพื่อนๆ ชั้นตอนที่ 9 ให้เด็กดูภาพ ผู้วิจัยบอกเด็กว่า “ทำตามภาพค่ะ” พร้อมทั้งชี้ไปที่ภาพ สังเกตพฤติกรรมเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติแล้วนำภาพ ติดบนแผ่นป้ายตามลำดับ

ภาพที่ 64 กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก ภาพชั้นตอนที่ 9 ตบมือเมื่อวางเสร็จแล้ว

11. เมื่อฝึกครบทุกชั้นตอนแล้วให้เด็กเก็บภาพ ใส่ในกล่อง เริ่มจากภาพชั้นตอนที่ 1 ใส่ในกล่องตามลำดับจนหมดทุกชั้นตอน

การให้สิ่งเสริมแรง ให้สิ่งเสริมแรงทางสังคมเมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมแต่ละชั้นตอนได้ถูกต้อง

ภาคผนวก ค

ภาพขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันและแผนป้ายทั้ง 5 กิจกรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1. ภาพที่ 65 แผ่นป้ายและภาพขั้นตอนการสวมรองเท้า 12 ขั้นตอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

2. ภาพที่ 66 แผ่นป้าย และภาพขั้นตอนการถอดรองเท้า 11 ขั้นตอน

3. ภาพที่ 67 แผ่นป้าย และภาพขั้นตอนการล้างมือ 10 ขั้นตอน

4. ภาพที่ 68 แผ่นป้ายและภาพขั้นตอน กิจกรรมกลุ่มเล่นต่อไม้บล็อก จำนวน 9 ภาพ

5. ภาพที่ 69 แผ่นป้าย และภาพขั้นตอนการรับประทานอาหารกลางวัน 14 ขั้นตอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวโรชา ธรรมศิริ
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 8/18 หมู่ 1 ตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองนาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี 71180
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10500
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนร่วมเกล้ากาญจนบุรี
พ.ศ. 2538	จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสมเด็จพระปิยมหาราชรมณียเขต
พ.ศ.2542	สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ.2547	ศึกษาต่อระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2543- ปัจจุบัน	ฝ่ายบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการและครอบครัว ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต